

Світязь

Альманах Волинської
обласної організації
Національної Спілки
письменників України

УДК 821.161.2
ББК 84.4 УКР6 я 43
С 24

12 | 2006

Редколегія

Ніна Горик (редактор-упорядник)

Василь Гей

Надія Гуменюк

Андрій Криштальський

Микола Онуфрійчук

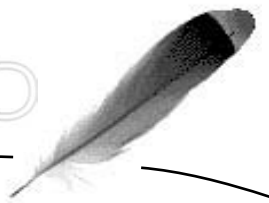
Тетяна Яков'юк

ISBN 966-8575-52-0

Видавництво

“Волинська мистецька агенція “Терен”

СВІТЯЗЬ

В номері:

Хроніка літературно-мистецького життя Волині	5	Спалахи
Ніна Горик. Що далі?	33	Наша доба
Надія Гуменюк. Що ж то за квочечки, що несуть яечечки	38	
Василь Гей	45	Поетичні витоки
Ольга Ляснюк	56	
Микола Мартинюк	63	
Євгенія Назарук	71	
Ігор Ольшевський	77	
Володимир Лис. Дезінформація	85	Проза
Йосип Струцюк. Коливо	91	
Володимир Фадєєв. Смак хліба. Помста. На сповідь до Кобзаря	123	
Віктору Вербичу - 50	128	Наші ювіляри
Іванові Корсаку - 60	134	
Сергієві Цюрицю - 50	144	
Еліна Форманюк	147	Нове ім'я
Ніна Горик. Різдво. 15 лютого - Стрітєння. 14 березня - Явдохи. Кульбабчині настрої	152	Джерельце
Надія Гуменюк. Боні і підземна ріка	156	
Анатолій Махонюк. Дятлик. Кіт-рибалка.		
Як Мурко зуба лікував	167	

Іван Денисюк. Франки в гостині у Косачів на Волині	172	Духовні джерела
Володимир Денисюк. Євген Шабліовський: доля видатного українського літературознавця	185	
Іван Чернецький. Веселі бувальщини	198	І сміх, і гріх
Віра Чорна-Мешкова. Поезії	202	Поштова скринька
Анотації до книг волинських спілчан	204	Книжкова полиця

Спалахи

Хроніка літературно-мистецького життя Волині

Вересень 2005 – серпень 2006

2005 рік

В е р е с е н ь

6 вересня в обласній науковій бібліотеці імені Олени Пчілки відбувся вечір "Василь Стус: дорогами мужності й болю" з нагоди 20-річчя загибелі у карцері Пермської тюрми видатного українського поета, незламного борця за права людини, дисидента із кришталево чистою совістю і незламною честю українця.

* * *

1 Міжнародний фестиваль сучасної музики "Пограниччя" ім. Ігоря Стравінського, відкрившись у Устилузі, проходив у Луцьку, Рівному, Острозі, а завершився у польському місті Красноставі. Його організатори - Генеральне консульство Республіки Польща у Луцьку, Спілка композиторів м.Кракова, управління культури Волинської облдержадміністрації, Національний університет "Острозька академія". Шанувальники сучасної музики мали можливість поспілкуватися з виконавцями із п'яти країн світу.

* * *

Відкриттям у Вільнюсі в Музеї прикладного мистецтва виставки українського національного одягу Волині і Полісся розпочалися Дні української культури в Литві, організатором яких було посольство України в Литовській Республіці за підтримки Волинської облдержадміністрації. В рамках свята відбулося представлення книжки наукових

співробітників обласного краєзнавчого музею О. Бірюліної, Т. Садовнік і В. Барана "Європейський з'їзд монархів 1429 року в Луцьку", а камерний оркестр "Кантабіле" та квартет "Акорд" зі своїми чудовими концертами побували у Вільнюсі, Паневежесі, Вісагінасі, Базильйонаї.

* * *

Упродовж вересня відвідувачі Волинського краєзнавчого музею знайомилися з відкритою тут першою персональною виставкою "Сонячна палітра Валентини Галкіної". В експозиції талановитої майстрині-художниці було представлено 64 картини із зображенням квітів, птахів, пейзажів, сакральної архітектури.

* * *

У Бресті відбувся X Міжнародний театральний фестиваль "Біла вежа", в якому взяли участь митці з 25 країн світу. Як і щороку, так і цьогооріч незмінним успіхом у маленьких глядачів користувалася фестивална вистава Волинського театру ляльок за мотивами казок І. Франка "Підкова на щастя".

* * *

Волиняни взяли участь у XII Національному форумі книговидавців України, що традиційно відбувається у Львові. Цього разу форум зібрав 577 підприємців та книговидавничих організацій. Виставку-продаж книг луцьких видавництв "Терен", "Твердиня", "Вежа", видавництва при ЛДТУ, міської фабрики "Християнське життя" і, звичайно ж, власних видань організувало ВАТ "Волинська обласна друкарня".

* * *

Шанувальники таланту артиста Волинського музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка Олександра Якимчука мали нагоду привітати його на творчому вечорі з нагоди піввікового ювілею та 30-річчя творчої діяльності. Квіти вдячності і шани ювіляру піднесли друзі, представники влади і громадських організацій. В урочистій обстановці Олек-

сандрові Якимчуку було вручено посвідчення народного артиста України.

* * *

У видавництві "Волинська обласна друкарня" побачила світ книга професора ВДУ ім. Лесі Українки Віктора Давидюка "Первісна міфологія українського народу". Це вже друге, доповнене видання, яке зацікавило як фахівців, так і широке коло читачів, не байдужих до долі національної культури.

Ж о в т е н ь

З ініціативи учительки української мови та літератури, автора поетичної збірки "Ніч на моєму плечі" Євгенії Назарук у Лиценській ЗОШ Луцького району відбулася зустріч школярів і педагогів із головою обласної організації НСПУ Василем Геєм, письменниками Надією Гуменюк, Валентиною Хмельовською, Іваном Чернецьким, під час якої тривала зацікавлена розмова про поезію й літературу загалом, про необхідність берегти й плекати рідну мову. Письменники прочитали свої твори, відповіли на запитання школярів, які мали нагоду придбати нові книги майстрів слова з їх автографами.

* * *

У поліграфічно-видавничому домі "Твердиня" (м. Луцьк) вийшла у світ тематична збірка "Окраєць хліба" лауреата премії ім. Т. Г. Шевченка Василя Слапчука. У ній відомий письменник мовою поетичних образів говорить з дітьми про найдорожче - хліб на нашому столі. Книжка вчить поважати й шанувати працю хлібороба.

* * *

З нагоди 75-річчя від дня смерті Олени Пчілки (Ольги Петрівни Драгоманової-Косач) у Волинському краєзнавчому музеї відбувся вечір її пам'яті, учасники якого ознайомилися з матеріалами і фотодокументами виставки, з рідкісни-

ми виданнями творів видатної українки. Вечір пам'яті Олени Пчілки відбувся також в обласній науковій бібліотеці, яка носить її ім'я.

* * *

У приміщенні столичного Музею української літератури відбулась презентація книги науковця з м. Одеси Павла Ямчука "Христичнський консерватизм. Дух, епоха, людина", що побачила світ у луцькому видавництві "Волинська мистецька агенція "Терен". Перед присутніми виступили, зокрема, наш земляк, відомий вільнодумець Євген Сверстюк, літературний критик Михайлина Коцюбинська, директор ВМА "Терен", член НСПУ Андрій Криштальський, середньовічні українські канти виконала Ніна Матвієнко.

Учасникам презентації також були представлені книжкові новинки, видрукувані видавництвом ВМА "Терен" у 2005 році - книги "Олександр Довженко вчора і сьогодні", "Неопубліковані гуцульські п'єси" Гната Хоткевича та нове дослідження волинянина Ігоря Ольшевського "Павло Тичина. Таїна життя і творчості".

* * *

9 жовтня стало святом для дорослих і юних шанувальників театрального мистецтва. Спектаклем за п'єсою І. Карпенка-Карого "Мартин Боруля" в оригінальній постановці молодого режисера Петра Ластівки обласний музично-драматичний театр ім. Т. Шевченка відкрив свій театральний сезон. В головній ролі - народний артист України Олександр Якимчук.

* * *

В області відбулася наукова історико-мистецька експедиція з метою обстеження храмів, перевірки наявності пам'яток, виявлення та постановки на облік нових важливих об'єктів історії та культури. Нині в наших храмах зберігається близько 500 пам'яток релігійного мистецтва XVI-XIX ст., які охороняються державою. Експедицію провів обласний краєзнавчий музей, а її науковим консультантом

став доктор історичних наук зі Львова Володимир Олександрович.

* * *

25 жовтня виповнилася чверть століття від часу створення Волинської обласної організації Національної спілки письменників України. З цієї нагоди у Волинському краєзнавчому музеї відкрито фотодокументальну виставку, що розкриває цікаві сторінки становлення та діяльності письменницької організації волинян.

В обласному театрі ляльок відбувся творчий вечір, на якому шанувальники художнього слова, представники влади та громадських організацій говорили про вагомий творчий доробок літераторів Волині, про роль особистості письменника в суспільному та культурному житті краю, про активну позицію волинських письменників у відстоюванні української державності й рідної мови. З нагоди чвертьвікового ювілею активним спілчанам були вручені відзнаки обласної влади та секретаріату НСПУ. На вечорі був присутній і виступив зі словами привітання голова НСПУ, відомий письменник і громадсько-політичний діяч Володимир Яворівський.

* * *

Голову Волинської обласної організації НСПУ Василя Гея нагороджено медаллю "Золота фортуна", яка встановлена за Міжнародним академічним рейтингом популярності. Наш земляк сприйняв її як відзнаку обласної організації письменників, що відзначає свій двадцятип'ятилітній ювілей.

Л и с т о п а д

У Волинському державному університеті ім. Лесі Українки відбувся науковий семінар "Леся Українка в критиці та літературознавстві". У ньому взяли участь провідні спеціалісти інституту літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, науковці нашого університету, їхні колеги зі Львова

та інших вузів. Гості та студенти вузу відвідали картинну галерею університетського музею Лесі Українки, що відзначив своє двадцятиріччя. Тут зокрема розмішені графічні кольорові роботи Юрія Косача та картини нашого земляка, відомого художника Андроника Лазарчука.

* * *

9 листопада, в день преподобного Нестора-літописця, на відзначення Дня української писемності й мови в Палаці культури Волинського держуніверситету відбулося свято "Нова доба нового прагне слова", організоване Волинською крайовою організацією "Просвіта" (голова - Надія Гуменюк) разом з викладачами та студентами університету. Цього ж дня свято рідної мови відбулося у Волинському краєзнавчому музеї, організоване просвітянським осередком.

Дню української писемності в Луцьку було приурочене відкриття нового книжкового магазину "Ваша книга" у приміщенні облдрукарні. "Видання Волинської обласної друкарні", "Подарункові видання", "Книги волинських авторів", "Дитяча література", "Енциклопедії", "Все про комп'ютери", "Навчальна література" - ось далеко не повний перелік того, що пропонують тут читачеві.

* * *

Письменники Волині на своїх зборах одноголосно рекомендували до лав Національної спілки письменників України Ольгу Ляснюк, призера Міжнародного конкурсу молодих літераторів "Гранослов", авторку поетичних збірок "Босоніж у Вічність" і "Третє бажання". Молода поетеса, вихованка літературної студії "Лесин кадуб", закінчила Нововолинський ліцей і факультет україністики Волинського держуніверситету ім. Лесі Українки, нині - його аспірантка.

* * *

Лучани мали нагоду вітати молодого, але вже знаного в Україні і світі скрипаля, лауреата багатьох міжнародних конкурсів, викладача Національної музичної академії ім. П. Чайковського Остапа Шутка і видатного гітариста,

професора Університету музики в Граці (Австрія) Лео Вітошинського, якого добре знають у країнах Європи, Азії, Америки. У їх майстерному виконанні прозвучали твори великого Нікколо Паганіні, іспанського композитора Мануеля де Фалля, українського композитора Ганни Гаврилець та дуже популярного нині аргентинця Астора П'яццолі. Разом з іменитими музикантами на сцені обласного театру ляльок грав студент Волинського училища культури і мистецтв, володар десяти відзнак різних конкурсів, вихованець заслуженого працівника культури Феофана Щегельського, лауреата премії Остапа Шутка Андрій Максимчук.

* * *

З нагоди 20-річчя творчої діяльності вокального дуету Луцького районного Будинку культури у складі В'ячеслава Судими і заслуженої артистки України Алли Опейди, багаторазових лауреатів всеукраїнських та міжнародних конкурсів і фестивалів, в обласному музично-драматичному театрі відбувся концерт "Осінь заметіль". В ущерть заповненій залі слухачі були заворожені чарівним співом Алли і Вячеслава, їхнім виконанням народних, сучасних ліричних і патріотичних пісень, зокрема на слова П. Маха, Й. Струцюка, С. Дружиновича, М. Ситник, створених у співпраці з композиторами В. Герасимчуком, А. Пашкевичем, М. Стефанишиним, П. Свистом, Б. Янівським. Пісню Г. Якимчук "Україна" Алла Опейда виконала разом із зразковим танцювальним колективом "Радість" Луцького Палацу учнівської молоді. Дзвінкоголосій мамі чудово вторила талановита донька А. Опейди Наталя Кулеша, також лауреатка пісенних конкурсів та фестивалів.

Шанувальники пісенного дуету вручили улюбленим співакам квіти, а представники влади - нагороди.

* * *

На Волині вдруге відбувся Всеукраїнський огляд-конкурс "Волинський кобзарик", в якому взяли участь понад 60 кобзарів з різних регіонів України, що виступали і як інструменталісти, і як бандуристи-співаки. Володарем першої

премії став Руслан Солоненко з м.Малина, що на Житомирщині. Друге місце виборов Георгій Лодзь із Луцької музичної школи №1 (викладач Ніна Каун). Учні викладача Ірини Ковалик з Каменя-Каширського Світлана Лагода й Катерина Кашуба удостоєні третьої відзнаки.

* * *

З нагоди 60-річчя депортації етнічних українців з території Польщі в Україну у м.Городку на Львівщині відбувся ІV фестиваль-конкурс "Пісні незабутого краю", в якому взяли участь учасники хорового колективу Волинського громадсько-культурного товариства "Холмщина". Чоловічий квартет холмщан "Жайвір" став лауреатом, а вокальний змішаний ансамбль - дипломантом цього фестивалю.

* * *

У Луцьку відбулася XII Міжнародна наукова конференція "Волинська ікона: дослідження та реставрація", організована Волинським краєзнавчим музеєм на базі свого відділу - Музею волинської ікони, яка забрала вчених, мистецтвознавців, музейних працівників та реставраторів з України, Росії, Білорусії, Польщі.

* * *

У Луцькій загальноосвітній школі-інтернаті відбулася цікава зустріч із письменником Йосипом Струцюком., під час якої відбулася щира бесіда з учнями-старшокласниками, котрі гарно декламували вірші, написані гостем, по-акторськи майстерно зіграли сценку за його твором "Славко, Славко і...". Звучали й пісні на слова Йосипа Струцюка. Письменник подарував шкільній бібліотеці кілька своїх нових книг.

* * *

У Волинському краєзнавчому музеї відбувся вечір, присвячений 100-річчю від дня народження українського митця, художника-графіка, вояка УПА Ніла Хосевича. На презентації виставки "Ніл Хосевич - художник і борець" було

представлено оригінальні матеріали з фондів краєзнавчого музею: дереворити, графіка, бофони, малюнки олівцем, особистий записник художника, агітматеріали періоду другої світової війни, проекти нагород УПА, виконані художником-патріотом.

* * *

Талановита майстриня із села Туличів Турійського району Марія Кравчук, творець дивовижних фантазійно-ліричних виробів із соломки, стала учасницею Міжнародної виставки ЕКСПО-2005, яка традиційно проходить у японському місті Нагойя. Нагадаємо, що влітку 2002 року волинянка брала участь у 1 Міжнародному фестивалі солом'яного мистецтва в Мінську, а в 2004 році перемогла у Міжнародному фестивалі солом'яних масок "Міфи і легенди", що проходив у США.

* * *

З ініціативи голови Ольштинського відділення Об'єднання українців Польщі Степана Мігуса відбулася п'ята польсько-українська літературна зустріч, під час якої свої оригінальні твори і переклади презентували поети Яцек Роєк, Єжи Соколовський, Владислав Катажинський, редактор журналу "Над Бугом і Нарвою" Юрій Гаврилюк, голова Волинської письменницької організації Василь Гей. У зустрічі взяли участь активіст ОУП Михайло Зубальський і перекладач, радіожурналіст Ярослава Хрущик, яка на ольштинському радіо веде передачу "Українці в світі і світ про Україну"

Г р у д е н ь

У видавництві "Надстир'я" вийшла книжка Володимира Денисюка "Мистецький шлях "Колоса", яка розкриває більш як 50-річний творчий шлях відомого у нашому краї народного ансамблю пісні і танцю "Колос" з Торчина Луцького району (керівник Олександр Огородник). Колектив ансамблю відомий у багатьох країнах світу і є мистецькою гордістю Волині.

* * *

Київська аудіокомпанія "Атлантик" спільно з Всеукраїнським товариством "Просвіта" випустила диско-альбом з унікальної серії "Етнічна музика України", де представлено найяскравіші зразки народного музичного мистецтва. Самобутньому етнічному регіону Західного Полісся присвячений диско-альбом "Поліський лірник" із рідкісними записами репертуару поліського музиканта-лірника Івана Власика. 16 повносюжетних епічних творів були зафіксовані на магнітоплівку у 1968-1969 роках фольклористом і етнографом Олексою Ошуркевичем.

* * *

У рамках урядової програми "Рік України в Польщі" яскравою мистецькою подією стала виставка творів живопису народного художника України, професора кафедри образотворчого мистецтва Волинського державного університету ім. Лесі Українки Тетяни Галькун, що була розгорнута в залі будинку радіо в Любліні при сприянні генерального консульства України в Любліні та Волинської обласної організації Української народної партії. Твори мисткині представлено і в розкішному каталозі-альбомі, підготовленому журналістом Анатолієм Якоб'юком.

* * *

13 грудня у Волинському краєзнавчому музеї відбулися Андріївські вечорниці. Учасниками святкового дійства за сценарієм Лариси Хмелярської стали гуртківці обласного центру туризму, спорту та екскурсій - юні туристи та краєзнавці. Діти виконували народні танці, жартівливі пісні на слова С.Руданського, інсценізували казки-небилиці, ворожили, а також кусали "калиту" - символ осіннього сонця.

* * *

У Волинському краєзнавчому музеї відкрито виставку вишитих рушників "Нев'янучий сад" сестер Галини та Світлани Махонюк із селища Овадне Володимир-Волинського району. На ній представлені чудові витвори майстринь, яким

волею долі доводиться долати важку недугу, але за терпіння і страждання Бог нагородив їх особливою здатністю творити мистецтво української вишивки, дарувати радість численним поціновувачам традиційного народного ремесла.

* * *

21 грудня вперше у Львові відкрито виставку виробів із соломки під назвою "Різдвяні символи" народної майстрині Марії Кравчук, її сина Івана Кравчука та вихованців пані Марії з дитячої студії "Житечко", що діє в с. Купичів Турійського району. Львів'яни висловили щире захоплення кожною із 300 робіт, виконаних соломкарями в оригінальній, притаманній лиш цим майстрам техніці. Це дідухи, різдвяні букети, іграшки, дивовижні солом'яні маски для різдвяного вертепу.

* * *

23 грудня письменник Іван Чернецький прийняв сердечні вітання, відзнаки вдячності та щирі побажання щасливого довголіття з нагоди свого 70-річного ювілею. Віршувати почав ще учнем у Луцькій СШ №1, зміцнив талант літератора, будучи студентом української філології Луцького пединституту ім. Лесі Українки. Видав одинадцять збірок поезії та прози, цікаву книжку оповідань для дітей "Подарунок для Іванки". Удостоєний звання лауреата обласної літературно-мистецької премії ім. Агатангела Кримського.

* * *

У видавництві "Волинська мистецька агенція "Терен" побачила світ нова поетична збірка письменника і журналіста Віктора Вербича "Часоплину невидимі грані". До книги увійшли найсвіжіші поетичні твори знаного на Волині й за її межами автора.

* * *

У день своїх іменин заслужена артистка України Зоя Комарук подарувала слухачам хвилюючий вечір романсу "Відлуння любові". Вона виконала відомі твори українських

композиторів Я. Степового, К. Стеценка, А. Кос-Анатольського, М. Лисенка, В. Герасимчука Ю. Максименка. О. Білаша на слова Т. Шевченка, І. Франка, Лесі Українки, М. Вороного, Д. Павличка. Ліни Костенко, а також прекрасні романи російських авторів. Свій концерт співачка завершила "Мелодією" А. Дворжака. Талановитий спів Зої Комарук органічно поєднався з такою ж талановитою грою піаністки Світлани Міленіної, камерного оркестру "Кантабіле" і пристрасним поетичним словом ведучої - заслуженої артистки України Лариси Мікоян.

2006 рік

С і ч е н ь

Сотні юних волинян з'їхалися до Луцького палацу учнівської молоді на конкурс колядок і щедрівок "Ой радуєся, земле", який провели управління освіти і науки облдержадміністрації та центр естетичного виховання учнів шкіл та професійно-навчальних закладів. Діти порадували не лише майстерним виконанням колядок і щедрівок, а й зачарували цікавими костюмами, атрибутикою різдвяних дійств. Першість поділили колядники і щедрівники зразкового фольклорного колективу "Берегиня" Камінь-Каширського Будинку дитячої творчості та фольклорний гурт "Передзвін" з Палацу учнівської молоді міста Ковеля. Друге місце за різдвяні віншування посіли вокальний ансамбль "Ладомир" Володимир-Волинського центру позашкільної освіти та зразковий колектив "Волинські узори" Луцької загальноосвітньої школи № 11. Третього місця удостоєні фольклорні гурти "Косарики" з Любешова, "Яворина" з Рожищ, "Перевесло" з Радехівської ЗОШ Любомльського та "Золота криниця" з Велимченської ЗОШ Ратнівського районів. Призерам конкурсу вручені нагороди.

* * *

У селі Згорани Любомльського району з ініціативи настоятеля місцевої Свято-Дмитрівської церкви отця Петра і

сільського голови Сергія Левчука відбувся конкурс колядок і вертепів, у якому взяли участь 15 гуртів із Згоран і сусідніх сіл. Прозвучало 40 дуже давніх і новостворених колядок. Учасники фольклорного турніру барвистим українським словом, дзвінкою поліською говіркою славили Господа Ісуса, Діву Марію, Різдво, свято Василя і Водохреща, розігрували сцени на біблійні сюжети в поетичному народному трактуванні.

* * *

З ініціативи директора Волинського обласного театру ляльок, заслуженого діяча мистецтв України Данила Поштарука та почесного президента Міжнародної Співки діячів лялькових театрів УНІМА професора Генріха Юрковського на Волині народився міжнародний фестиваль лялькових театрів "Різдвяна містерія". Вчені доводять, що саме в нашому краї - витоки такого мальовничого різдвяного дійства, як вертеп. У січні вже вшосте на Волині проходив цей фестиваль. Протягом чотирьох днів у Луцьку виступили творчі колективи з Польщі, Росії, Білорусі, Словаччини та України, відбулися прес-конференції та науковий симпозіум.

* * *

Указом Президента України від 20 січня цього року присвоєно почесні звання: "Заслужений працівник культури" - етнографу, фольклористу, лауреатові премії ім. П. Чубинського Олексі Ошуркевичу; "Заслужений майстер народної творчості" - майстру плетіння з соломки, керівнику студії "Житечко" при Купичівської ЗОШ Турійського району Марії Кравчук; "Заслужений діяч мистецтв України" - художньому керівнику вокального квартету "Акорд" Волинської обласної філармонії Андрієві Гордійчуку; "Заслужений вчитель України" - вчителю-методисту ЗОШ № 1 м.Ковеля, члену НСПУ Ніні Горик.

* * *

Напередодні Водохрещ у Музеї волинської ікони відбулося тематичне святкове дійство "Три празники в гості", при-

свячене різдвяному циклу релігійних свят. Його учасники ознайомилися з образним втіленням різдвяних свят у волинському іконописі XVIII - XIX ст. Оглянувши тематичні виставки ікон з фондів музею "Різдво Христове", "Богоявлення", "Образ святого Василя Великого", а також різдвяних вітальних листівок видання 50-60 років XIX ст. української діаспори із США, Німеччини, Канади, учні ЗОШ № 11 м.Луцька представили присутнім вертепне дійство, виконали традиційні волинські щедрівки.

* * *

У Волинському краєзнавчому музеї підбито підсумки П'ятого обласного конкурсу різдвяно-новорічної атрибутики "Вертеп", що тривав упродовж двох зимових місяців. Журі конкурсу відзначало дотримання локально-етнографічних особливостей різдвяно-новорічної атрибутики, збереження її автентичності, місцевої специфіки, творчий підхід і художній рівень конкурсних робіт. Усього взяло участь 56 учасників - 16 дорослих та 35 дітей.

Л ю т и й

"Лесина казка" - таку назву має виставка творчих робіт родини Бойків, на якій представлено 30 художніх композицій - фігурки ляльок-персонажів драми-феєрії Лесі Українки "Лісова пісня", виконаних матір'ю Ганною Бойко-Дергай; світлини волинських краєвидів виконані її чоловіком Сергієм Бойком, а малюнки - їх восьмирічним сином Андрієм. Виставка присвячена 135-річчю з дня народження Лесі Українки.

* * *

Волиняни широко відзначили 135-ті роковини Лесі Українки. В обласному академічному музично-драматичному театрі ім. Тараса Шевченка, у школах та бібліотеках відбулися літературно-мистецькі вечори, присвячені її життю і творчості, конкурс юних читців, в обласному театрі ляльок - Лесин тиждень за участю волинських письменників та

юних художників. У Колодяжному, в музеї-садибі, пройшла науково-практична конференція "Леся українка і родина Косачів у контексті української і світової культури" в якій взяли участь лесезнавці з усіх куточків України. До пам'ятників великої Українки в Луцьку, Ковелі, Колодяжному лягли квіти пам'яті і шани. В урочистостях взяли участь академік Микола Жулинський та міністр культури і туризму України Ігор Ліховий.

* * *

Напередодні 135 річниці від дня народження Лесі Українки в Луцьку відбувся ІV всеукраїнський конкурс хороших колективів імені поетеси. Колективи-учасники конкурсу радували і чудовим виконанням хороших творів. І різноманітністю репертуару. Найвищу відзнаку - гран-прі - здобув архієрейський хор Свято-Троїцького кафедрального собору "Оранта". Перше місце вибороли жіночий хор "Благовіст" Луганського коледжу культури і мистецтв та хор студентів Інституту мистецтв Харківського університету ім. І. Котляревського. На другому місці - Галицький камерний хор "Євшан" зі Львова та жіночий хор Житомирського училища культури і мистецтв ім. І. Огієнка. Третє місце поділили муніципальні камерні хори "Легенда" з Дрогобича, "Галицькі передзвони" з Івано-Франківська та академічна хорова капела Львівського музичного училища ім. С. Людкевича.

* * *

У Волинському краєзнавчому музеї відкрита стаціонарна виставка "І все-таки до тебе думка лине..." На виставці експонуються оригінальні предмети меморіального фонду Лесі Українки і родини Косачів, фото і документальні матеріали, котрі розповідають про життєві і творчі шляхи представників видатної родини Косачів-Драгоманових.

* * *

В обласній бібліотеці для юнацтва відбулася презентація роману Василя Слапчука "Осінь за щокою". Про те, як пи-

сався роман, розповів сам письменник. Учасниками презентації були і виступили головний редактор київського видавництва "Факт" Леонід Фінкельштейн, заступник голови облдержадміністрації Володимир Карпук, голова обласної письменницької організації Василь Гей, доцент кафедри української літератури ВДУ ім. Лесі Українки Галина Яструбецька, доктор філологічних наук Луїза Оляндер, директор книгарні "Туніка" Руслана Лазарева та інші. Ведучою на цій зустрічі була Ольга Окунева.

* * *

Чоловічий хор "Мужність" ветеранів УМВС України у Волинській області, яким керує викладач Луцького педагогічного коледжу Володимир Штихолук, успішно виступив на фестивалі хорових та оркестрових колективів Польщі в Груберові.

* * *

У Луцьку відбулися зустрічі самодіяльних кіномитців, художників, письменників, журналістів з володарями Золотої пальмової гілки найпрестижнішого в світі Канського міжнародного кінофестивалю, режисером Ігорем Стрембіцьким та автором сценарію короткометражної документальної стрічки "Подорожні" Наталією Конончук.

Б е р е з е н ь

Напередодні річниці Великого Кобзаря в обласній бібліотеці для дітей виконавчий директор Ліги українських меценатів Михайло Слабошпицький вручив Василю Слапчуку диплом лауреата премії ім. Олекси Гірника. Тут же відбулась презентація нової книжки В. Слапчука - повісті для дітей "Риба під парасолем", яка вийшла у київському видавництві "Ярославів вал".

* * *

Напередодні 192 річниці від дня народження і 145 роковин від дня смерті Тараса Шевченка у Волинському крає-

знавчому музеї розгорнута фотодокументальна виставка "Шляхами Кобзаря", яка знайомить з роботою Київської археологічної комісії на Волині, у складі якої працював Шевченко. Тут же відбувся тематичний вечір "У всякого своя доля і свій шлях широкий" та вечір-портрет "Невтомний шукач шевченківської правди", присвячений 92 річниці від дня народження відомого шевченкознавця, палкого патріота України Миколи Павловича Куделі.

* * *

З нагоди 30-річчя Волинського обласного театру ляльок у ньому відбулося свято пошанування його авторів, усіх працівників цього мистецького закладу, який незмінно очолює Заслужений діяч мистецтв України, його художній керівник Данило Поштарук. Від часу відкриття театру тут здійснено 150 нових постановок спектаклів, його вистави переглянуло понад понад три мільйони переважно маленьких глядачів. Наш ляльковий театр знають у світі ще й завдяки Міжнародному фестивалю "Різдвяна містерія".

* * *

З нагоди ювілею заслуженої артистки України Лариси Мікоян представники влади, друзі, колеги широко вітали її, дякували за десятки улюблених серед дітей персонажів казок, які упродовж тридцяти років промовляли її голосом, а також за те, що вона майстерно, задушевно вела творчі вечори й концерти, читала поезію на волинських сценах, у Національному палаці культури "Україна" в Києві, на радіо і телебаченні, багаторазово привозила з театральних фестивалів нагороди за акторську майстерність.

* * *

У художньому музеї Луцька відкрита велика ретроспективна виставка "Художник про художника і про себе", на якій уперше представлена галерея портретів митців Волині кінця ХІХ - поч. ХХІ ст. Це понад сто творів живопису, графіки, скульптури, декоративно-прикладного мистецтва. Автор ідеї цього артпроєкту - провідний науковий спів-

робітниця музею Тамара Левицька, яка понад тридцять років займається дослідженням українського малярства.

* * *

У Волинському краєзнавчому музеї відбувся ювілейний вечір Олександри Пилипівни Кондратович, званого волинського педагога й етнографа, збирача українських обрядових пісень. Уродженка Камінь-Каширського району, ювілярка все своє життя працюючи на педагогічній ниві, досліджувала і збирала фольклор Волинського Полісся. В останні роки з-під її руки вийшли пісенні збірки "Калиновий цвіт Полісся" (1994), "Весілля на Поліссі" (1996), "Як у лузі калиночка з квітками" (1997), "Народина" (2004), "Коса ж моя шовкова" (2006).

* * *

Відбулися звітно-виборні збори у Волинській обласній організації Національної спілки письменників України. В результаті гострих дебатів волинські письменники більшістю голосів довірили керівництво організацією поетесі Ніні Горик. Вона ж у свою чергу від імені колег по перу подякувала за працю своєму попереднику Василю Гею, який упродовж 17 років очолював письменницьку організацію волинян, чимало зробив для утвердження авторитету творчої спілки.

К в і т е н ь

У Волинській обласній друкарні, видавництвах "Надстир'я" та "Ініціал" вийшли друком нові видання, присвячені 135-річчю від дня народження Лесі Українки. Серед них - новий путівник і буклет Колодяжненського музею-садиби Лесі Українки, над яким працював художник Микола Кумановський, збірник матеріалів 111 Всеукраїнської конференції "Леся Українка і родина Косачів у контексті української та світової культури", що проходила в Колодяжному в лютому 2006 року, книга "Лесезнавча філокартія", впорядкована головним хранителем Волинського краєзнав-

чого музею Наталією Пушкар, тритомник "Ті вічні пісні, ті єдині спадки", до якого увійшли розповіді про творчу співпрацю Лесі Українки та Климента Квітки, колодажненські пісні з рукописного зошита в записах Лесі Українки та Ольги Косач, а також перевидані "Народні мелодії з голосу Лесі Українки", які записав та упорядкував Климент Квітка у 1917 році.

У Ковельській центральній бібліотеці відбулася презентація цього спільного доробку науковців-лесезнавців та видавців. У ній взяли участь відомий український поет Іван Драч і кінорежисер Микола Машенко.

* * *

В обласній науковій універсальній бібліотеці ім. Олени Пчілки презентовано виставку "Мудрість віків - книга". Експозицію відкрито до Всесвітнього дня книги та авторського права, який згідно з рішенням ЮНЕСКО відзначається щороку 23 квітня.

На виставці - література з історії книгодрукування, репринтні видання рідкісних книг, наприклад, Біблія у перекладі П. Куліша, І. Нечуя-Левицького та І. Пулюя, фотокопії таких стародруків, як "Остромирове Євангеліє", "Ізборник Святослава", "Радзівилівський літопис" та ін., ряд раритетних документів із фонду бібліотеки.

Того ж дня в цій бібліотеці відбулася презентація книги доктора філософських наук, професора, проректора з наукової роботи національного університету "Острозька академія" Петра Кралюка "Волинь у житті та творчості Тараса Шевченка", що вийшла книжка у поліграфічно-видавничому домі "Твердиня".

* * *

У Камінь-Каширському музеї проводяться літературні години для школярів, присвячені 100-річчю від дня народження видатного земляка, шевченкознавця, члена-кореспондента Академії Наук України, заслуженого діяча науки, лауреата Державної премії ім. Т. Г. Шевченка Євгена Шаблівського.

* * *

У волинському краєзнавчому музеї відкрилася перед великодня виставка "Писанка княжого града", на якій представлені роботи відомих майстрів писанкарського розпису з Володимира-Волинського, викладачів педагогічного коледжу ім. А. Кримського Оксани Білик та Лесі Дембровської та їхніх учнів - понад 600 авторських робіт кінця 90-х років минулого століття - початку 2000 років. Виставку вдало доповнюють фото старого міста, писанки з колекції В'ячеслава Ковальського, Ніни Заклекти, Ірини Гавриловської.

Оксана Білик та Леся Дембровська відзначені найвищими нагородами обласного конкурсу писанкарів - дипломами ім. Модеста Левицького.

У той же час у Луцькій художній школі (директор Іван Гаврилюк) вдесьте експонується виставка "Писанковий дивоцвіт", на якій представлено роботи 250 учасників, 30 з яких - учні загальноосвітніх шкіл та гімназій обласного центру. Дипломів удостоєно 15 юних писанкарів.

* * *

У Музеї волинської ікони відкрито виставку "Паска Господня: через страждання до воскресіння", на якій презентував свою колекцію Музей сакрального мистецтва Львівської духовної семінарії греко-католицької церкви. На цій виставці п'ять іконописів "Тайної вечери", оригінальні стародруки, ікони, які відтворюють події, що передували мученицькій смерті Христа, "Вїзд Господній у Єрусалим", "Зцілення сліпогожденного".

Т р а в е н ь

Видавництво ВАТ "Волинська обласна друкарня" та обласна наукова бібліотека ім. Олени Пчілки за сприяння облдержадміністрації та обласної ради започаткували регіональну книжкову виставку-ярмарок "Книги великої Волині", яка відбулася з 18 по 20 травня в приміщенні згаданої книгозбірні. У виставці взяли участь видавці з Луцька, Рівного, Тернополя, Хмельницька, Житомира, Львова, Києва.

* * *

Свій 50-річний ювілей зустрів поет, публіцист, член НСПУ Віктор Вербич. В обласній науковій бібліотеці ім. Олени Пчілки у сердечній атмосфері відбувся творчий вечір ювіляра, де його тепло вітали друзі, колеги письменники і журналісти, представники влади, а також колишні учні, яким Віктор Вербич віддав десятиліття вчительської праці. Іменинник презентував щойно видрукувану у видавництві "Твердиня" книжку публіцистики "Під куполом спільного неба".

* * *

З нагоди відзначення Міжнародного дня музеїв Волинський краєзнавчий музей провів День відкритих дверей і Тиждень музеїв області. 12 травня в Художньому музеї в Луцьку відкрилися дві виставки творів живопису "Волинські митці - ювіляри 2006 року", "Колористична симфонія Камчатки. Край Беринга у творчості волинського художника Петра Собка. Малярство 1980-1986 р.р."

У Волинському краєзнавчому музеї відкрито такі виставки: 17 травня - "Сакральне мистецтво Галичини і Волині XVII - XVIII ст.", 18 травня - "Леся Українка і Крим", 19 травня - "Дні солідарності" (експонати для цієї виставки надані Посольством Республіки Польща в Україні).

У Колодяжненському літературно-меморіальному музеї Лесі Українки 18 травня відбулася літературна година "Гості Колодяжного - письменники Ковельщини" та відкрито виставку "Світ вишивки Ольги Шевчик".

* * *

У Ковельському народному домі "Просвіта" в рамках Дня Європи відбулася зустріч письменника, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка Василя Слапчука з численними шанувальниками його творчості. Читачі висловлювали своє захоплення особистістю письменника, ділилися враженнями від прочитаних книжок, а також почули відповіді на різноманітні запитання. Учні ковельських шкіл прочитали вірші Василя Слапчука, подарували квіти шани

поетові та його матері Лідії Олександрівні. Пісні на слова Шевченківського лауреата виконав бардівський дует з Києва "Простір музики" - Сергій Мороз та Ігор Якубовський. Вела вечір голова Волинської обласної письменницької організації НСПУ Ніна Горик.

Шанувальники таланту Василя Слапчука мали можливість придбати книги поета з його автографом, сфотографуватися на пам'ять.

* * *

У Волинській та Рівненській духовних семінаріях, а також у світлиці "Рідна хата" волинського товариства "Холмщина" відбулася презентація нової книги нашої землячки Любові Василів-Базюк "У вирі тоталітарних режимів", яка вийшла в Чернівцях. Понад 60 років авторка мешкає в Торонто (Канада), але підтримує тісні зв'язки з Україною, зокрема з волинянами та холмщачками, адже її доля пов'язана з цими гілками українства.

* * *

21 травня в Луцьку відбулося обласне свято народного танцю і духової музики, присвячене 15 річниці Незалежності України. Віднині обласний огляд-конкурс хореографічних колективів носить ім'я відомого українського хореографа Іллі Богданця. Переможці одержали дипломи, подяки, пам'ятний кубок ім. Іллі Богданця.

* * *

22 травня лучани з квітами прийшли до монумента Тарасові Шевченку на проспекті Волі. Священослужителі на чолі з настоятелем Свято-Троїцького собору отцем Володимиром відправили панахиду. Цього дня ковельчани разом з селянами села Колодниця, що під Ковелем, традиційно вшановують пам'ять великого Кобзаря біля символічної Тарасової могили, яка була насипана просвітянами у 20-х роках минулого століття на тому місці, де, за переказами, відпочивав Шевченко, йдучи до Секуня з метою змалювати старовинну церкву. Могила була зруйнована комуністич-

ною владою в кінці сорокових. У 1990 році відроджене товариство "Просвіта" м. Ковеля відновило могилу і щороку в день перепоховання Тараса Шевченка спільно з представниками Ковельської райдержадміністрації та членами Союзу українок проводить там годину пам'яті.

* * *

У Володимир-Волинському педагогічному коледжі ім. А. Кримського відбулася мистецька конференція "Бойчукізм і зоря Миколи Рокицького в ньому", присвячена 105 річниці від дня народження художника, який народився в сім'ї мельника с. Заріччя поблизу Володимира-Волинського. Нашадки Рокицького теж служать мистецтву, вони - художники й музиканти. Під час конференції експонувалися виставки творів славетного земляка.

* * *

На 11 Міжнародному телекінофестивалі "Перемогли разом" Волинська облтелерадіокомпанія була представлена документальним телефільмом "Етюди в просторі війни", який переміг у номінації "У війни - нежіноче обличчя" (автор сценарію Людмила Чернецова, режисер Віталій Герасимлюк, оператор Валерій Фетисов, монтаж Марини Марищук). Радіонарис Віталія Свириденка "Маріїна борозна" (звукооператор Валентина Куксо) здобув перше місце у номінації "Все для фронту, все для Перемоги".

Ч е р в е н ь

18 червня члени обласного товариства "Холмщина" вшанували пам'ять свого земляка Володимира Островського, українського письменника, доля якого була пов'язана й з Волиню, автора багатьох історичних повістей та оповідань, публіциста, видавця, педагога, громадського діяча.

* * *

Один із проектів програми "Уроки історії: Голодомор 1932-1933 років", започаткованої благодійним фондом "Ук-

раїна 3000”, який діє під егідою дружини українського Президента Катерини Ющенко, виконало видавництво ”Волинська мистецька агенція ”Терен”. Під цією видавничою маркою з’явилась друком книга ”Голод в Україні 1932-1933”, трьохтисячний тираж якої буде поширюватись із метою розповіді людям страшної правди про цю моторошну трагедію.

Книга має цікаву історію: вперше вона з’явилась друком 1985 року в Нью-Йоркському українськомовному видавництві ”Сучасність” і була надрукована кишеньковим форматом - для того, щоб видання можна було непомітно провезти через кордон. Серед авторів публікацій - такі знані автори, як професор Григорій Костюк, відомі дисиденти Валентин Мороз (до речі, також волинянин), Юрій Бадзьо, Володимир Маленкович та американський журналіст Малколм Маггерідж, котрий по-чесному висвітлював на сторінках преси правду про голод в Україні.

* * *

В області продовжують творчу ходу мистецькі звіти районів та міст, присвячені 15 річниці Незалежності України. Один з таких звітів ”Пісне моя - моя Україно” відбувся в гарно відремонтованому будинку культури с. Липини Луцького району.

У ньому взяли участь майже 400 учасників художньої самодіяльності з усіх куточків району, серед них - 12 солістів, 21 творчий колектив.

* * *

25 червня в Луцькому народному домі ”Просвіта” відбувся звітний концерт створеної сімнадцять років тому народної аматорської хорової капели ”Посвіт” (керівник-диригент - заслужений працівник культури України Ростислав Кушнірук). Колектив відомий на Волині та за межами краю своїми патріотичними піснями, які допомагали боротися за незалежність, пробуджували і продовжують будити національну свідомість українців. Нинішній свій звітний концерт ”Посвіт” присвятив 150-річчю Івана Франка.

Л и п е н ь

У селі Рокині Луцького району відбувся обласний фестиваль обдарованих дітей села "Золоте зернятко", проведенням якого опікується обласна організація жіночого народно-демократичного об'єднання "Дія". У фестивалі взяли участь юні співаки, танцюристи віком від 8 до 18 років. Виступали солісти, дуети, танцювальні дитячі ансамблі. Володарі гран-прі відбіркового туру "Золотого зернятка" продовжили мистецькі змагання на заключному етапі фестивалю у Херсонській області.

* * *

6-8 липня відбувся XI Міжнародний фестиваль української естрадної пісні "На хвилях Світязя". Цьогорічною його особливістю було проведення в рамках фестивалю Міжнародного телеконкурсу української пісні. З музичними кліпами та фільмами прибули представники 22 обласних державних телерадіокомпаній, Національної радіокомпанії України, державної телерадіокомпанії "Культура", Всесвітньої служби УТР, Польського телебачення (Люблін). Вони представили на конкурс 37 творчих робіт.

Переможцям фестивалю "На хвилях Світязя" та Міжнародного телеконкурсу української пісні вручені гран-прі, дипломи та подарунки. Завершився фестиваль традиційно в Луцьку на стадіоні "Авангард". Тут виступила відома співачка Тіна Кароль.

* * *

17 липня у приміщенні обласної наукової універсальної бібліотеки ім. Олени Пчілки відбувся тематичний вечір "Сплелися боротьба й кохання, і кращий хто, не знаю я", присвячений 100-річчю від дня народження Олени Теліги - пристрасного патріота, борця за українську державність, самобутньої майстрині поетичного слова.

Про багатогранність особистості славетної українки, про її жертвне життя і мученицьку загибель у Бабиному Яру в лютому 1942 року говорили представники молодіжної ліги

Товариства О. Теліги м. Луцька, відома громадська діячка, заслужений вчитель України Олеся Ковальчук і ведучі вечора - завдувачка відділу міського абонементу Іванна Волох та головний бібліотекар цього ж відділу Вікторія Яришук.

* * *

25 липня з нагоди 140-річчя від дня народження українського письменника, педагога і лікаря, громадського діяча, просвітянина, дипломата, міністра уряду УНР в екзилі Модеста Левицького відбулася година пам'яті, яку провели письменники і просвітяни Луцька біля його могили в Гарзджі під Луцьком. Присутні згадали про те, що у 90 роках ХІХ ст. Модест Левицький проживав на Ковельщині і був сімейним лікарем Косачів, до кінця життя Лесі Українки підтримував із нею дружні стосунки. Останні п'ять років свого життєвого шляху він провів у Луцьку, викладав у приватній Луцькій гімназії, практикував як лікар, багато зробив для пропаганди українського слова й утвердження української мови залишив про себе добрі спогади як чуйна і милосердна людина. Про це тепло говорили у своїх виступах письменники Ніна Горик, Надія Гуменюк, Тетяна Байда, Василь Гей, Володимир Лис, педагог Лариса Токарук, колишній учень Луцької приватної гімназії, що пам'ятає письменника, Іван Семенюк, ветеран "Просвіти" Григорій Левчук. Присутні висловили думку про необхідність видання повного зібрання творів Модеста Левицького.

С е р п е н ь

У день пам'яті Лесі Українки, 1 серпня, до пам'ятника поетесі на Театральному майдані в Луцьку лягли квіти шапи, принесені представниками владних структур і громадських організацій, численними шанувальниками її творчості, таланту, патріотизму. Слово про велич постаті Лесі Українки, про силу її художнього слова та безкорисливе служіння рідному народові виголосила голова Волинської обласної організації Національної спілки письменників Ук-

раїни Ніна Горик. Священнослужителі Свято-Троїцького кафедрального собору відправили панахиду.

* * *

5-6 серпня на Ковельщині уже вшосте відбулось поетичне свято "Лісова пісня". Воно було присвячене 95-річчю з часу створенню Лесею Українкою безсмертної драми-феєрії. У святі взяли участь письменники з Києва, Рівного, Острога, Тернополя, Вінниці. Вони відвідали музей-садибу Лесі Українки в Колодяжному, виступили на вечорі-зустрічі з творчою інтелігенцією, яка відбулась у центральній районній бібліотеці у Ковелі. Наступного дня свято перемістилось в урочище Нечимне, де під зелене склепіння лісу зійшлися дорослі і малі мешканці з навколишніх сіл, представники товариства "Просвіта", члени Союзу українок, учителі, працівники культури, учні та випускники шкіл.

Перед присутніми виступили заступник голови облдержадміністрації Святослав Кравчук, заступник голови Ковельської райдержадміністрації Олександр Місяць, Ковельський міський голова С. Кошарук, професор Волинського університету, відомий народознавець Віктор Давидюк, заслужена артистка України Галина Кажан, а також письменники - член Президії НСПУ, поетеса Ніна Гнатюк, секретар Ради НСПУ, поет, прозаїк, драматург Валерій Герасимчук з Києва, відомий поет і науковець Ігор Павлюк, молодий поет і журналіст з Вінниці Юрій Сегеда, викладач легендарної Острозької академії, поет Анатолій Криловець, голова Тернопільської письменницької організації Богдан Бастюк, волинська поетеса, голова крайової "Просвіти" Надія Гуменюк. Натхненно співала усім уродженка села Дубового, солістка Національного радіо, заслужена артистка України Світлана Мирвода, а грою на сопілці порадував її талановитий син Тимофій. Окрасою свята були виступи артистів Волинського обласного академічного музично-драматичного театру ім. Т. Г. Шевченка, фольклорного колективу "Передзвін" Ковельського Палацу учнівської молоді (кер. Софія Нестерук), а також фольклорних гуртів зі Скулина і Білина, яких було названо "народними артистами ску-

линського краю”. Тут же були вручені грамоти і бібліотечки книг поетам-початківцям, які вибороли першість у творчих конкурсах: Марійці Демчук, Катерині Кардаш, Марії Письменній, Ігореві Сенечку та Іванові Систалюку

* * *

В обласному театрі ляльок відбувся прем'єрний показ повнометражного художньо-документального фільму ”Той, що пробудив Кам'яну державу”. Прем'єру фільму про багатолітнього в'язня сумління, державного діяча, публіциста, Героя України В'ячеслава Чорновола представили автор сценарію і режисер Володимир Онищенко, актори.

* * *

Вийшло у світ сьоме число всеукраїнського суспільно-політичного, літературно-мистецького часопису ”Волинь” (редактор А. Якуб'юк), в якому опубліковано цікаві матеріали про минуле Волині історика ХІХ ст. Василя Іжевського, дослідження Анатолія Якуб'юка, спогоди про Волинь, Полісся і Литву Юзефа-Ігнація Крашевського, розділи з книги Миколи кучерепи і Валентина Вісина ”Волинь: 1939-1941 рр.”, ”Бесіди з радіослухачами” Володимира Яворівського, ”Хроніка” Валентина Малиновського, ”Казка про щастя”, Романа Арцишевського, поезії Миколи Шостака. Є тут і публікація Олександра Пиріжка ”Невідомі Мареничі”, духовна бесіда про націю і державу, роздуми про український трилер, гумор і сатира.

* * *

На честь 150-річчя Івана Франка на сцені Волинського обласного академічного музично-драматичного театру ім. Т. Шевченка була представлена вистава Рівненського обласного драматичного театру за драмою Івана Франка ”Украдене щастя”. Зі вступним словом про великого Каменяря виступив проректор ВДУ ім. Лесі Українки, кандидат філологічних наук В. Сур'як. Власні твори-присвяти Іванові Франкові прочитали письменниці Нівна Горик та Надія Гуменюк.

Ніна Горик

ЩО ДАЛІ?

На українському континенті спокою чекати дарма. Після політичних штормів 2004 року, в результаті яких перемогу здобули демократи на чолі з Президентом Віктором Ющенком, патріотичні сили суспільства мали хіба короткий перепочинок. Були сподівання на те, що врешті розпочнемо розбудовувати, оздоблювати свою напівукраїнську державну домівку, наповнювати національним змістом духовне життя суспільства, займемося вкрай необхідною роботою в царині української культури і нашого многораждального слова.

Та поки вибудовувались плани і плекалися мрії, розсипався фундамент: демократи пересварились і помчали крізь нетрі парламентських виборів здобувати українське політичне щастя різними шляхами. Одні правоцентриською дорогою, інші - лівоцентриською, а хто наважився й прямо... Проте жоден демократичний кінь не дострибнув до того вікна, з якого так благаюче виглядало стомлене від політики українство. Трійка політичних сил, що впрягалася нібито тягти українську бричку, більше нагадувала відомих героїв класичної байки. І поки двоє інших дрімали і думали про своє кровне, ліві розпряглися - і пристали до ще лівіших і вчорашніх. Поки перші двоє не отямили, троє новоспечених з вивіскою "антикризова коаліція" напружили сили і з

драконівською спритністю сягнули до заповітного віконця. А там тобі - і парламентська більшість, і крісло спікера, і влада, і сила. На жаль, не лише неукраїнські, а частенько - антиукраїнські і навіть україноненависницькі. І що їм наша мова і наші національні духовні потреби? Більшість із них услід за героїнею гуморески Павла Глазового цілком відверто каже: "У меня есть свой язык, ни к чему мне мова...". Притім не моргнувши оком говорять про втому від політичного протистояння та необхідність об'єднання українського суспільства... Навколо яких ідеалів, панове?!

Про це, очевидно, знає наш Президент - ініціатор нового круглого столу і нових політичних домовленостей, в результаті яких уряд очолив лідер вчорашніх, взявши у свою урядову команду чи не позавчорашніх. Політичні телепередачі озвались знайомими голосами і знайомою мовою, - звичайно ж, російською... Тим часом із уст нового-старого прем'єра зірвалася фраза, що, мовляв, захисту потребує перш за все не російська мова, а українська. Таки правда! Це така явна очевидність, яка й доказу не потребує. Точніше, докази - на кожному кроці. А що це для прем'єра та його команди - загравання чи відчуття небезпечної межі, за якою - громадянський конфлікт? Бо ж не може титульна нація великої держави вічно ходити в прохачах у своїх меншин. Як тут не згадати слів нашого видатного сучасника Дмитра Павличка: "Наша незалежність закінчується там, де закінчується наша мова". Врешті, ця формула національного буття може мати багато варіантів. Зокрема й такий: наша незалежність починається там, де починається наша мова.

Звичайно, тим початком завжди була і є національно свідомо українська родина, яка від покоління до покоління продовжує генетичний вік і мови, і культури, і моралі, і ще багато чого з того, що властиве національній спільноті.

А скажіть-но, коли ж нарешті державна мова почнеться з кожних державних дверей і трибун? З наших

Рад, з держадміністрацій, з професорських кафедр?! Тільки при такій умові ми змогли б, нарешті, перейти з позицій самозахисту на позиції творення. А поки що життя змушує нас повсякчас жити у тривозі за подальшу долю нашої мови. Штормовою хвилею прокотився українськими землями так званий парад мовних суверенітетів, вимагаючи офіційної двомовності. Про цю загрозливу для українського слова тенденцію з боєм говорив на пленумі НСПУ Петро Кононенко: "Страшно вмикати телевізори - повідомлення як у зведеннях інформборо: здався Луганськ, Дніпропетровськ, узяли Одесу, Херсон..." Спадають на думку слова Оксани Пахльовської: "Раби - це нація, котра не має слова, Тому й не може захистити себе".

Тим часом скільки абсурду спостерігаємо у своїй Українській державі з приводу мовної ситуації! Вмикаю телеприймач і чую, як поважна пані викладачка одного з харківських вузів намагається переконати телеглядачів у тому, що російська мова - своя для кожного українця. Аргумент? Послухаймо: "Навіть ті студенти, які приїхали до

Немов за ланцюговою реакцією, ця "п'ята колона" кинулася на Харківщині, Донеччині, Луганщині, Одещині, в Криму надавати російській мові статус регіональної витісняючи на задвірки українську. Фарисейське посилення на європейську хартію - цілком безглузде, оскільки вона захищає зникаючі мови. Російська до них не належить. Забувають наші провладні структури, що мова титульної нації є її домінантою, запорукою її самостійності й буття. Завдяки їй відбувається утвердження держави, гарантується її духовний суверенітет.

Нарешті смердюча хвиля антиукраїнізму дійшла і до Дніпропетровська. Сесія міської ради проголосувала за надання російській мові статусу регіональної. Зайди та безбатченки продовжують робити свою чорну справу. Допоки?!

*Володимир Луценко,
член НСПУ
м. Дніпропетровськ*

Випереджаючи владу, йдучи у багатьох випадках попереду її, українське громадянство не може далі терпіти засилля, скажу так, не-України чи анти-України в сучасній Україні. Не може терпіти ситуації, за якої у нас, по суті, окупований інформаційний простір - і телевізійний (особливо телевізійний), і книжковий, і газетно-журнальний; тієї ситуації, за якої замість національного мистецтва на перший план вийшла низькопробна іноземна, часто матюкомовна попса; ситуації, за якої замість повносилового, звичайного, вмілого, тактовного, але неухильного і невідступного утвердження української державної, Шевченкової мови, ще і сьогодні зневаженої у багатьох регіонах України, усілякі об'єднані регіони, як і деякі, що особливо прикро, навіть нашоукраїнські, ніби ж помаранчеві шумілки (і чи тільки шумілки), нав'язують на офіційне двоязиччє.

Воліють знати нашу реакцію на ці домагання? Що ж, вона однозначна: наша мова як єдина державна мова в Україні, і на сьогодні, і на прийдешні часи - це той рубіж, з якого ми, українці (до речі, спільно з чесними людьми - представниками інших етносів), ніколи, ні за яких обставин не зійдемо.

*Анатолій Погрібний,
м. Київ*

Харкова із Західної України, через два-три місяці вже доволі добре розмовляють по-російськи і не відчують дискомфорту в російськомовному середовищі..." Перефразовуючи відоме висловлювання тьоті Моті з Курська, хочеться запитати у відповідь: "Ви це серйозно чи по-російськи?!" Чи відомо тим, хто подібне вважають нормою, як в Україні здавна називали відступників від рідного слова, рідної віри та батьківщини? Правильно: перевертнями та яничарами. То невже ж відступниками хотіли б бачити своїх дітей українські матері, які разом з молоком передавали їм саму українську сутність?

Чи ж відомо шановному високому педагогові з Харкова про те, як важко наші розумники-випускники адаптуються до іншомовної термінології? Чи знає вона та іже з нею, уроки якого гіркого приниження проходять вони у колі своїх "русскоязычных" ровесників, яких їдких насмішок за-

знають? Врешті, до них відразу ліпиться чуте і знане, мовлене з презирством "бандерівка".

Якось приїхавши з Харкова, мій син повідомив ще один ярлик, особливо вишуканий: "бандерштадт". Таких прикладів можна навести безліч. Чи це не є покарою нашій молоді за те, що вона українська - і словом, і мисленням? На жаль, чимало слабкодушких не витримують тиску оточення і стають "русскоязычними".

Напрошується роздум: чому українці, яких доля розкидала по Америках та Австраліях, через 100 років зберігають мовний код нації у своїх нащадках, відкривають для них суботні та недільні українські школи, ведуть онуків та правнуків в українські церкви? А ми маємо радіти з того, що через два місяці наші діти відрікаються від рідного слова, бо їх чужі за мовою і духом професори насильно русифікують у своїй державі... Чи це не є діями проти нашої Конституції? І якщо за це немає кримінальної відповідальності, то варто боятися хоча б суспільного осуду та відчувати моральну відповідальність за слова і вчинки. Однак, із сумом доводиться констатувати: ніхто з тих, хто порушує мовний закон, покари не понесе, а мораль у них одна, на жаль, не українська.

Щойно Національна комісія зі зміцнення демократії та утвердження верховенства права запропонувала "Концепцію державної мовної політики в Україні", до обговорення якої залучаються всі суспільно-громадські інститути. Сподіваємось на вироблення серйозного та дієвого документа. А поки що таки правда - маємо те, що маємо.

Отож: далі буде...

Надія Гуменюк

А що ж то за квочечки, що несуть яечечки,

*або Чи врятує
українську літературу для дітей
англійський хлопчик на мітлі?*

Найперше, що подумала, коли взяла до рук книжку віршів Ольги Коритченкової "Світ дитячих запитань": це ж яку уяву треба мати, щоб отак назвати віршоване видання для дітей! Ніби магазини: "Світ тканин", "Світ взуття" чи "Світ канцелярії"... Та Бог із нею, назвою. Головне: що під палітуркою. До речі, твердою, ламінованою, кольоровою, що налаштовує на читання довге (154 сторінки) і різноманітне (судячи з кількості і назв розділів, серед яких "Дитячий світ"... Тьху ти! Знову як магазин!).

Отож відкриваю солідну книжку і вже на п'ятій сторінці роблю остаточний висновок: авторка явно переплутала світи. Варто було б назвати це об'ємне, розкішне, багато ілюстроване видання "Світ безграмотності". Тоді стало б зрозуміло, чому це "Діти просять добру мати/ Гарну казку розказати", "У зоосад іду я з татом/ У гості к мавпам, оленятам", "Ведмідь зітхає - жарко в шубі,/ Тигр позіхає - каже зуби", "Тільки рота я розкрив - раптом зашарився", "Дайте мені тільки строк,/ Прочитаю сто книжок", "Визираю у вікно,/ Навкруги білим-біло". "Добре гратися у моря" і т. д., і т. п. Або ось таке одкровення: "Чому повинен я учитись? Я хочу дома полінитись,/ Я буду в ліжечку лежати/ Та гав

у небі рахувати". І нарешті справжній шедевр під назвою "Дід та баба". Він, ясна річ, про діда, бабу і... Ні, не курочку рябу, яка знесла золоте яєчко, а курчат, які росли собі, росли, а потім...

Стали квочками курчата,
Дід зробив для квочок хату,
Щоб там квочечки жили
Та яєчечки несли.
Квочки хату оглядали.
Діду дякувати стали,
Обіцяли кожен ранок
Свіжі яйця на сніданок.

Можна було б просто посміятися з тих, мабуть, мутантних, квочечок, які несуть яєчечки (бо в природі, як відомо, квочки яєць не несуть), якби не так сумно. Адже йдеться не про одне з графоманських приватних видань, якими закидані книжкові розкладки, особливо ті, що ближче до базарів (скільки про них уже казано і писано!), а про книжку, яка видана минулого року великим тиражем (понад 17 тисяч) у Донецькому видавництві "Прспект-Прес" і розіслана по всіх бібліотеках України за державною програмою забезпечення розвитку і функціонування української мови. Нині бібліотекарі намагаються заховати цей подарунок держави якомога далі від допитливих дитячих очей. Якби так же можна було заховати саму літературу для дітей від проблем, що обступили її, як орда на полі брані...

Що ж відбувається у царині дитячої літератури, маса і територія якої звужується, як шагренева шкіра, і нині становить вже тільки 5 відсотків (!) від загальної кількості виданих в Україні книжок? Цілком погоджуюся з думками учасників "круглого столу", що відбувся весною цього року у столичному Будинку письменника ("Українська дитяча книжка і сонячне затемнення", "Літературна Україна" за 18 травня). Так, поки український ринок окупований російськими виданнями, поки наш інформаційний простір заповнений російськомовною інформацією, поки тендітна дитяча книжка сто-

ятиме в обороні перед цією нахабною зажерливою чужинецькою навалою, без допомоги рідної держави, без законодавчої і фінансової підтримки про розвиток національного книговидання для дітей марно й говорити. Так, якщо в епоху телеманії і шаленого наступу комп'ютеризації не дбати про конкурентноздатність книжки, не популяризувати і не осучаснювати її, то про масову зацікавленість у читанні нічого й мріяти.

І все ж до цих беззаперечно правильних висновків хотілося б додати ще кілька міркувань. Почну не з економіки і не з політики у книговиданні, важелі якого, на жаль, і досі не в українських руках і працюють не на нас, а на чужу державу. Почну із совісті, про яку останнім часом у нас так рідко згадують. Знову ж таки, на жаль. Бо саме дефіцит совісті у нашого чиновництва, на мою думку, прямо пропорційно впливає на дефіцит гарних і високохудожніх книжок, саме він породжує протекціонізм у книговиданні. Візьмімо для прикладу вже згадану книжку. Чи читали її люди, які рекомендували це видання для загальнонаціональної програми підтримки і функціонування державної мови? Якщо не читали, то чому? Якщо читали, але все ж благословили на поширення у всіх областях держави, то на якій підставі? Невже за ті ж гроші (а гроші великі) не можна було видати і надіслати бібліотекам і цікаві, і грамотні, і на належному художньому рівні написані книжки, яких так бракує нашим книгозбірням?

"Світ дитячих запитань" - не єдина серед книжок, розповсюдження яких за державний кошт викликає справді багато запитань. Серед таких видань і вірші колишнього радника колишнього Президента України, видані тридцятитисячним тиражем, і страшенно дорогі, але геть не актуальні альбомні видання з краєвидами... Але книжка для дітей в плані як естетичному, так і етичному, має стояти на особливому місці. Не можна лукавити перед дітьми, не можна фальшивити, панове! Це дуже грішно і дуже небезпечно.

Фальші, на жаль, багато. Не чула, щоб хтось хоч раз

спростував аксіому, що діти - майбутнє держави. Але скільки разів переконувалася, що заради власної вигоди (сьогодні і негайно!) про майбутнє України воліють не думати. За період кучмівського владарювання в Україні розпродано велику кількість дитячих садків. У Луцьку, наприклад, з 58 залишилося 38, і тепер щоб влаштувати дитину в дошкільний заклад, треба записуватися в довжелезну чергу. Скільки говоримо про те, яку страшну небезпеку для інтелекту, фізичного і психічного здоров'я наших дітей несуть безконечні мордобойі, ріки крові і цинізм на телеекранах. Але що держава цьому протиставила? Де українські фільми для дітей? Та там же, де й книжки, - в головах людей, які не можуть реалізувати свої задуми. Бо немає грошей. На палаци, вартістю у мільйони доларів €, на супердорогі авто €, на вибори €, на оренду народними депутатами екзотичних островів для відпочинку €, а для дитячої книжки, дитячого фільму, дитячого здоров'я немає. Отакий вибір. І заперечте мені після цього, що не з дефіциту совісті починаються проблеми, про які ми говоримо.

Нещодавно одна з київських газет опублікувала рейтинг дитячих книжок в Україні. До десятки найкращих увійшло тільки дві українські книжки: "Тореадори із Васюківки" Всеволода Нестайка та "Ясочина книжка" Наталі Забіли. Звісно, можна дивитися тільки голлівудські фільми, слухати тільки зарубіжну музику, читати тільки чужі книжки. Але чи можна тоді говорити про формування української людини? Боляче і тривожно.

Не раз доводилося чути (особливо під час чергових припливів гарріпотерроманії) нарікання на кшталт: а де ж наш український "Гаррі Поттер"? От якби хтось з наших письменників таке написав, тоді б... А що тоді б? Дуже сумнівно, що хлопчик на мітлі українського виробництва став би популярним хоча б на рідних теренах, не кажучи про світові. По-перше, наші малесенькі тиражі. По-друге, байдужість до українських авторів, відсутність рекламної розкрути їхніх книжок навіть в Україні, не кажучи про переклади іншими мовами. По-

третє, і це головне: як взятися українському письменникові за велику прозу, якщо за його літературну працю не платять (або платять копійки), а проза життя вимагає хліба щоденного, який доводиться заробляти іншими видами діяльності? Саме через це література для переважної більшості українських письменників залишається хобі: на неї йдуть ті години чи хвилини, які вдається вирвати із марноти марнот, після втомливого трудового дня, проведеного де-інде, але не за письменницьким столом.

Минулого року відома українська письменниця і перекладач Галина Кирпа переслала мені п'ять доларів - їх передали зі США за дитячий вірш, надрукований в одній з газет української діаспори. Я була приголомшена. Звісно ж, не зображенням американського президента Лінкольна на зеленій купюрі, а чесністю видавців, їхньою повагою до автора: надруковано - отже, має бути оплачено, хоч заокеанська авторка, себто я, сама і вірш не надсилала, і про оплату не говорила. За книжку ж, видану в одному з українських видавництв, до якої входив цей вірш, мені не заплатили жодної копійки. Тож зберігаю тих п'ять доларів як символ видавничої чесності з надією на те, що і в Україні колись чесно буде оплачуватися всяка праця, в тому числі і літературна. Ну от, скажете, знову чесність, чесноти... А де ж, так би мовити, економічні важелі, політична підтримка і що з них важливіше?

Якось у Луцьку проходила презентація однієї з новинок київського видавництва "Факт". Я запитала Леоніда Фінкельштейна, чи не планує він видавати і книжки для дітей. Відповідь була негайна: "Категорично, ні!". Як пояснив головний редактор "Факту", видавати дорогу книжку для дітей йому сумління не дозволяє, а зробити її дешевою без фінансової підтримки неможливо. Мабуть, якби йшлося про великі тиражі, то відповідь не була б такою категоричною, адже за такої умови собівартість книжки автоматично знижується. Але маємо те що маємо, а якщо український книжковий ринок і

надалі зазнаватиме такої інтервенції з боку північної сусідки, україномовна територія не розширюватиметься, то й того можемо не мати.

Так, книжка для дітей має бути дешевшою. Але є ще один нюанс, про який у нас говорити не прийнято. Він впливає з національних особливостей споживацьких пріоритетів. Якщо порівняти, скільки наше населення витрачає коштів на спиртне і скільки на книжки... Та це просто не порівнювані величини! Без пляшки не можна, без книжки можна. На жаль, такий ще рівень загальної культури. Приємно було спостерігати за першим ярмарком літератури для дітей у Києві, яка стала справді чудовим святом для малечі. Побільше б таких свят! Але мені частіше доводиться бувати у малих містечках і селах, де книгарень немає, а бібліотеки нагадують припошені десятиліттями склади макулатури. Видані невеликими накладками дитячі книжки зазвичай осідають у містах, сюди вони не доходять.

Обнадіює Указ Президента "Про деякі заходи з розвитку книговидавничої справи в Україні", в якому йдеться про необхідність створення системи книгорозповсюдження. Під час "круглого столу", що відбувся з цієї нагоди у Волинській обласній державній адміністрації за участю письменників, видавців, книгорозповсюджувачів, бібліотекарів, висловлено низку цікавих пропозицій, спрямованих на виконання давноочікуваного Указу. Якщо ж говорити про систему книговидання, зокрема видання книжок для дітей, то проблема не тільки у фінансовій підтримці та створенні нормальних умов як для письменників, так і для видавців. Важливо, що підтримувати, яку продукцію після такої підтримки отримують читачі. Варто було б добирати рукописи майбутніх книг на конкурсній основі. Особливо якщо йдеться про книжки, видані за рахунок держави. Це ще не гарантує негайної стовідсоткової об'єктивності і викорінення протекціонізму. І все ж, якби рукопис перш ніж стати книжкою (та ще й рекомендованою читацькій аудиторії всієї України) пройшов через сито компетентно-

го журі і, головне, через добрі редакторські руки, то таки не довелося б пізніше шукати відповідь на абсурдне запитання: що ж то за квочечки, які на сніданок несуть яечечки?

Україні, як повітря, потрібна державна, національна, патріотична книговидавнича політика, у якій би було враховано передусім потреби юних читачів - нашого майбутнього, якою б узаконювалися чесні ділові стосунки між письменниками і видавцями і яка насамперед захищала б інтереси держави, її мову, літературу, культуру, інтелект, самобутність.

Василь Гей

Іскрою від блиску дідівського плуга вважає своє поетичне слово Василь Гей, уродженець поліського села Заболоття, що в Любомльському районі (р. н. 1942-й). Після навчання в школі працював завідувачем бібліотеки, вчителював, служив у війську. Опісля - на журналістській роботі: в любомльській районній та обласній молодіжній газетах. З відзнакою закінчив Український поліграфічний інститут ім. І. Федорова, здобув фах літературного редактора. Як керівник обласної літстудії "Лесин кадуб" і голова обласної письменницької організації 36 років сприяв організації літературного процесу в нашому краї. Автор півтора десятка книжок поезії, прози, публіцистики. Лауреат літературної премії ім. А. Головка (за повість "Яворник"), міжнародної премії ім. Д. Нитченка (за пропаганду українського друкованого слова) та обласної літературно-мистецької премії ім. А. Кримського (за книги "Де маминим голосом тиша мовчить", "При світлі сивої роси", "Зоря з криничної води").

Член Співки письменників України (нині Національної) з 1974 року.

КРІЗЬ ДИМ ОДЧАЮ І ПЕЧАЛІ

Заслання у ріднім краю -
Ховання від суму й розпуки.
Тут мов перед Богом стою -
Немає солодшої муки.

Співає і плаче душа,
І небо ридає на сушу.
У росах, у сонці й дощах,
Душе моя, швидше одужуй!

Тут білка, їжак і пташа -
Мое товариство щоденне.
І мамина світла душа
Зоріє із неба до мене.

Недолі на зло та біді
У плесі веселе іскриться:
Тремтять у воді молоді
Сестричок усміхнені лица.

Немеркнуче світло беріз
Пронизує дим понад гаєм,
Та вкотре окрадений ліс
Тривожно і важко зітхає.

Літа крізь туман і полин
Шепочуть: "Тримайся, козаче!"
Тримаюся. Тільки болить
Народу терпіння воляче.

Хмільне було волі вино,
Та хміль уже витік до решти:
Недоукраїнне "воно"
Керує, торгує та бреше.

Стоїть яловець вартовим,
Як вічна основа й обнова.
Торфовий задушливий дим
Ковтає жовтава діброва.

Я теж гіркоту оту п'ю,
Аж в горлі спікається слина.

Зі мною у ріднім краю
Одчай і печаль - Україна.

О краю, у ріднім селі
Караюсь, але без принуки,
Спиваю росу твоїх сліз -
Немає солодшої муки.

СКІЛЬКИ Ж ВОСКРЕСАТИ НАМ ІЗ МЕРТВИХ?

Українець, малорос, перевертень -
Це слизька похила площина.
Незалежність в розпачі затерпла -
Ще не вмерла, та сумна-сумна.

Українець, сотні раз убитий,
Сотні раз розп'ятий, воскрес.
Малорос, допавшись їсти й пити,
Робиться покірливим, як пес.

З нього можна мотузки сукати,
Зашморги, волоки, батоги.
Знову плаче Україна-мати
І сміються дружні вороги.

З "ящика" перевертень белькоче,
Шкіриться і лає на зорю:
Незалежність, бач, іще не хоче
Помирати, знов стає на прю.

О невже, раїно-Україно,
Ти зігнешся, знов програєш бій,
Заридаєш піснею чайно?..
Воле-воле, ти не для рабів.

Маєш тільки те, що не розкрадено,
І чого ніхто ще не зборов, -
Біль і гнів Тарасової правди
І його, Шевченкову любов.

Українець - малорос - перевертень...
Боротьба, неволя, небуття...
Скільки ж воскресати нам із мертвих,
Довести щоб долю до пуття?

* * *

Тихо плаче осіння печаль,
А за нею, неначе за морем,
В розпогоджених карих очах
Відбивається небо прозоре.

Відбивається літа блакить,
Рань орошена, полудень спеки.
Там свавільно метелик тремтить
І летить білий спокій лелеки.

Я малюю те літо у снах,
Я метелика хочу впіймати.
За плечима - негода сумна,
А попереду зустрічі свято.

Не карай мене так, не тікай,
Зореквітко, сердечко лілеї.
Ось тобі моя вірна рука,
Притулися звабливо до неї.

Я замкнути в неволю долонь
Твою волю собі не дозволю,
А вдихну лиш у неї вогонь,
Щоб твою розневолить сваволю.

І розкриються крильця хмільні
У благанні єдиному: "Пити!".
І дозволять, накажуть мені
Спеку літа дощем окропити.

ЯБЛУНЕВА ГАЛЯВА

Яблунева галява. Стрільба солов'їна
Над ровами, що ними поранений ліс.
На просторі палає свічками соснина,
А з гущавини світяться лица беріз.

Ось вам хроніка й доля, буття видозміна:
Був тут хутір колись, потім став полігон,
І дерева здрібніли. Та спів солов'їний,
Непригноблений часом, вирує між крон.

Ось вам зваба й любов, і надія, й тривога,
Клич у спомин, у цвіт молодої жаги.
Ліс освячує душі нам голосом Бога,
Співом світла і слави, свободи й снаги.

Яблунева галява квітучої проби
Дарувала нам щастя - забути на мить,
Що у трави отруйно вповзає Чорнобиль,
А над нами зміїться політики пліть.

Ми прощалися з нею, неначе з ріднею,
В травах смуток снувався між рос, наче сліз,
Щось щеміло в серцях, золотіло зорею,
А дорогу нам співом освітлював ліс.

В темінь хащі летіли метелики білі,
В ній виднілась білінь полонянок-беріз.
На добро, на тепло, на чуття незбуднілі
Оспівав нас травневий Смолигівський ліс.

МИТЬ КОЛОСКА

Олександрові Огороднику

Липень ромашку, волошку і мак
Леготом легко між трав обіймав.
Нива пшенична в дрібних колосках
Кидала світло на зелень ліска.

Ось вона, мить золота і свята,
Мить, що її не погасять літа,
Спалаху колоса вистигла мить,
Та, що в селянському серці щемить.

Нива бідненька, мов хворе дитя,
Нам навівала гіркові чуття,
Нам було жаль неврожай цей до сліз -
Значить, ми рідні сини цій землі.

Рідні недужим оцим колоскам,
Синім очам люпину край ліска,
Яловим, сивим од суму полям,
Всохлим дубам із печальним гіллям.

Рідні ми цій трав'янистій межі
І між собою, либонь, не чужі.
В нашої воленьки присмак гіркий,
Та не безвольні ми, волиняки.

І не бездольні на отчій землі,
Сіємо в неї не тільки жалі.
Б'ють ниву зливи, але все одно
Зріє і слова, і пісні зерно.

В пісні і слові - молитви жура:
Визволить край від лукавих пора.
Господи! Є в нас талант і талан,
А в будяках задихається лан.

Зірка зійшла крізь вечірній димок,
Наче сльоза від гіркавих думок.
Я і квітучих між трав назбирав,
Щоб не пристала зневіри мара.

Щоб і в ночах не погасла ця мить.
Хай вона довго нам, друзі, щемить
Летом метелика, рухом листка,
Липнем у світлій душі колоска.

* * *

Палає спека на пожухлих межах,
На міді сосон, у сльозинах слив,
Багрянець маків сяє, мов пожежа,
Німіють сірі трави, спрагли злив.

Іду, біжу, спішу до тебе знову,
Криничко у долині край села,
І шлях мені присвічує зіновать -
Земне сузір'я в космосі зела.

А спрага мучить поле і дорогу,
А спека палить стебла й пелюстки,
Над німотою жнива золотою
Зловіщо кружеляють шуляки.

Чи добіжу до криночки, до гаю,
Де райдужний мій вирій, тихий рай,
Але в знеможі, в розпачі благаю:
"О спеко зла, хоч край мій не скарай.

Не полишай криничку самотою
В пустелі голій, в холоді зірок,
Із чистою, та мертвою водою,
Що злякано втікати в пісок".

Щось ворухнуло обрієм грімливо,
На гай упав рясний пташиний грай.
На хижу спеку йде у наступ злива,
На край мій знову з неба сходить рай.

ПОКЛИК СОЛОВ'Я

Данилові Поштаруку

Ледь чутно траса вдалині бриніла,
Червневий день при заході стояв.
На лісовій галявині Данило
Натхненно кликав свистом солов'я.

В ногах лежали запашні покоси,
Немов полеглий медоносний час.
Був ліс печально якось безголосий,
І соловей в гущавині мовчав.

Священну пору тиші птах не зрадив,
Не відгукнувся співом на обман.
Земній красі чужа була неправда,
Яку зронив Данило жартома.

Здалось мені, що він хлоп'ячим свистом
Не птаха кликав, а свої літа,
Проявлені в цю мить зеленим листом
На тлі минулих, молодих світань.

У гіллі сосни тіло золотіло,
Під лісом колосилась ярина,
І надвечірне світло молоділо
І так медово пахло в полинах.

В жаданні співу й сонця, наче слави,
Наш друг, наш мудрий, добрий батько Ліс

Не обізвався окликом лукавим,
Це значить - є ще правда на землі.

Вертались ми, у тиші захмелілі,
Туди, де світ жорстокістю гуде.
І довго ще світилось нам у гіллі
Гінкої сосни тіло молоде.

НА ОЗЕРІ СВЯТОМУ

Володимирові Денисюку

Глибинні ріки сиві глиби карсту
Розмили тут, поглинули колись,
І чисті води лісовим лікарством
Поміж коріння рвійно розлились.

Із чаші золотого надвечір'я
Ці ліки ми неспіхом п'ємо,
П'ємо Природи святість і довір'я,
Туману теплий росяний димок.

Вдихаємо живиці дух, неначе
Застиглу мить поганської пори.
А чайки плачуть, плачуть, плачуть,
Оплакують порізані бори.

Ген сіра чапля в роздумі глибокім
Стоїть на грані стомлених століть,
Як осторога, спокій і неспокій,
Як пам'ять обезкровлених боліт.

Всі ручаї вже в озеро влилися
І тільки в хвилі чути їхній плеск.
Так тихо в душу дивляться Заліси
Очима вікон, квітів і лелек.

Спасибі надвечір'ю золотому
За музику зорі на струнах віт.
Ми змили втому в озері Святому,
На мить із себе знявши ношу літ.

Не плачте, чайки! Друзі, помоліться
За сон спокійних сосон молодих,
Нехай святиться світ оцей - Полісся -
Планета ще не вбитої води.

Звиняйте, Ратна бари деренчливі,
Для вас нітрохи часу в нас нема.
Сьогодні ми, красиві і щасливі,
Пили хмільний над озером туман.

ПЕРШИЙ ДЕНЬ ЛІТА

Богданові Березі

Чим, друже, ми багаті при багатті? Як
Див із данини, встає над нами дим.
Радіємо, як діти: "димократія",
Ось перед нами, на траві, - її плоди.

Хлібина, сало. Світиться чарчина. І
Мелодію взолочує бджола.
Цвітне тепло багаття під ліщиною
Ще обступає холоду імла.

Болить нам біль простреленого дуба. Ти
Долоні тулиш лагідно до ран.
Природі час настав уже одужати,
Коли ж до нас прийде така пора?

Під рідним небом в нас іще не свято. Ми
У вірі, в слові будемо цвісти,
Щоб стати не багаттям лиш багатими,
Але і ниви жнивом золотим.

Лежать літа за нами, як покоси. Дні
Невтомний час у засвіти веде.
На мить ми стали ближчими до осені,
Зате світлішими на цілий літній день.

Спливла вже димом, друже, наша днина. Та
Вона мені горить, цвіте крізь часообіг -
В той день душа так ніжно, українно так
Раділа і ридала при тобі.

Ольга Ляшчук

Уродженка Нововолинська. Закінчила філологічний факультет, а також аспірантуру ВДУ ім. Лесі Українки.

Друкувалася в обласній періодиці, колективних збірниках, журналах "Світязь", "Терен", "Дзвін", "Світовид". Член ВООТМ "Лесин ка-дуб". Учасниця Всеукраїнських нарад молодих письменників. Переможець обласних конкурсів, Міжнародного літературного конкурсу "Гранослов", лауреат IV премії видавництва "Смолоскип". Авторка поетичних збірок "Босоніж у вічність", "Третє бажання".

* * *

дощ
як з неба
витагнуті жили
намотані
на твоє і моє місто

і на тебе

хотіла б я
бути тією водою
що охоплює тебе
обіймами
мокро-ніжними

хотіла б
просочитися
у твій одяг
пробігтися твоїм
тілом від і до

та облиш

ти все одно
під парасолею

* * *

сутінки
повели день
на ешафот

знаю що
чорний кат у
у зоряній мантиї
вже готується
відрубати сонце

і коли воно
покотиться
за обрій
лишаючи криваві
смуги

я помолюся

Ярилу

Даждбогу

Перуну

і обов'язково ще
комусь

під небом з
відрубаним сонцем

я вмію бути
тільки
язичницею

* * *

привезли у подарунок
кедрового горіха
із Сибіру

а він
має запах
очей тих
кого знищили

мама казала
щоб я
посадила зерня
бо
з нього виросте
прерозкішний кедр

а я
не можу

раптом у моєму
літі виростуть
Зимові дерева

* * *

застигнути
а
краще закам'яніти
в очікуванні твоїх

обіймів
і стати постаментом
відбитка
твого поцілунку
дарованого не мені

* * *

той вірш
відправити на попіл
із тропів

сплести казкову
рукавичку
щоб усі заходили
і
не могли вийти

* * *

між горами
море
між нами
гори і море

ти стрибаєш
і не вмєєш
літати

я стрибаю
і не вмю
плавати

зірвано дахи
спалено мости

ПАДАЮ

скільки поверхів
у твоїй безодні

* * *

та криниця
помирала від спраги

місяць уже давно
не полоскав у ній
свого відлуння

і зірки над нею
невмивані
не бавляться
у Подоляночку

жодна Аліса
не шукає стежки
до неї

на дні казка
без щасливого кінця
засохла

* * *

я та котра
лежить обручкою
у тебе на правиці

я та котру
твоя дитина
кличе мамо

я та що
пророкує
твої сніданки і вечері
і пахне
вранці кавою
а ввечері
прочитаною книгою

я та що
розітнула себе
навпіл щоб
бути твоєю
половиною

а жінка
що була в мені

колись

подалася в поле

квіти подаровані
зривати

* * *

калюжа в яку вступила
розповіла що була
позаторік снігом на
моєму підвіконні

і пам'ятає як друзі
приносили на мій стіл
таємну вечерю кожен
свою

а коли починали дитячу

лічилку жоден не хотів
Іудою виявитись
коли ж усі вивернули

кишені
на столі
33 срібних
лишилося

НЕ-ЛИСТ

я розучилася писати листи
до тебе і взагалі
довго думаю і перекидаю слова як покоси які треба
висушити
а вони не сохнуть впиваються в землю (або деінде)
і проростають не-листами до тебе
потім залажу в телефонну трубку і шукаю там тебе
а вона репетує на мене гудками довгими як потяги
якими я ніколи не доїду до тебе
а твій голос як кінцева зупинка

ти розучив мене писати листи
і відучив їх отримувати
моя поштова скринька і та депресивно скавучить

усе що я пишу
це
 не мої
 не листи
 не до тебе

Микола Мартинюк

Народився в селі Залібівка Здолбунівського району на Рівненщині 14 березня 1971 року. Закінчив Луцьке педагогічне училище ім. Я. Галана, факультет україністики ВДУ ім. Лесі Українки та аспірантуру. 2000 року в Інституті літератури НАН України захистив кандидатську дисертацію.

Працював у редакціях часописів "Педагог", "Альма-матер", а також диктором луцького міськрайонного радіо. Завідував музеєм Лесі Українки при ВДУ. Кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри журналістики Луцького гуманітарного університету, директор поліграфічно-видавничого дому "Твердиня". Автор циклічних літературно-пізнавальних програм "Книгозбірня", "Фоліант", "Книгозбірня "Фоліанта", "Літературна студія "Досвітні вогні" на радіостанції "Луцьк" і Волинському радіо.

Видав книги лірики "Одинадцята заповідь" (1997), "Грибний дощ" (2004); у співавторстві з Ігорем Павлюком - "Хрестоматію української легальної преси Волині, Полісся, Холмищини та Підляшшя 1917-1939, 1941-1944 рр." (2005). Друкувався в літературних альманахах "Струни життя" (1999), "Світязь" (2000), наукових виданнях "Філологічні студії", "Проблеми славістики", "Сіверянський літопис", літературно-мистецькому журналі "Терен", часописах "Форма(р)т", "Книжник-Review".

Член Національної спілки журналістів України.

ДО УКРАЇНИ

Тебе хрестили Україною
І розпинали над руїною,
Топтали-нищили навали,
Імперські шквали шматували.
Тобі підрізували крила,
Ярмом та голодом морили,
А ти здолала всі напасті
І гордо стала до причастя.

ПСЕВДОУКРАЇНЦЮ

Твій предок йшов у бій
із піднятим забралом.
Ти ж народивсь сліпий:
читаєш світ за Брайлем.

* * *

Підперезані дні
Перевеслами шляху,
На небесному дні
Сонце спалює плаху,
Що для зайд і приблуд
Приготовили діти,
Щоб Усесвіту суд,
Наче Суть зрозуміти.
Наче плату за страх,
Мов за давнену тризну,
Їм надломлений птах
Прихиляє вітчизну.
Підперезані дні
Перевеслами шляху,
На небесному дні
Сонце спалює плаху...

МОЄ АУТОДАФЕ

Не відмовляюся від Світу
хоч він давно
мене вже зрікся
Тепер ми
квити

НАСТРОЄВЕ

Мов бенгальські вогні, зорі випалять ніч.
Ніч стривожено зойкне за лісом совою.
І стриножений кінь знов наснить щось про січ,
про походи, звитягу, про збрую і зброю.

Цинамонова ніч нанівець догорить.
Ну а що не згорить - на світанні дотліє.
Пахне ладаном світ, і кудись догори
Струменіє за вітром чужа безнадія.

ЗИМОВА МІСТЕРІЯ

День скрикнув птахом і зачах
Вигнанцем кволим.
Вагітнів місяць на очах
Над видноколом.
Надривно-важко вовк затяг
Загробне соло.
Сріблила ніч Молочний Шлях
І світ навколо.
Чигав на жертву хижий жах -
Безплотний голем.
Зима творила сагу саг
Снігів глаголом.

* * *

Вечора оркестр в пориві стих,
І, блаженна у красі своїй,
Грала ніч на струнах золотих
Самбу неприборканих стихій.

Уночі сліпих дощів плачі
Незбагненні людям, як і вдень.

Лиш самотні тіні від свічі
Знов танцюють, злившись в па-де-де.

За вікном шумливий лив і лив,
І втрачали суть уривки фраз,
І таким знайомим був мотив,
І таким нестямним був екстаз.

Між колись і нині стерто грань:
Й досі кожен тон і кожен штрих
Самби невгамованих бажань
Чується в акордах дощових.

* * *

Наполовину ми... І час... І світ немов навпіл.
Ми знов заручені... Й заручники розлуки.
Знов неіснуючі щоденники розпуки
Ховають, як колись, від нас освідчення скупі

* * *

Дякуй життю, немов інквізитору:
Двох не зазнати нам судних годин.
Будь-який вибір - ілюзія вибору,
Вибір правдивий - достоту один.

* * *

Наснилося?.. Було?... В уяві?.. Наяву?..
Неначе перший гріх чи, може, перший подих...
Переживаю вкотре... Заново живу,
Знов потерпаючи від муки насолоди.

Усе нараз: дурман, і блуд, і бруд облуд,
Сліпі бажання, хіть, поразки, перемоги...
Що це - покара, милість, а чи правий суд -
Нектар і трунок жінки пити до знемоги?

П'яного тіла полохливий оксамит.
Шалено-божевільні зорі у зіницях
Ховають баламутний первозданний стид.
І вабить незбагненністю спокус блудниця.

Лоскоче лоно темряви трава хистка.
І вже, здається, світ лелеками клекоче...
І опадає тінь кленового листка,
Розвінчуючи міф про непорочність ночі.

* * *

У твоїх косах
заплуталась
діадемою ніч,
розгубивши
по оголеному тілу
сльозинками
зорі.

АВТОГРАФИ

1
Сліди помади
на щоці поета
йому автографи

2
Понад усе
поет любив

автографи
колекціонувати
Зібрав чимало
рідкісних найбільше
Не поспішав лиш
за автографом
до Бога

3
Життя ніколи не запитує
що записати
на скрижалях
Мнемозіни й Мойри
Та найціннішим
з-поміж усіх
його автографів
є Ти

4
Твої автографи
незбагненні
як лабіринти
долі Мінотавра
Аріадно
подай мені
нитку надії
на світло
в кінці тунелю
який розпочинається
з Твого серця
і веде
по лезу життя
безглуздих примх
і божевілля кохання
через каскади
нездійснених мрій
в мою
наївність

5
Колись
Твої скупі автографи
перетворяться
на нечіткі графіті
і будуть тримати
вберігаючи від
руйнування
мури повітряних замків
збудованих Тобою
як запорука
наших примарних
сподівань
на вкотре оскаржене
судом совісті
чи то пак її відсутності
право
впиватися
ілюзією щастя

6
Коли громи
розписуються
у власному безсиллі
на похмурому
аркуші неба
блискавками
сентиментальні хмари
виплакують їхню
торішню печаль

7
Кохання для мене
така ж
а може й більша
абстракція
як полотна Пікассо
або видіння Борхеса

під якими
ніколи
не стоятиме
Твій
автограф

8
У кожному автографі
ми залишаємо
частиночку себе
аби ніколи
не бути самотніми

9
То правда
істина в вині
вина ж усіх у тому
що спрагло
прагнемо знання
яке зруйнує світ
І людство
питиме
з Грааля вічності
аж доти
допоки не розгадані суціль
всі письмена
прадавніх
цивілізацій

Євгенія Назарук

Педагог, поетеса, патріот... Фах, покликання, стан душі... Гармонійне поєднання цих життєвих і духовних начал Євгенія Назарук засвідчила своєю самовідданою творчою працею як філолог, завуч Лиценської загальноосвітньої школи Луцького району, як авторка поетичної збірки "Ніч на моєму плечі", дописувачка газети "Волинь", "Слава праці". Її родинне гніздо - в селі Мальваному Млинівського району Рівненщини. Народилася 1967 року. Закінчила Луцький педінститут. Вірші Євгенії Назарук друкувалися в журналі "Дивослово", альманасі "Світязь", газетах "Волинь", "Краєвид", "Сім'я і дім", "Народна справа", "Слава праці". Підготувала до друку збірку поезій.

* * *

*Любо в гаю соловейко виспіває,
Слухаю ніжне ляцання:
Чистую, щирую річ українськую
Чую я в тім щебетанні.
Агатангел Кримський*

Ніколи пташка покручем не стане,
Не погордує мовою батьків.
Із вирію вернеться в край коханий -
До рідних місць, у затінок лісів.

Ніколи пташка покручем не стане.
Не те, що люди... Все у них не так.
Тут "кльова дівка" - це чиясь кохана,
А замість "хлопець" маємо "чувак".

Гряде цинізм. Летять стереотипи.
Цвіте жаргоном вжалений прогрес.
Мозолять душу "круто", "блін" і "тіпа",
І невимовно-радісне "ес-ес!"

Ростуть слівця, як лобода у полі.
І хвалять, не нахваляться батьки:
"Які розумні в нас Альони й Толі!"
І чада кажуть: "Класні старики!"

Оце прогрес! І тішимся навізаєм.
Про се, про те "базаримо" на смак.
А рідну мову навіть пташка знає.
Не те, що люди... Все у нас не так.

ОСТАННІЙ ДЕНЬ У СУРАМІ

Ранок ладнає із сонця струну...
Все, як і вчора. Нема тільки сну.
Падає світло на плечі гардин.
- Мамо, хочу ожин!

Добре, що їх тут вродило у лісі -
Майже таких, як у нас, на Поліссі.
Губи пошерхли, гіркі, як полин.
- Мамо, хвильку спочинь!

Вечір у лантуху відчай приніс.
Стали чорнішими гори і ліс.
Груди сухотні здавила зима.
- Мамо, сонця нема?

Ніч неблаганно тулилась до ніг.
Хто б ці страждання розвіяти міг?
Хто б віще слово звільнив би від пут?
- Мамо, Ліля* вже тут?

Ранок ладнав із печалі струну.
Плакало сонце. Було не до сну.
Матері серце скувала зима.
- Лесі з нами нема.

СЛЬОЗА

Посеред будня, посеред посту,
Душа зібралась неждано в гості.
Вдягла сорочку в хрещаті квіти -
Та й полетіла до мами, в літо.
А як летіла, то все тужила:
- Я ж тебе , мамо, недолюбила.
Недолюбила...Пекуча рана.
Ой, мамо, мамо, чому так рано?
Мені б до тебе хоч на хвилину, -
Де сходить сонце, немов хлібина,
Де мліє літо, де на осонні
Голублять казку твої долоні,
Де найсмачніший окрасць хліба,
Де я і досі маленька ніби...
Недолетіла. Сльозою стала.
Хрещаті квіти на землю впали.

* * *

Цей дощ, либонь, давно не має сліз.
Він виплакав усе - і заховався в лісі.
Між сонця і грибів, і молодих беріз
Приліг десь у траві на тихому узліссі.

Мабуть, старенький він, то й хочеться тепла.
Вдягнувся у штанці і вишиту сорочку.
Він тут насправжки свій - між сонця і зела -
Смачний суничний чай заварює в дзвіночках.

Як вмовкне у гаю мелодія лунка
Пташиних голосів і втишиться дїброва,
Кумедний добрий Ох вилазить з-під пенька
І підтюпцем спішить на чай і на розмову.

Балакають про все. Заслухався їх ліс.
Веселий щирий сміх летить у високостя...
Цей дощ , без сумніву, давно не має сліз.
Не вірите мені - зайдіть до нього в гості.

ОСВІДЧЕННЯ ХУДОЖНИКА

Міледі Літо, Ви - сама спокуса.
П'янкi й солодкі, мов настояне вино.
Вуста медові, коси сітлорусі...
Міледі Літо, я кохаю Вас давно.
Коли босоніж у рожевій льолі
Пливете травами - смаглява і струнка -
Милуюсь Вами і благаю долю:
"Спини, спини цю мить!" Тремтить рука...
Малює тишу і солодку мрію,
І звабу вїй, що грішні та сумні...
Моя міледі, Вас просити смію:
"Не йдіть. Лишіться. Тут. На полотні".

ШУКАЮ ЛИЦАРЯ

Пишу листи з минулого в ніколи.
Шукаю лицаря. Він, кажуть, занеміг.
Згубив десь шолом і відрізав поли,
Ще й занедбав шляхетність, як на гріх.

Металобрухтом став залізний панцир
І спомином - звитяги ураган,
Не на бали запрошує - на танці.
Він вже не лицар, так собі - "пацан".

У нього, кажуть, зовсім інші звички
І далекі, - невишуканий смак,
Давно галантність здав він у крамничку,
Як пережиток, антикваріат.

Йому б зрости і стати справжнім мужем,
Що гідним вчинком приклад подає.
Шукаю лицаря. І хоч він занедужав,
Та, кажуть люди, все-таки десь є.

* * *

По битому склу я до тебе ішла.
- От чудна! - пальцем тикали в спину.
- Хоч би ноги... Хоч ноги б свої берегла! -
Хтось за серце хапавсь щохвилини .

Хтось шипів. Хтось жалів. Хтось летів сторчака.
По душі хтось ножиськими човгав:
- Видно, гріх якийсь має - то й мука така,
- Так калікою стати недовго.

Може б, витерти біль, дати їм відкоша...
Та чи зможуть вони те збагнути,
Що не ноги боліли - боліла душа,
Ланцюгами до тебе прикута.

* * *

Боліло...
Зшивала себе із клаптів.
Любов - до зажури, розпач - до самоти.
А поруч в альтанці сиділо Щастя
І на колінах писало комусь листи.

Терпіла...

Від болю кусала губи.

Клапоть - до клаптя. Мічена. Та жива!

Бідкалось Щастя: "Не мука, а згуба..."

Й далі писало солодкі комусь слова.

Хоч краплю...

Хоч краплю хотіла неба.

В надії прохала: "Щастячко, не лиши!"

Мені від тебе багато не треба:

Слово... букву на долі моїй напиши.

* * *

Намалюю твій голос із вогню, із жарини -

Й обпечуся вустами: "Ну у чому я винна?"

Чи у тому, що літо хміль складає в покоси,

Чи у тому, що стежка задивилася в просинь,

Бо шукає там сонця? Видно, змерзла в чеканні...

Чи у тому, що осінь нам дісталася рання?

Не зігралися в літі, а весна нас не стріла.

Може, просто я долю віднайти не зуміла?

Десь ішла стороною, ну а я не гукнула,

Під оманливий шепіт на світанні заснула

На плечі в некоханого... Гіркне сльозина.

Ну скажи, мій КОХАНИЙ, у чому я винна?"

* Перед смертю Леся Українка дуже чекала на сестру Ольгу, яку ніжно називала Лілею або ж *giglio bellissimo* (італ.: Чудова Лілея).

Ігор Ольшевський

Ігор Ольшевський народився 1958 року в м. Володимирі на Волині в родині творчих працівників театру. 1982 року закінчив філологічний факультет Луцького педінституту. З того часу - на педагогічній, культурно-освітній та журналістській роботі. Нині працює в інформаційному центрі Волинського державного університету імені Лесі Українки. автор збірки поезії "Редактор снів", есе "Леся Українка: містика імені й долі" та "Павло

Тичина: таїна життя і творчості".

Член Національної спілки письменників України з 2005 року.

АПОЛОГІЯ ПРАВДИ

- Болю мій, болю, з якого ти краю -
З пекла чи з раю?
- Ой не із пекла, та й не із раю -
Я з твого краю.
- Юна мадонно, з якого ти часу -
Мо', з Ренесансу?
- Ой не із антики, не з Ренесансу -
Я з твого часу.

Болю народного непогамовність
Не замовчати:
Доти народ є народ, доки може
Правду казати.
Тільки тоді буде ньькою справді
Мати для сина,
Як з молоком передасть йому правду
Про Україну.

ЄГИПЕТ. КВІТЕНЬ.
НАРОДЖЕННЯ "БОЯРИНІ"

весна в Гелуані
тепліша за наше літо

очі
змореної недугою
жінки
дивляться сумно
в ледь освітлене люстро
стіни
вгледівши там
риси українки Оксани
що згасла колись на чужині
від туги за рідним краєм

біль мов останні перейми
проймає виснажене тіло
на муки
на щем забуття
на гірку радість пізнього
повернення
народжує астральну доньку
жінка
якій не судилося звідати
справжнього материнства

* * *

*Заки море перелечу,
Криличка зітру.
Богдан Лепкий*

була волинянкою
полонянкою
емігранткою

стояла на палубі
ніби на кладці
здолала Атлантику
ночами їй снилися
білі ведмеді
якими небезпідставно лякали
охочих повернутись
і крізь пелену полярних
хуртовин
болісно проступала
рідна хата

МОЛИТВА АКТОРА

Судилось іншому у казці
Героя-принца грати...
Моє ж лице в черговій масці:
Акторам - не звикати.
Виставу змінює вистава,
Але у Деміурга¹
Щодня вимолюю: "Дай право
Побути драматургом.

Хай буду автором не п'єси -
Лишень своєї ролі.
Прости, якщо в мольбах словесних
Ти вчуєш гріх сваволі.
Прости, мій Боже, за гординю,
Прости за мрій химери -
На рік дозволь хоча б годину
Побути й режисером,

Щоб до щасливого фіналу
Довести роль і долю,
Почути схвальний гомін зали
І оплески некваді.

Якщо ж довіку моя справа -
Актором будь на сцені -
На "відсебеньки"² хоч би права
Не забирай од мене"...

* * *

коли я озирнувся на першому скруті³
побачив друзів що йшли за мною
коли я озирнувся на другому скруті
один із них поскаржився на втому
коли я озирнувся на третьому скруті
почув глухі нарікання
коли я озирнувся на четвертому скруті
четверо вже відстали
на п'ятому скруті
нас значно поменшало
на шостім
лишилося троє
на сьомому скруті
поклав на плече мені руку
останній
сказав ми прийшли
випадкових позбувшись людей
це був голос
єдиного справжнього друга

* * *

розіпни його! це еретик!
і завжди хтось умивав руки
і завжди знаходився той
хто у вогнище кидав поліно
і комусь тріумфально чіпляли на груди
"бляху"
за розвінчання ще одного "ворога"

від Ісуса до Гуса
від Гуса до Стуса
незмінним лишається
настрій натовпу

СКНИЛІВ⁴

Час
ураганні здіймає хвилі...
Справді - живем ми
в епоху страшну.
В душах незгойною раною
Скнилів.
Діти вцілілі
малюють війну...

МОВА

голос лісу
голос води
цвіркун
співатиме сумно
джерельцем вечора
ходив до неї
підеш від неї
співатиме ліс
як учора
коли віддавалося біле
аби потім привести на світ
і н ш е
біліше чистіше рідніше
співатиме-виспівуватиме
джерельцем вечора сідельцем цвіркуна
мовою лісу мовою води мовою Землі
МОВОЮ

НОКТЮРН

І знов вуста до вуст і шал - долонями,
І знову мить найвищої жаги,
Що робить тишу вартою симфонії
Та додає знесиленим снаги.

Уже й не чути, як хитає кронами
Каштан під вересневим вітерцем...
Лиш смокче ніч льодяники неонові,
Чекаючи побачення із днем.

ЛЕВІТАЦІЯ⁵

дівча
ледь сформоване в дівчину
йшло на побачення
раптом
змахнуло руками і полетіло над містом
либонь
небо в собі відчуло

ЕЛЕГІЯ, НАВІЯНА ХУРТОВИНОЮ

не НЛО
помело
через місто летіло
й село
всі шляхи як стій
замело
І нині -
Петро ти а чи Дмитро -
прокладай під снігом
метро

через терни крокуй до зірок

а тут - на касеті - балканський рок
проганяє з кімнати смуток
кава заварена круто
музикам у цьому допомагає
з далеких уже 70-х
гурт "Білий гудзик"⁶ співає

між нами - замети
в риму проситься "де ти?"
ніч підступає до Луцька
морози ще не якутські
але
гадаю було б незле
якби хтось
чарівну хустину взяв
і нею в повітрі як слід помахав
і трапилась раптом нагода
податись до теплового моря
де в воду
задивлені зорі
а в темної нічки
чиясь левантійська врода

темніє
в кімнаті - лише мої мрії
горнятко пахучої кави
(солodka вона й гіркава)
передчуття безсоння
і ранній Брегович⁷
зі старенького магнітофона

* * *

Свіжо й радісно дихає лан,
В'ється шлях між рядів тополиних,
Де б не був я - сильніш за євшан
Мене буде манити Україна.

Лісу тиха і лагідна річ...
Мить - і спів над землею розлився.
Серед тисячі мов і наріч
Рідна - там лиш, де ти народився.

Я гортаю століть сторінки.
В них - дідів моїх правда нетлінна..
До години година - віки,
До любові любов - Україна.

¹ Творець (гр.).

² Акторська імпровізація (проф.).

³ Поворот (діал.).

⁴ Летовище у Львові, де влітку 2002 року під час демонстраційних польотів сталася катастрофа, що забрала багато людських життів.

⁵ Здатність літати (лат).

⁶ Югославський гурт, популярний у 70-80-х роках ХХ століття.

⁷ Відомий балканський композитор і фольклорист, у минулому - лідер "Білого гудзика".

Володимир Лис

Родові корені Володимира Лиса - на хуторі поблизу села Згорани Любомльського району, де він з'явився на світ Божий 26 жовтня 1950 року. Хутір з їла меліорація, а колишній хуторянин наполегливо прокладає русла романів, повістей, п'єс, новел на своєму гектарі (території? країні? Всесвіті?) літературної ниви. Уже зібрав урожай з кількох п'єс, що побачили світло рампи у театрах України, а головне з повістей "Спалах близької зорі", "Там, за порогом", романів "Айстри на зрубі", "Романа", "Маска", "Продавець долі", "І прибуде суддя", "Камінь посеред саду", які вийшли у різних українських видавництвах. Тричі лауреат конкурсу "Коронація слова", переможець Всеукраїнського конкурсу на кращий твір про молодь. Незвичайні, парадоксальні ситуації, стрімкий сюжет і майже екстремальні характери, багатозначний підтекст властиві і новелі, що пропонується читачам. Член Національної спілки письменників України і Асоціації українських письменників.

ДЕЗІНФОРМАЦІЯ

Новела

ПОНЕДІЛОК

Сьогодні дуже важкий день. Воно й зрозуміло - початок тижня. Зранку я зателефонував Анні.

- Ганнусю, - вкрадливо-весело мовив я. - Не зволите, пані, сказати, який сьогодні день?

- Я тебе востаннє попереджаю - ще раз назвеш мене

Ганнусею і ти ніколи не почуєш мого голосу, - пообіцяла вона. - А взагалі сьогодні субота.

- Після дощукі в четвер? - з надією спитав я.

Вона засіялася. Сміх був дрібний - наче маленькі горошинки вкотилися до мого вуха. Вкотилися і залоскотали.

- Отже, у мене шанс не піти на роботу, - сказав я. - При цьому я любесенько пошлюся на твої слова, що сьогодні субота.

Анна-Ганнуса знову тихесенько засміялася. А я вирішив, що обов'язково виконаю свою погрозу.

ВІВТОРОК

Коли я з'явився сьогодні на роботі, мій начальник відразу викликав до себе.

- Я сподіваюся, ви не вийшли на роботу тому, що хворіли? - грізно і в той же час вкрадливо спитав він.

Я подивився на нього весело і нахабно, хоч дещо і з сумом. Подумав і додав до суму трохи печалі. Потім докинув до цієї суміші дрібку каюття.

- Бачите, - сказав я. - Вчора я вважав, що настала субота, а не понеділок, тому й вирішив не йти на роботу.

- Що за дурня? - шеф дивився явно очманіло. - Ви що, перепили в неділю?

- Аж ніяк, - відповів я. - Ні грамульки до рота не брав. Аж самому дивно. Просто я засумнівався, який день, зателефонував до подруги і вона сказала, що сьогодні, тобто вчора, була субота. Я повірив їй і не пішов на роботу.

Шеф зиркнув ще раз на мене і стомлено махнув рукою. Я зрозумів, що він не знає, як діяти - сприйняти це як жарт, чи вважати мене божевільним. Тихенько вийшов.

СЕРЕДА

Анна-Ганнуса подзвонила мені також вранці. Голос був обурений і відчутно тремтів.

- Слухай, що це означає? - спитала вона.

- А що? - сказав я. - Чому ти така схвильована?
- Сьогодні до мене прийшов якийсь чоловік і вручив повістку.
- Повістку? - здивувався я.
- Так. Повістку з викликом до слідчого.
- До слідчого? - перепитав я вже спантеличено. - А що ти накоїла?
- Що я накоїла! - вибухнула Анна. - Це я тебе хочу запитати.
- Мене?
- Авжеж, тебе, - вона лютилася дедалі більше. - Бо мене викликають як звинувачену у справі дезінформації твоєї персони. Я, бачите, винна, що ти вчора не прийшов на роботу. Що це за дурні жарти з твого боку?
- З мого боку? - я дивувався і дивувався. - Та я жодного уявлення не маю, хто до тебе приходив! Ну, я пожартував на роботі, що ти мені сказала в понеділок, на чем тоді була субота, але що з того?

ЧЕТВЕР

Учора ввечері я знайшов у своїй поштовій скриньці виклик до слідчого. Мене викликали як свідка у справі громадянки Горобенко Анни Петрівни. Анни? Справді, що за дурня і хто мене так розіграє? Але на повістці стояв підпис, печатка і значилася адреса.

Сьогодні я сходив за цією адресою. Це справді прокуратура. Нормальна наша міська прокуратура.

Слідчий - молодий хлопець, хоча вже із записинами - дуже люб'язно запропонував сідати і не менш ввічливо спитав, чи я підтверджую, що громадянка Анна Горобенко в понеділок сказала мені начебто цього дня була субота.

- Власне - так, - ще спантеличеніше, ніж при вчорашній розмові з Анною сказав я.

- Чудово, - посміхнувся слідчий, задоволено потер руки і щось записав.

- Але ж це був жарт, - сказав я. - Жарт, розумієте?

- Жарт? - Слідчий дивився на мене пильно, вивчаюче.

- Тоді чому ви сприйняли інформацію, точніше, дезінформацію, серйозно і не вийшли на роботу?

Я не знайшов, що йому відповісти. Справді - чому?

П'ЯТНИЦЯ

Сьогодні відбувся суд над Анною. Я не міг повірити, що все це реальність. Але і суддя, і прокурор, і адвокат, якого виділили моїй коханій Анні, і навіть секретарка судді були аж надто реальні. Як і міліціонер, що стояв біля лавки, на якій сиділа Анна - бліда і чомусь запнута хусткою.

- Отже, все зрозуміло, - сказав прокурор, коли суддя надав йому слово. - Підсудна Горобенко свідомо дезінформувала цього пана, назвавши понеділок суботою. В результаті він не вийшов на роботу. Зазнала збитків контора, в якій він працює. Більше того, зазнала збитків ціла держава. Та найбільшого збитку зазнав він сам, бо повірив, що понеділок є суботою, а отже, можна не виходити на роботу, тобто обдурювати себе і державу. Ось у чому полягає вина підсудної. Тому я вимагаю засудити її до довічного ув'язнення, без права користування телефоном, аби віднині вона не змогла більше нікого дезінформувати.

- Почекайте, - закричав я, зриваючись з місця. - Якщо вже так, то судіть мене. Це ж я не вийшов на роботу. Я прогуляв. Анна ні в чому не винна.

- Свідок, - суворо сказав суддя. - Я не надавав вам слова.

СУБОТА

Вдома сам. На душі вкрай муляко. Бідолашну Анну присудили до довічного ув'язнення, правда, лише по суботах. Вчора я порадив їй подавати апеляцію на цей безглуздий вирок. Вона чомусь відмовилася. Її щокую текла сльоза.

- Ти ні в чому не винен, - тихо сказала вона.

Я почувався останнім негідником. Негідником і зрадником. Ним я почувуюся і сьогодні. Чому я не вийшов

на роботу в понеділок? Чому я у вівторок сказав своєму шефу, що мені про суботу видала дезу Анна? Дезу! Тьху! Та це ж був жарт, невинний жарт, і все, що трапилося цього тижня, дурний жарт, марево, сон. Ось я зателефонував до Анни й переконаюся, що вона вдома.

Що я й зробив і раптом почув у трубці незнайомий чоловічий голос.

- Хто це? - аж крикнув я. - Можна Анну?

- Ні, не можна, - суворо відказав чоловік. - Вона не має права сьогодні брати трубки. Сьогодні вона ув'язнена.

- Ув'язнена? Але вона вдома? - вигукнув я.

- Так, - сказав незнайомець. - Їй дозволили відбувати щосуботне ув'язнення вдома. Але без права на побачення.

- А ви тоді хто? - запитав я і затамував подих.

- Наглядач, - почув я відповідь. - Звичайний в'язничний наглядач, - і він поклав трубку.

НЕДІЛЯ

Цілий ранок я мучився, доки нарешті відважився зателефонувати Анні. Коли ж відважився, то подумав, що, може, навіть ліпше, аби її не виявилось вдома. Я прагнув і боявся почути її голос.

- Ти, звичайно, не хочеш зі мною говорити? - вкрадливо, покайним тоном промовив я, коли почув її зворушливо-ніжне: "Алло!".

- Чому - ні? - Анна була явно не засмучена. - Я, навпаки, дуже рада, що ти подзвонив. Я навіть хочу тобі подякувати.

- Подякувати? - Я справді був дуже здивований. - За що?

- Завдяки тобі я познайомилася вчора з дуже цікавою людиною. Цікавою, мужньою і доброю, хоч і дуже суворою.

- Це що ж - той вчорашній наглядач? - я відчув, як у мене терпне піднебіння.

- Так, - і Анна тихенько засміялася, дрібно-дрібно, як

при нашій розмові у понеділок. - Але він не тільки вчорашній. Він буде моїм наглядачем на весь строк ув'язнення.

- Уявляю, як він тебе наглядав, - я й не намагався приховати образу.

- Ні, ти помиляєшся, любий, - сухо сказала Анна. - Вчора між нами нічого такого не було. Він був дуже чемним і милим, хоч і суворим, бо пильно наглядав, аби я не зробила жодного зайвого кроку. Все ще попереду, любий.

Я мовчав, не знаючи, що й сказати. Це був несподіваний фінал. Наглядач. Гм, наглядач... Дідько його взяв би!

- Отже, між нами все скінчено? - спитав я і моє піднебіння зовсім затерпло.

- Чому скінчилося? - Анна здавалася щиро здивованою. - Я тебе чекаю, золотко. Приїжджай. Тільки, коли прийдеш, не називай мене Ганнусею, добре? Я й так багато пережила цього тижня.

- Добре, - легко пообіцяв я. - Не називатиму.

- Називай мене Анничкою, як в якомусь фільмі, - попросила Анна. - То ти прийдеш?

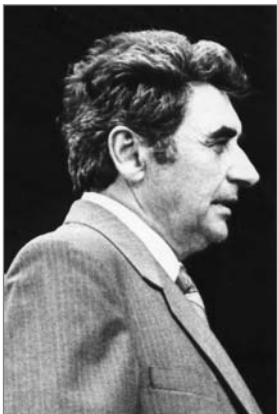
- Приїду, - квапливо сказав я. - Вже виїжджаю.

- От і добре. Чекаю.

Вона поклала трубку. Я підвівся і стояв, мов укопаний.

"Що ж між ними вже було чи ще буде? - подумав я. - Невже вона закохалася в цього бісового наглядача? Який він із себе?"

І тут я подумав, що єдиний вихід - одружитися на Анні. Тоді я буду вдома, коли наглядач приходитиме в суботу. Будьте певні, я нічого не дозволю їм зробити, такого, що... Я сам буду їхнім наглядачем!

Йосип Струцюк

Йосип Струцюк народився 17 липня 1934 року в с.Стрільці на Холмищині. 1 листопада 1944 року разом із батьками був депортований з рідного краю у с. Новослобідка Запорізької обл. У червні 1946 року переїхав на Волинь у с. Глинище Рожшищенського району. Тут навчався у Глинищенській початковій, Копачівській середній, Рожшищенській середній школах. Після закінчення Луцького державного педагогічного інституту ім. Лесі Українки (1958 р.) вчителював у Білостоцькій середній школі, обіймав посаду наукового співробітника Колодяжненського музею-садиби Лесі Українки і Волинського краєзнавчого музею, працював у газетах, редактором Волинського будинку народної творчості, режисером народної самодіяльної кіностудії.

Автор багатьох поетичних збірок, драматичної поеми "Смерть Хмельницького", книжок віршів та казок для дітей, збірок оповідань та новел "Червень - місяць тиші", "Під арештом ночі", "Помста козацька", повістей "Гомін Турового урочища", "Романко і Трубач", "Буб", "Лінія життя", "Цвіт дикої шандри", романів "Круцю, круцю, журавлі", "Гучва", "Стохід" та інших. Твори перекладалися на польську, білоруську і російську мови.

КОЛИВО

Уривок з повісті

Федон вийшов на сінокіс удосвіта. Хто хоч трохи пертрає у цій справі - повинен знати: "на росу" і коса "на язик гостріша", і покіс лягає рівніше. Та й сонце не пече у спину.

Мабуть, один Господь відає, як Федону далася ця наука. Сам же косар бере цупко за ручку, а ліве плече кісся закладає під пахву і міцно притискає "обрубком" лівої руки до себе. Зрозуміло, покосу широкого не вивернеш, але накосити для корови чи коня і на зиму можна.

І Федон косить. І не лишень собі, а й Галі Дусик й

Орищі Жлукто. Минулого року й для Теклі Сірої дві копиці привіз.

Виходить, людина без руки може заставити себе й орати, і жорна крутити, і - даруйте - жінку обняти. Не дай Боже, тільки пити без рук, як той районний начальник.

Федон уже пройшов два покоси і то не яких-небудь, а від самісінького берега до Яринчиної сосни. З-за панського лісу якимсь несподівано вигулькнуло, як варений рак, сонце, і пташва відразу дружно підняла його на сміх. Сміялося все довкола: зверху небо, знизу трава, лепеха, рогіз, лоза над Веселухою й особливо роса. Вона просто сліпила очі, а качки, бекаси, кулики, куріпки співом затикали йому вуха. Навіть до війни такого тут не чув, а по війні ні до чого, крім скарг, не прислухався. Та й скарги вже втомили.

На цьому лузі отак косили і його батько, і дід, і прадід. Трава мінялася, а луг залишався, люди мінялися і життя продовжувалося. Під Богом на цій землі. Річка і та не стояла на місці. Бо якби зупинилася, то наросла б мулом, заросла очеретом і не була б Веселухою, котра пливе зі сходу на захід.

Людина теж пливе зі сходу до заходу, з дитинства до старості. Колись на цьому лузі Федон ніс на обох руках свою Лукію. Дівчина спочатку чеберяла ніжками, виривалася, кричала, а над самою річкою так учепилася йому за шию, що мусив разом із нею зайти у воду. Спочатку по коліна, потім по пояс, де вона своєю щічкою притулилася до його щоки так, що він повинен був її поцілувати.

Він любив плавати проти течії.

От якби так зараз - від старості у дитинство, і вийти голяком на берег при всьому народі. І ні сорому тобі, ні докору, бо біля тебе вибирає плоскінь мама і раз по раз поглядає на тебе, чи ще не посинів, як гусячий пуп. Мама знає, що ти відразу, як розтане сніг, вибігаєш на подвір'я босоніж і гасаєш по ньому босоніж - аж сніг випаде. Тобі навіть здається, що тебе ніхто не бачить. Але то

неправда. Ти завше під пильним оком мами.

Спогади, як уже спогади, нічого, крім смутку, не приносять.

Федон затис під пахвою ясенове, ще батьківське, кісія і відкинув навідмаш трофейну косу - коса гостро врізалася у траву і повалила її ліворуч. Він навіть не чув ні найменшого удару, ні найменшого дотику до чогось, опріч трави, як машинально відкинув угору косу.

Те, що побачив, жахнуло його: на покосі лежало ще живе, але вже без голови й одного крильця пташеня...

- А то ж за віщо я тебе так? - видихнув і сперся однією рукою на косу. Скільки він так стояв - не відає. Та й яке це має значення?

Роса ще блищала навкруг, косовиця ще тільки входила у свої володіння, а косар, закинувши на плече косу, вертався, похнюплений, до села.

Пташви він уже не чув, а чув тільки перепела, що біла самого його вуха голосно підпадьомкав.

"Ця війна ще не скінчилася" - чомусь подумав він.

Вийди, вийди на юлойку,
розложи дівкам вогойку.

А нема кому: Лукаш у Надійки, а Грицуньо, мабуть, з Оксаною, а може, в лісі дуби на церкву підбирає. Ніяк не хоче хлопець заспокоїтись. Завжди при ділі. Дівчата вогонь ніколи не розкладали, та й хто скакати через нього буде?

Вже навіть віночки на воду не пускають - нема того берега, до якого б прибилися. А як то було колись! Про це хіба що Онишка й Текля пам'ятають, якщо їм пам'ять війна не вишибла. Хлопці підпалювали козуба і перестрибували через нього, дівчата ворожили на воді вінками й допікали парубкам піснями коло річки.

Ото була веселуха!

Хто вмів покарбуляти - той брав найпершу дівку, а хто приходив без поліна, того били по колінах. Опісля сходилися в пари і ховалися в застум на цілу нічку. Вранці то тут, то там під кущами знаходили лишень потолоччя (прим'яту траву). А в березолі вже всім ставало

відомо, хто як вшанував Купала. Ні в якому місяці стільки не народжувалося, як у березолі. Недарма в давнину його пошепки називали місяцем байстриюків.

Тепер нема з ким шукати застуму і нема чого пускати вінки на воду. Все це десь там у минулому.

Нема веселухи та й годі.

Але не була б то Катька, якби чогось не учворила. Скинула спідницю, вилізла зі спідньої сорочки і - голяком у воду. Хіба їй першина отак? Спочатку по коліна, потім по свій удовиний гріх, по пояс, по самі груди. Груди вже плавали зверху, а молодиця підбирала волосся ззаду.

- А кого тут встидатися? - не то спитала, не то проконстатувала Галя Дусик, нашвидкоруч роздягнулася і - собі в річку. Недовго думали й інші - попускалися з берега й позаходили аж по шию у воду. Тільки однеєнка залишилася на березі.

- А ти чого, Нінко?

Як не чує дівчина. Сидить, обійнявши коліна руками.

- А вода наче варена!

- І така мокра-мокра!

- І латаття повно!

- І ніхто сюди не прийде. Ніно, роздягайся!

Встала, скинула кофтину й у спідній сорочці спроквола полізла у воду.

- Дурна, ще когось встидаєшся.

- Думає, Максим надійде.

А Ніна - як не чує, заходить у воду з купальською:

Розкопаю я гору

Да й посію я рожу.

І хоч Ніни голос не такий, як у її сестри Оксани чи Олесі Колядюк, але голосніший від будь-чийого з тих, хто щойно встиг зайти у воду. А нині він якийсь із надривом.

Да посію я рожу,

Да поставлю сторожу...

Не встигла ще й доспівати, як сторожа вже - тут як тут. Олеся з берега аж заверещала:

-
- Дівчата, ховайтеся!
 - Здурів чи що?
 - Ти чого прийшов?
 - Совість зовсім згубив!
 - Ану, геть звідси, заблудо!

Дарка Карпусь на одержу зиркає: "Хоч би не взяв".
А Іван як здогадався, почав спідниці собі на руку класти. Дійшло до спідніх сорочок.

Галя не витримала і:

- Хто прийде без поліна, той...
- А я маю поліно, - сміється галабурдяк.
- Тут уже не витримує Катька:
- Ану, покажи!
- Як покажу - всі на берег повискакуєте.
- Не хвалися.
- Хто ти такий? - питають дівчата, хоч добре знають.
- Купало Іван.
- Нещасний Купало.
- А чого ж би не похвалитися, як є чим, - інтригує.
- Дівчат уже починає розбирати цікавість.
- То покажи.

- Не хочеш? То самі побачимо, - Катька вискочила на берег, за нею Килина, Марина, Галя, Христя - аж вода закипіла, аж берег захитався. Іван пішов навтікача, а дівчата - босі, наголяка - за ним. Може б, і врятуватися, якби перед тим не встиг нахильцем задобритися.

Як повалили на траву - то й відразу ногавиці на коліна стягнули.

- Нема тут нічого, - зітхнула Христя Кулаківська.
 - А я вам що казала? - мовила Галя Дусик.
 - Хто-хто, а ти то повинна знати.
 - Треба було тобі повірити, а не гонитися за ним по вигоні.
 - Теж мені Купало.
 - Яке спіткало, таке й Купало, - пожартувала убік Галі Дусик Оксана.
 - Яке шукало, таке й спіткало, - огризнулася та.
- А Марина Боровець уже й задумалася:

- Яку ж йому кару придумати?

Дівчата кинулися до Івана, підхопили на руки й понесли до річки... Тільки тепер Дарка помітила, що на березі сестри нема... Шукали, гукали - нема. Іван ще раз у воду поліз - не знайшов.

- Вона сьогодні дуже чекала листа від Максима, - сказала Дарка.

- Як Максима забрали - Ніна жодного листа не одержувала... - сумно проконстатувала Олеся Колядюк.

- Ти хочеш сказати, що вона втопилася? - не вірить Марина Боровець.

Дарка мовчить.

- Я тільки подумала: а чого вона так співає? Ви чули, як вона співала? - сказав хтось.

Нараз усім стало соромно.

- Ото тобі веселуха...

Спочатку хлопці спали разом із батьком у кімнаті, що відразу за кухнею, а згодом - перебралися у кліть. Якось батько навідався до них, а там - чужий на лежку.

- То наш командир. Його поранили за Кухотською Волею.

- Тяжко поранили?

- Нелегко.

- А хто ж його лікує? - поцікавився Трохим, прилогом зігнувшись над поранилим.

- Катька, - відповів Грицуньо.

- Катька? - здивувався батько.

- Катька й Оксана... а ще Олеся прийде.

Трохим вийшов надвір, а через деякий час вернувся з сувоєм чистого вибіленого полотна.

- Може, перев'язати рани не маєте чим?

- Ми хутко переберемося в безпечне місце, - сказав Лукаш.

Вояк важко дихав, лежав із заплющеними очима, червона пляма на пов'язці засвідчувала: він був поранений трохи вище скроні.

- Хто це "ми"? - перепитав Трохим.

-
- Командир, Грицуньо і я.
- А я з ким буду боронити Рачинці? З безруким і сліпим Хмарою? Чи ви думаєте: тоді їх Катька так перелякала, що більше не появляться в селі?
- Ми тебе, батьку, захистимо, - мовив Грицуньо.
- Хто це "ми"?
- Українська повстаньча.
- Те ж мені знайшов армію. Чотири без двадцяти вісьмох з обрізами - то армія? А чи думали ви, проти якої армії збираєтеся воювати?
- Ми самі були в тій армії, батьку.
- Ви були в ній і не бачили, якого вона ворога розбила! Ви не вояки, а сліпі кроти, позариваєтеся в криївки і будете чекати, поки вас звідти газами повикурюють. Хіба заради того всю Європу пройшли, щоб у гнилій норі так безборонно коло свого дому загинути?
- Ми не будемо чекати, поки нас викурять. Ми самі їх з нашої землі викуримо, - підвівся зі скрині Лукаш.
- А грижа не лопне?.. Не лопне, я тебе питаю?..
- В когось лопне, а в когось - ні, - мовив Грицуньо.
- Трохим зламав ліву брову, задумався, а потім підійшов до пораненого і схилився над ним:
- Товаришу (ну як тебе там?) командире, зрозумій мене: вони всі в мене щойно з фронту вернулися. Всі семеро. А залишилося вже трое, і з тих трьох ти двох у мене забираєш...
- Не я забираю, - розтулив губи, хотів ще щось сказати, але, видно, не дав ради.
- Україна, тату, нас забирає.
- Яка Україна? Де вона є?
- Вона повинна бути в кожного з нас, і ми для того й пройшли пів-Європи, щоб це зрозуміти. І хто, як не ті, що вернулися, мають волю їй здобути? Мертвих на боротьбу вже не піднімеш.
- Так то так, Грицуню, але ж вас сімох було...
- А Онишка Жлутко сімох не дочекалася. І хіба тільки Онишка? Хіба їй легше від того?
- Здається, батько не мав що сказати, пішов до хати,

підняв із колиски Віруньку і почав її високо гицяти на руках. Такою делікатною, такою ніжною, такою рідною ця крихітна істота для нього ще не була. Його хребет почав на диво випрямлятися, і він підкидав онуку, здавалося, під стелю.

- Дядьку, що ви робите? - перехопивши подих, дивувалася Олеся, що вже встигла прибігти до Грицяя.

- А нічого, дочко. Це ж воно перше після війни в селі народилося! Будемо жити!

- Мусимо жити! - усміхнулася Катька.

Як тільки розпочалися жнива, то й уповноважені з райцентру в Рачинцях одразу об'явилися.

- Хто запишеться в колгосп, тому допоможуть зібрати врожай, - проголосив од імені чиновників Купало (так тепер величали Івана Грицяя).

- А хто допоможе?

- Солдати.

- А хто не запишеться?

- Від того совєцька власть відкажеться, - це вже уповноважений з райцентру.

- То ліпше я відкажуся від такої власті, яка мені, бабі, чоловік якої загинув на фронті, не хоче допомогти.

- А в мене двох загинуло!

- А в мене трьох!

- А в мене всі семеро! - аж заволала Онішка.

- А ви, всі семеро, вернулися і колгосп тут розбудуєте!

- Будуйте для себе, а нас не зачіпайте!

- Ми хочемо жити так, як жили завше, - це вже не витримала баба Текля, а крива Ганна підняла тростину догори: - У тридцять дев'ятому вони вже показали, як уміють хазяйнувати.

- У колгоспі добре жить: один робить - сім лежить...

- А як сонце припече - той, що робить, утече, - доточив хтось.

- А ви хочете, - устряв бригадир неіснуючої бригади. - аби сім робило на одного? Ми вже так мали в пана Пшевозняка.

- Не хочемо робити ні на пана Пшевозняка, ні на вас, товаришу Струк. На себе хочемо! - крикнула баба Текля і тицьнула убік Івана дулю. - Йди і роби зі своєю Дусичкою колгосп.

- Якраз із нею наробиш.

- Хіба що дітей.

- А вона від роду ялова.

- Хто вам казав?

- Вона Катьчину хату підпалила, бо під плота попів висипала.

Купала заховався за спину другого уповноваженого, таким чином виставив його наперед.

- Товаріщі! - почав уповноважений. - Я вас предупреждаю... Я вас еще раз предупреждаю... это может кончиться плохо... очень плохо. Уже во всех соседних сьолах калхози організованніе... Это может кончиться очень плохо.

Перший уповноважений також застеріг:

- Автономною республікою в нашій державі вам не дозволимо бути.

- А жити нам дозволите? - вже смиренно запитала Онишка.

Так було до обіду, в обід уповноважені поїхали, а майдан не розходився.

- То кепсько, що ми останні zostалися, - нарешті озвався Федон Хмара.

- Щось вони нам придумують.

- Вони нас так не зоставлять.

- В тридцять дев'ятому не встигли. А зараз мають час.

- Хочуть, щоб ми жили так: ні корови, ні свині - тільки Сталін на стіні.

Трохимові Грицаю було ніяково за Івана і він не доточувався до розмови. Він сьогодні опівночі відвіз Лукаша, Грицуню й пораненого до лісу. Там пораненого перенесли на іншу фуру. Сини сіли біля нього і розчинилися в темряві. Батько розвернувся і назад подався.

Шкодує зараз, що не запитав синів, коли їх чекати,

але ж розуміє, що на це питання їм, мабуть, відповісти було б непросто.

Після сходу Федон підійшов до Трохима і так, щоб ніхто не почув:

- Мову маю.
- Кажі.

- Ми з тобою Європу від фашистської напасти врятували, а теперка мусимо своє село врятувати, - узяв Трохима за лікоть і одвів подалі од гурту. - Ти знаєш, що мене забрали й кілька днів протримали. Вони мене переконали (а вони це вміють робити), що ми мусимо організувати колгосп. Саме ми, Трохиме, бо найстарші. Якщо того не зробимо - вони все село під мітлу вигорнуть на Сибір. Так вони й сказали, - Федон подивився в очі Трохиму: - Не віриш?

- Що маю робити?

- Я згодився бути головою, а ти коло мене будеш бригадиром.

- Так є вже і голова, і бригадир.

- Виходить, що нема. Того з Полтави кимось там в райцентрі призначили, а з бригадиром теж щось не те. Мені здається: вони хлопців з лісу злякалися.

Трохим довго мовчав. Нарешті озирнувся і заступився од натовпу спиною:

- Вони хочуть, коб ми самі себе перестріляли.

- А ми попробуємо не датися. Я не думаю, що твій Грицуньо чи Лукаш будуть нас за те вішати, що ми з примусу колгосп організували.

- А звідки вже ти знаєш про мого Грицуню й Лукаша?

- Я давно все бачу. Ти думаєш, якщо я з одним оком...

- Якщо все бачиш, то запитай у них, що вони будуть робити з тими, хто колгоспи організовує.

- А ти їх переконаєш, що цього робити не треба.

- А тре зібрати зерно у спільну комору і чекати, поки ти вирішиш, по скільки грамів дати? Тре позводити коней у спільну стайню, вози постягувати докупи? - Тро-

хим іронізував.

- Треба, Трохиме, бо як не зробимо цього нині, взавтра жито наше на полі згорить, як Катьчина хата, а післязавтра нас вивезуть у Маневичі на рампу, посадять у вагони і...

- І не подивляться, що то жінки й діти тих, хто загинув на війні?

- Вони ні на що не подивляться.

- Так за віщо, йоп його в душу, ми воювали?

- Не сци проти вітру, Трохиме.

Звичайно, було над чим думати.

І Трохим задумався.

- Ти вважаєш, що вони мені пробачать за синів і довірять таку справу?

- Перекоаний, бо натякнули про це. Для них головне: що робиш, а не хто робить.

- Тоді ліпше і я піду до лісу.

- І всіх жінок, дітей відправиш на Сибір, - і навіть не подавши односельцеві на прощання одну-єдину руку, котру милостиво залишила йому війна, пішов геть.

Від Грицаєвої невістки можна було всякого чекати, але на сей раз вона навіть урівноваженого Трохима явно спантеличила. Коли той пізно увечері вернувся додому, Катька запросила його до кліті. Там сидів Купало, сам один. Виявляється, він не сподівався, що молодиця, балансуючи своїми стегнами й грудьми, заманить його сюди й зачинить. Катька добре знала, що батько хоче поговорити з сином віч-на-віч, але ніяк не може його застати в Дусиків, куди той ніби подався у прийми, точніше, утік од батькового гніву.

Тепер батько сів на скриню перед сином і в напівтемряві цікавився:

- То як думаєш жити?

- Як і всі, - відповів спокійно син.

- А, виходить, у тебе чомусь не як в усіх.

- Як у кого, наприклад?

- Ну, хоч би як у твоїх братів.

- Хочеш, щоб я в тюрмі сидів, як Максим, чи лісом шлявся, як Лукаш і Грицуньо?

- Я не хочу червоніти за тебе, підтумку.

Купало, видно, не знітився.

- А ти за себе червоній, - сказав.

- Що маєш на увазі?

- А ти?

- Мені гидко, що ти поліз у ті "стрибки".

- А мені за те, що ти бригадиром став.

- То зовсім інше. Я не ходжу з тією бандою п'яною і не стріляю у своїх братів.

- Я з "тією бандою" пильную, щоб тебе ті брати не повісили.

- А ти не пильнуй мене, я тебе того не просив.

- А що ти мене попросив би?

- Коб ти Онишці пособив на городі жито викосити, а потім ще й бульбу зібрати. В неї ніхто не вернувся, а ти вернувся.

- Онишці я вже викосив.

- Коб не пив! - нараз скипів батько, викинув руку убік дверей. - Коб я тебе більше на своєму порозі не бачив!

Купало вийшов із кліті.

- А тобі, відьмо, я того не подарую!

Схоже, Катька не розгубилася, витягла віника з-за скрині й попрошувала до хлопця:

- Швидше ворущися, поки я тебе за хвіртку не вимела! Разом із твоїм акордеоном.

Купала подивився на неї, сплюнув, повернувся і неквапно пішов геть.

- Швидше! Швидше! - Катька йому нагінцем.

Цікаво, а що було б, якби у Рачинцях не було паського двору? І, властиво, якби сам пан Пшевозняк під кінець війни не утік за кордон? Де мала би розміститися колгоспні контора й бригада? Коней, котрих позабирали в людей, теж розмістили в панській конюшні, а вози - під наметами, теж не під дощем. Якби ще Пшевозняк устиг сіна заготовити на зиму або ж конюшини. Нема їх, і коні будуть, певне, голодувати. Хто трави вкосьть?

Що-що, а коса - то не жіноче знаряддя праці. Як і плуг. І якщо десь жінка і бралася до них, то небагато досягла. А обіцяні солдати й трактори щось не приходять на виручку. Жнива вже явно запороли. Сяк-так (як то вже не кожен собі) зібрали й у Маневичі на рампу вивезли, на так звану поставку, а людям дали по сорок п'ять кілограмів на душу. Купало підспівує:

Молотарки змолотили,
Віялки провіяли.
Настав час такий щасливий,
Про який ми мріяли.
Чи сам склав, чи де почув.

А селом тим часом пішли чутки, що по лісі вештається якийсь пройдисвіт, нападає на людей, особливо жінок, і грабує їх. Феньку із Заріччя хотів навіть задушити, ледь жінка вирвалася. Уповноважений з райцентру переконаний, що то бульбаш недобитий, а Фенька припускає, що німець, котрий одбився од своїх і зараз не знає, куди пристати. А чому німець? Бо рудий і мовчить.

Купала пообіцяв, що обов'язково впіймає кривдника й приведе його на майдан, де привселюдно засудить до смертної кари. Але зараз Купало не має часу, його призначили "худруком", і він мусить готувати нові пісні на звіт художньої самодіяльності, що має відбутися в райцентрі. Простіше всього було б заспівати народних, їх то й особливо вчити не треба, у всіх на язичі, але ж сказати: "Нужно нових за содержанием".

Купало пробіг пальцями по клавішах акордеону:
Ти до мене не приходи,
Та не рви намиста.
Бо я тебе не люблю, -
Люблю тракториста.

- А де той тракторист? - викрикнула з місця Варка Карпусь. Усі сестри - і Ніна, і Варка, й Оксана, і Зоя - були голосисті й записалися одразу в хор. Власне, то не був хор, а радше вокальна жіноча група. Сьогодні зібралися усі, крім Оксани.

- Тракторист буде, - відповів Купало.
- Як буде, то й про нього будемо співати.
- А не можна щось цікавіше? - примружила оченята Валя Коржик. Ще недавно вона кидала оком на Грицуня, а той, невдячний, до лісу пішов.
- Тут ще одну нам рекомендують, - сказав Купало і розтягнув міха:

На горі росте сосна,
Під горою росте дуб.
Ми колись ходили в церкву,
А тепер ми ходим в клуб.
Здається, вже того дівчата від Купала не чекали.
- А ми і зараз ходимо в церкву.
- І будемо ходити.
Повернулись і направилися до виходу.

Їх було четверо: крім двох братів, ще зв'язкова Олеся, стрілець Нечай і ройовий Богдан. Облава загнала їх в криївку до знайомої залісцівської жінки, до речі, як і Олеся, родички Грицаїв. Серафима в оборі закрила вхід затулою - ящиком із землею, - затрусила гноєм, ще й корову над нею прив'язала над затулою. Вони - один за одним, - поповзли "свинкою" у криївку. Криївка була невелика - два з половиною на два метри й висотою коло півтора метра. Цю криївку робили самі Грицаюки й Серафимин син Володька. Володьку в сільраді заставили записатися в стрибки, виписали російську "трилінійку", а замість патронів видали штика. Володька десь зо три місяці походив у "штикову атаку" на так звані "бандформірованія", і десь над Стоходом витягнув ноги од повстанської кулі. Треба віддати належне стрибкові: він ніколи нічим не видав криївку й своїх близьких родичів із Рачинців. Тому брати були певні, що знаходяться в безпечному місці.

Хай там ті, що нагорі, нишпорять, а вони собі тут, унизу, дозволяють пожартувати. Олеся Колядюк навіть колядку затягнула:

Нова радість стала, як УПА повстала

Яка підлих окупантів з України гнала.
Нам Бог помагає, бо він добре знає,
Як антихрист, лютий Сталін, наш нарід карає.
І Ой, ти Христе Боже, і ти УПА тоже
Борони нас од вивозу - нам і тут є гоже.

Захриплий Олесин голос додавав якогось особливого тембру до тієї ситуації, в котрій опинилися повстанці. Що їх загнало в цю пропрілу, просяклу зверху гноївкою, яму? Чи не могли вони її оминати в своєму житті? Чи не спроможні були, як інші, якщо не веселитися в рестораціях, то хоч би в таку холодну пору сидіти в теплих хатах і готуватися до одного з найповажніших християнських свят? Багато хто не розуміє їх зараз, не зрозуміє і потім, а хтось і засудить, як злочинців. "Горе вам, книжники та фарисеї, лицеміри, що подібні до гробів побілених, які гарними зверху здаються, а всередині повні трупних кісток та всякої нечистоти!" - це ніби про них написано, про тих кривдників. А стрілець Нечай уже й жартує:

- Ми всі такі голодні. Пані Серафима зварить нам велику курку, крильця будуть милим братикам, - Лукашику й Грицику, - щоб літали над морями й лісами, над чужими землями, але щоб мали на чому до своєї хати вернутися; курячі лапки - ройовому Богдану і його вірній подрузі Олесі, аби нога в ногу по життю ходили, легке сміттячко розгрібали й золоті зерна клювали. А мені вже що зостанеться, за те й Богу подякую. Я хлопець невибагливий.

- Воно й видно, козаче Нечаю, такому півнику, як ти, хтозна чи курочка без добрих стегон підійде та й крильця кожній ти б за спину позагинав, - переконаний ройовий. Лукаш і собі хоче доточитися, але ледь дихає, а Олеся у кутку - при запаленій свічці - скидає з себе кофтину:

- Нестерпно гаряче.

- Не вистачає повітря, а хазяйка, видно, не може нас відкрити.

- Видно, небезпека ще не минула.

- "Стрибки" ще, певно, на подвір'ї.
- Вони з енкаведистами зараз як показилися.
- Зима - їхня пора, не вийдеш нікуди, бо слід на снігу залишиш, а по тому сліду й саму криївку не трудно намацати.
- Якось би ще цю зиму пережити... Дихати й справді... нема чим.
А Олеся вже схлипує, бо в неї серце слабеньке.
- Відчиніть двері, бо не витримаю.
- Потерпи, кохана, ще трішки...
- Загасить свічку, бо повітря випалює.
Хтось гасить. Стає темно. І дихати стає ще тяжче.
Олеся вже і стогне, і ридає.
- Ще трохи, Олесяю.
- Давайте не будемо говорити - більше повітря збережемо.
- Давайте не будемо дихати, - це, здається, Нечай намагається жартувати.
Якийсь час мовчанка. А потім:
- Треба затулу відкрити.
- Але ж то небезпечно. Там же, певно...
- Все одно треба, бо задихнемося.
- Давай, Лукашу.
- Я не дам уже ради... Не доповзу...
- А де затула? Куди повзти?
Хтось черкає сірник, але сірник не займається.
- Кисень кінчився.
- Зовсім нема.
- Давайте...
- Ми тут позадихаємося.
Лукаш: - Завіщо ми так мучимося?
Богдан: - Хіба не відаєш?
Знову довго не розмовляють.
- Треба відкрити люк! - намагається крикнути Нечай.
- Загинемо за душу цапову!..
- За цапову... - нарешті озивається Грицуньо.
У головах починає густити, а Олеся вже не плаче. Не дає ради.

По головах котяться червоні дзвони, аж голови розвалюються. Серця стугоняють і вириваються з грудей. Легені працюють, як ковальські міхи, але що вдихують, те й видихують. Кисню вже зовсім нема.

- І навіщо мені та Україна? - хтось шепоче.

- Жити навіщо? - Нечай хоче витягнути з кишені пістолет, але не дає вже ради.

Несподівано кричить:

- Тримайтеся, хлопці!

- Тримайтеся, хлопці, - шепче, здається, Богдан.

- За що триматися?

Грицуньо помаленьку повзе до виходу, розсовуючи руками темряву, наче чорну воду у Веселусі. Грицуньо хоче пити, губи потріскали, зсередини аж вогнем пашать, а очі кров'ю заливає. Грицуньо розуміє: треба все зробити, щоб доповзти до затули. А сил нема, щоб рукою ворухнути. Хоче крикнути ген туди нагору, а звуку видобути з грудей не може.

- Грицю, ти живий? - десь поруч шепче Лукаш.

Живий, звичайно, але про це сказати не може. Нездухає вже.

- Де Серафима, курва її мати? - застогнав нарешті роївий Богдан.

А той стогін - як молотком по скронях, як ті гори, що валяться десь зверху і в очах схрещуються, перев'язуються, ламаються блискавиці.

- Хлопці, та ж вони нас газами!

Хтось підводиться на ноги і в той час у криївку вривається світло, а за світлом і холодне повітря. Легені знову, як ковальські міхи. Тільки вже - на повітрі. Грицуньо зирк догори. А там - Іван руку згори вниз простягає.

- Не подам тобі руки, - ледь видихує Грицуньо.

- Як хочеш. Тільки запам'ятай: ми зараз відходимо в Рачинці, не здумай у батькову кліть, - сміється, курвин син. - Тут хазяйка вам передала, - і кинув буханець хліба. - А вода - у відрі. Вилазьте - ми вже відходимо.

Воно вже давно визріло. Не було б півня - була б курка. Не було б курки - була б свиня чи кіт. Однак ж це мусило б трапитися. І - трапилося: через перелаз на Грицаєве обійстя заскочив Настин півень. Спочатку на перелазі помахав крильми, погрозово викрикнув і - пішов навприсядки поміж сусідових курей. З одної - на другу, з другої - на третю. З третьої - на четверту і т. д. І все "ко-ко-ко", "ко-ко-ко", "ко-ко-ко". Настя як побачила - то й скипіла:

- А чому це, куме, ваші сокотухи мого півня переманили?

- Або ж відаю.

- А чи вите знаєте, у віщо йому обійдеться оте присідання? Коб поновити сили - не один ґарнець пшо-на тре' склювати.

- Тре'! - погоджується Трохим.

- А чи вите догадалися просо висіяти перед тим, як мого півня через перелаз переманити?

- А я його і не збирався переманювати.

- То чого ж він на вашому боці, куме?

- А то вите, кумо, вже в курей спитайте.

Це ще глибше зачепило куму.

- Хочете сказати, що ваші кури ліпші?

- А то вите, кумо, вже в півня спитайте.

- То що б вите мені порадили, коб мій півень не пересакував до вас?

- Тре спутати, кумо.

- А як він тоді верхи на своїх курей сідатиме?

- А вите його підсаджуватимете, кумо.

- На кожну, куме?

- На яку він захоче, кумо.

Отут-то кум, здається, й дістав куму.

- А як я вашого півня, куме, спутаю? І як він тоді через перелаз перелізе?

- А я його не намовляю лазити.

- А хто? Може, я намовляю? - Кума обперлася кулаками в боки. - Чи, може, моя Дарка, Зоя чи Оксана? - Ніну все ж не зважилася назвати.

- А то вже в своїх курочок запитайте.
- Якщо хтось із них вашого паршивого півника переманив, то чому жодна із моїх курочок золотого яєчка на сідалі не відклала?

- Може, не той поклад на сідало підкладаєте?
- А може, не того півника на подвір'я впускаєте?
- А то вже як вважаєте.

І тут кума повернулася до кума боком, око в його бік заскалила і демонстративно випнула груди:

- Щось вите після того, як невісточка об'явилася, не навідуєтеся. Що скажете?

Не мав що сказати, бо кума на сей раз мала цілковиту рацію. Повернувся й пішов, а сусідка навздогін йому:

- А ваш півник хай відстане від моєї курочки, чуєте? Поки я добра...

Як то вже було - то й не згадаєш. Хоча було це вчора. Обирали нового голову сільради. Що ним мав бути Бокай, то точно. І ще був на зборах хтось із райкому партії. Не пригадує хто. А ось комсомольця якогось безрукого пам'ятає - пив горілку просто зі слоїка. Отак зубами брав слоїк, задирав голову і цідив.

Трохим Грицай спочатку не хотів пити. Але ж заставили.

- Што, совецкую власть не уважаєш?
- Та як "не уважаю", але ж пити не хочу.
- Не умеєш - научім, не хочеш - заставім.

І заставили.

Під час війни, особливо в Німеччині, він міг десятки разів напитися, як казали, "в дризіну", а не зробив цього. В магазинах, у котрих вони ламали двері й грабували, чого-чого, а напоїв хоч на оберемок бери. Не взяв, а сірників і мила взяв. Ще й дві пачки солі в ранець поклав. А в самому Кенігсберзі натрапив на механічну машинку для стрижки волосся - також укинув у ранець. Правда, потім віддав її Говді - цей сержант підстригав усю роту.

"Не хочеш - заставім". Спочатку одну склянку, по-

тім... а потім уже не пам'ятає, як було.

Уже на своєму подвір'ї біля кліті побачив чортів. Сидять колом і щось передають один одному по колу, перед тим пригубивши.

- Що робимо, пацани? - рывкнув Трохим.
- Поминаємо тебе, - дружно відповіли.
- А чому не хрестимось?
- Бо не хочемо.

Трохим повів шиєю зліва направо:

- Так вас тут чортова дюжина зібралася заради одного мене?

- Якщо треба - ще дюжину виставимо, аби ти ратиці відкинув.

Того вже чоловік не стерпів, вийняв із плота палицю і - кинувся в чортячий натовп. Як розмахнувся - а чорти всі в кліть. Аж зашелестіло. Як ото очерет у негоду. Рвонув Трохим двері до себе, заскочив у кліть і давай гамселити чортяк, а вони - по кутках. Він за ними, а вони - на стіни спинаються, він по їхніх хребтах, по рогах, а вони - у вікна. Вхопив одного за хвіст (аж це його Іван) і нумо по сідниці, а той як різоне в нього таким смердючим - облив із голови до ніг батька.

Не витримав Трохим і - палицею по вікнах. Чорти позастрявали в рамах - ні туди, ні сюди, а він їх дубасить, дубасить, дубасить...

Тепер обійшов кліть - ніде нікого. Тільки шибки повививані. А всередині зілля порозкидане та біля дверей... То таки не хто інший, а він сам наглявав. Або ж Іван...

Залісцівський ліс починається одразу за Веселухою. Пройди через місток і - в лісі. Катька навіть чоботи помила на залісцівському березі - він пологіший. А в лісі як уже в лісі: суниці, полуниці, чорниці, ожина, малина, шипшина, журавлина, а на сей раз - гриби. Жінка не всі гриби збирає. Синяки й сиріожки обминає. Не бере і маслюків - з них ще треба шкірку здирати, а шкірка лишне до рук разом із глицею хвої. Боровик, звичайно,

є боровик. І гарний, і смачний. І в борщ добрий, і на засушку годиться, але вона шукає рижиків. Рижики любив Антін, і вона любить. Хрумкі й солодкі, з'їси і - оближешся.

Чи, може, на них пора не прийшла? Скільки не шукала - нема. Хоч би один. Наче німці всіх перестріляли, або ж наші партизани всіх повіривали. Помітила, що у війну гриби, як діти, появлялися рідше й ховалися в густій траві. Невже війна і їм досаждала?

Але ж ні, он вирва з-під бомби, а на її схилах яких тільки грибів нема, і всі - отруйні. Як і війна.

Катька вже перейшла на третю просіку, щойно закинула ногу на вивороть - повалене дерево - як її хтось міцно схопив за руку. Оглянулася й - отетеріла. Він. Тільки в німецькому кашкеті з тризубом.

- Злякалася?

Не одразу зберешся з думками.

- Що шукаєш?

Мовчала. А потім ніби згадала:

- Гриби.

- І знайшла?

- Поки що ні, - ледь вимовила.

- То вже й не знайдеш.

Якби подумала, то не питала б, а так:

- Чому так вирішив?

- Бо підеш зі мною.

Знала: перечити даремно, й покійно пішла за ним. Він ніс у правій руці автомат із круглим диском. Не сказати б, що наготові, але й не зовсім нехтуючи безпекою. Бодай би найменша пересторога - і він скине зброю дулом уперед й прошиє осінню тищу свинцевою смертоносною скоромовкою. Що там та сорока, що обізвалася у верховітті беріз!

Катька розуміла: якби бодай і озирнулася - викликала б одразу у нього гнів. А тоді вже й карі не минути. Тому йшла покійно, як на повідку.

Перебиралися через бурелом. То була непроста ходьба. Він часто подавав їй руку, вона опиралася на неї. Як

колись до війни.

- Куди ти мене ведеш?

- Побачиш.

Вона переплигнула через повалений стовбур.

- А я хоч вернуся додому?

У відповідь він продекламував:

Ой дівчина по гриби ходила,

В зеленому гаю заблудила.

Значить, у настрої. Радий, що зустрів. Одначе для неї це не обіцяло нічого доброго. Ні, він її відразу стріляти не буде, він її попросить роздягнутися в якійсь криївці, і вона вимушена буде виконувати його забаганки. А що це таке - вона знає. Він буде мстити, мстити й мстити. Цього в нього вона заслужила.

Сорока голосно заверещала десь збоку, він зачепився ногою - і тут... Не відразу розпізнала їх. Спочатку Грицуня, а вже потім якогось чужого. Трифона вмить роззброїли й заставили підняти догори руки.

- Нарешті ми тебе, вовкулако, впіймали.

Трифом не перечив. Видно було, що злякався.

- Легше всього тебе зараз убити, але ми покажемо перед усім народом, хто ти є, - додав захриплим голосом Грицуньо.

Чужий zostався з Трифоном, а Грицуньо провів Катю аж до містка.

- Привіт Оксанці, - сказав. - Тільки не забудь, - і подався назад до лісу.

А наавтра, в неділю, як люди поприходили з церкви, Трифона привезли в село. В тому ж німецькому кашкеті з тризубом. Опріч Трифона ще семеро. Тільки не було серед них ні Лукаша, ні Грицуня.

Трифон при народі зізнався, що після того, як дезертирував з Червоної армії, співпрацював із енкаведе, грабував і гвалтував жінок, убив Антона Грицяя і ще двох.

Вирок короткий - повісити.

І коли злочинцеві накиннули петлю на шию, наперед вийшла дівчина.

- Простіть йому, він не знав, що чинив.
- Він знав, що чинив, - заперечив один із тих сімох.
- В Рачинцях залишилося зовсім мало мужчин. Заради того простіть йому.
- Але ж він сам нищив тих мужчин.
- Він не розумів, що чинив.
- А ти хто йому будеш? Жінка?
- Жінка його не прийшла на сход.
- А ти чому прийшла?
- Бо я його знаю. Він більше не буде таким, - переконала Зіна Голюк із Залісців, але її не послухали - Трифона повісили. І не було кому петлі із його мертвої шиї зняти.

А вночі хтось із трупа стягнув нового мундира. Кажуть, що то був мундир заліщучка Струка. Може, й сам Струк його зняв. Одначе це вже не мало ніякого значення.

Такий сніг уперше випав. Принаймні, такого він, Трохим Грицай, не пам'ятає. А прожив на цьому білому світі, як-не-як, п'ятдесят шість років. Відчинити двері ізсередини не можна. Знизу доверху у сніг упираються. Хоче у вікно виглянути - вікно так замуроване, що й найменшою щілинкою ніде не просвічується. В хаті так темно, що навіть, не зав'язуючи очей, можна у піжмурки гратися. Це так Катька пожартувала, десь там із кутка від сіней.

- Певне, по стріху занесло, - здогадується Трохим. - Як же ж то корові їсти дати. Може, там давно реве, а не чути.

- І видоїти треба було б, - каже Катька. - Вірувці свіжого молока налити. - Мовчить, мовчить, а потім: - Може, й по комин занесло.

Добре, хоч дитина спить. Запалила скалку, поставила на припічку - в хаті одразу ідентифікувалися ікони, намисник, сонна Вірунька.

- А що буде, якщо все село закидало так?

- Все село так не закидало. То тільки нашу хату.

- А чого тільки нашу?
- Бо вона за горою, а вітер з-за гори. От і намело, - пояснює Трохим.

- Від наших дверей мусить хтось сніг відкинути.

- Настя відкине, - упевнений Трохим.

Катька заспокоюється, бере з запічка мішечок.

- Хочеш мак терти?

- На кутю ж треба. І коливо. Є ж кого поминати.

Бере між ноги макітру, висипає в неї мак, вставляє верцюх і починає зліва направо вертити.

Коліна в жінки, наче дві тугі головки капусти. З-поміж таких колін не те що макітра - ступа не викрутиться. Та що там ступа! Трохим тільки подумав і - відвернувся од гріха, почав розтоплювати грубу: добре, що хоч учора дров до хати приніс.

А Катька тим часом біля макітри аж упріла, скинула кофтину й пазуху розстібнула. Крутить верцюха в макітрі уже справа наліво, аж цицьки з пазухи повивалювалися. "І встиду не має баба", - думає чоловік, і підкидає сучкуваті смолисті поліна в грубу. Катька мовчить, але недовго.

- Може б, допомогли, а то руки вже задерев'яніли от того маку.

- Може б, води криху підлити?

- Та підлила.

Трохим бере од Катьки верцюха, хоче і макітру забрати, але Катька міцно затиснула її між колін.

- Ваша робота верцюхом, а моя - між ногами макітру тримати. Так ліпше буде, - і заскалила лукавинки в очах. Чоловік відвернувся й ну верцюхом обіруч Катьці між колінами. Катька, заплющивши очі, аж голову догори закинула і водночас знущається над Трохимом, її рожеві бруньки на грудях, здавалося, ось-ось почнуть торкатися чоловічих неголених щік і зацвітуть у напівтемряві.

- Азібаба, - простогнав чоловік і од серця жбурнув верцюха жінці між ноги в макітру.

- Чого ви?

- А що люди скажуть?

- А люди вже й так кажуть.

- А що кажуть?

- Що ми давно вже граємося в тата й маму.

Подумав і сплюнув:

- То хай кажуть.

- Якби ж то було так, то хоч не було б маркітно, - встала й поставила макітру на стіл, - а то стримуєшся, стримуєшся, а від пліток не сховаєшся. Навіть тоді, коли твою хату вище вікон або й комина снігом занесе.

Трохим таки зважився, підійшов ззаду до жінки, взяв її за круглі рамена, і забарно повернув обличчям до себе - в Катьки на щоках блищали дві тоненькі вологі змійки.

- Тільки так, щоб син був - подумала, подумала і: - Сам бачиш, як їх зараз не вистачає, - легенько повела пальцями йому по бороді. - А ти вмієш синів складати, як поліна на оберемок.

- Принеси спотикача.

- Не треба, - сказала.

- Чого?

Подивилася йому прямо в очі:

- Я не хочу, щоб ми спіткнулися. Розумієш, що я маю на увазі?

Він зрозумів її, але нічого не відповів.

Підійшла до ліжка і почала до кінця розстібати гудзики. Як розстігнула - то й, здвигнувши вбік раменом, скинула кофтину. Одним махом опустила спідницю на коліна. Потім нижче колін. Стояла з оголеними руками, в нижній сорочці, боса, з розпущеним довгим волоссям, з очима, котрі просто таки палали в напівтемряві, губи у смазі не ворушилися, а здіймали під стелю стільки благань і поліття, що їм не можна було не вірити.

Зараз вона зовсім скидалася на відьму-азібабу, але на таку, над якою не було гріховнішої й ласкавішої на цьому світі.

- А ти знаєш, скільки мені років? - запитав Трохим.

- Стільки, скільки я захочу, - відповіла вона. - Це вже

від мене залежить.

Він повільно почав роздягатися. Але тут вона перехопила його руку:

- Ми, здається, запізналися.

- Чому? - не зрозумів він.

- Чуєте, вже Настя відгортає сніг од наших дверей.

- Та Настя завше квапиться, - невдоволено промимирив.

* * *

Оришка вже зо дві години коло жорон. Лівою рукою зерно підсипає, а правою крутить погонича, що впирається нижнім кінцем у каганець. Погоничем крутить поверник зліва направо, зліва направо.

На Україні земля чорна, та земля чорна, та гей!

Всюди люди крутять жорна, та крутять жорна, та гей!

Останнє зерно летить у погорницю (круглу діру) в центрі поверхника (верхніх жорон) і мелеться між спідником і поверхником, а мука вже проходить мучником у корито.

За роботу в колгоспі нараховують трудодні. Як не роби - більше трудодня в день не заробиш. А на трудодень - по двісті грамів зерна. Трудні то дні. Оришка наспівує, а десь здалеку Ярина їй підспівує:

Хоча граблять і вбивають,

А все кажуть - визволяють,

Та визволяють, та гей!

Хотіла запропонувати ту пісню Купалові, але хіба він зі своєю ланкою заспіває? А їй чому б і не співати, як заробила сорок п'ять кілограмів жита, мішок картоплі й пуд ячменю! Це - на душу. На інших сімох нічого не вділили, бо душ у них уже давно нема - відлетіли на небо. А там на небі свій голова, хай їм і заплатить за те, що полягли "смертю хоробрих" за Вітчизну і Сталіна.

Оришка перекидає погонича в ліву руку (ліва ж відпочила вже) і меле уже зopak справа наліво, справа наліво, справа наліво, а мука сиплеться, сиплеться, сиплеться...

Ходить Сталін над рікою, та над рікою, та гей!
Носить жорна під рукою, та під рукою, та гей!

"І навіщо йому носити жорна отак під рукою? - думає жінка. - Коб ще й не мали чим молоти? А врешті, скільки того молоття?" - і перекидає погонича знову в праву. А лівою хапає порожнє повітря, і мука вже не сиплеться...

Крутить жорна вправо-вліво,
Коб їстися не хотіло,
Та гей!

Мука не сиплеться, а жінка меле повітря над Рачинцями, над Веселухою, над лісом і за лісом аж до Нобільозера.

Бо треба для Степана, Йосипа, Карпа, Миколи, Семка, Оксентія, Полікарпа. Їхні душі не на небі, а з нею. Хлопці обступили жорна, бо їсти хочуть, бо щойно вернулися з війни. Всі вернулися, а ні один обох рук не має, хотів би матір за жорнами заступити - не може. І потягнулися сини однорукі й одноногі до мішка, а в мішку вже - ні зернини. Справжнісінький вихліб або безхліб'я.

"Чому немає хліба?" - питає Степан.

"Чому немає?" - каже Йосип.

"Чому нема?" - обурюється Полікарп, а Микола, Семко й Оксентій журно дивляться на матір.

А вона крутить, крутить. То зліва направо, то справа наліво. А з мучника вже давно нічого не сиплеться.

Трудний день.

Чорний день, як і земля - чорна.

І Оришка вже не жінка - шкорба.

А надворі починає падати сніг вологий і важкий. Він усе густішає і густішає, доки не переходить зовсім в охизу.

* * *

Вони сиділи навпроти одне одного.

Вони так довго не бачилися. Аж півтора місяця. Тоді

вона принесла секретний грипс і заховала в дуплі. Саме в тому, в якому домовилися. Падав прохолодний осінній дощ. Власне, не дощ, а імжа. Таку погоду вона ненавиділа, але боятися її не мала права.

Він був радий, що вона прийшла і в присмерку провів її аж до містка. Вона хотіла, щоб він її поцілував, а він вагався.

- Я такий зарослий, - нарешті сказав.

І ось сидять одне перед одним. Просто сидять і дивляться одне на одного. Хвилини десять, двадцять. Півгодини, може.

- Ти чув про Федона Хмару?

- То робота енкаведистів. На жаль, не остання.

Він хоче їй сказати: "Тут небезпечно. З хвилини на хвилину..." А вона його заспокоює:

- Нікуди я не піду, доки ти не видужаєш.

- Так не можна, - каже він.

- Чому?

- Ти повинна жити і заради когось.

- Але ж...

- Я тобі не дорікаю й ніколи не буду. А його ми покарали.

- Але ж...

- Ніяких "але ж".

І отак вони сидять навпроти одне одного і дивляться одне на одного, бо давно не бачилися.

Аж півтора місяця.

Вона йому хоче ще щось сказати, але не може, язик не повертається. Та й врешті-решт про це попереджає сорока.

Довгохвоста як сказала: перелітає з тину на березу, з берези на кліть, із кліті на хлів, із хліва на хату і - кричить, кричить. Катька гонить її з подвір'я, а вона відлетить, посидить на липі й знову з криком до Грицаїв.

- Навіжена! - спльовує в долоні жінка й намагається влучити в сороку поліном. Уже половину щойно нарубаних дров із кучки порозкидала на подвір'ї. А одним

поліном аж у Настину хату вцілила. Добре, що вікно нижче виявилось.

З хати вже вийшов Трохим, згорнув самокрутку (курити почав, як бригадиром став) і чомусь ніби посміхнувся в бороду:

- Щось наверещить уже.

І наверещала. Трохим помітив, як до села наближається пара саней, набитих людьми. Гукнув Катьку і звелів:

- Бери Вітика і - до куми хутчій!

А сам за нею побрів по снігу до хати. На душі в Трохима - жаско. Не було сумніву - облава. Позаминулої ночі привезли Грицуня пораненого. Син повідомив, що Лукаша убили в лісі за Карасином. Грицуньо майже не може пересуватися, а криївку, в котрій переховувалися, видав зрадник, і побратими привезли вояка на санях додому, аби вилікувався. Сказали, що навесні, як будуть живі, навідаються.

- Як будуть живі, - сіпнув бровами Трохим. - А може, вже досить убивати один одного? - запитав чомусь зараз у Грицуня. Той не одразу відповів:

- Хтось же мусить боронити...

Не сказав, правда, що й від кого. Але хіба не відомо? Батько слова сина сприйняв як докір. Собі.

- А чим боронити? - запитав. - Якщо тебе, пораненого, з автоматом зараз виставлю у вікно, то будеш доброю мішенню для першої їхньої кулі. Отже, мусиш мені автомата довірити.

- А чому не мені? - каже Оксана

- Я для себе і для них маю ось що, - і Грицуньо витягнув із сумки дві гранати-репанки.

- Ти б, дівчино, поки ще можна, додому пішла... І Катьку з Вітиком забрала...

А дівчина додому не хоче. Навпаки, щойно вирвалася з дому. Вона запідозрила матір (хай їх Бог простить) у найгіршому. Після того, як Грицуньо пішов до лісу, мати сказала: "Мені такий зять не потрібний". А після того, як загинув Федон Хмара - пригрозила: "Я зроблю

так, що його ноги не буде ні на моєму, ні на своєму порозі”.

У житті буває по-різному. Оксана ще не встигла оговтатись од того гвалту на Веселусі, як тут новий удар, ще більш підступний і болючий, бо скерований від рідної матері.

А сани тим часом розвернулися за їхньою, Карпусевою, клунею і з них на сніг позіскакували в білих кожухах і шапках-вущанках. Правда, більшість була хто в чому, як звичайні сільські дядьки. Без сумніву, це були "стрибки". Підбігаючи й падаючи, енкаведисти й "стрибки" почали оточувати Грицаєву садибу. Іноді стріляли поодинокими набоями. Попереду - три будівлі: хата, хлів і кліть. У котрійсь із них мав бути той, через кого гнали коней аж із райцентру.

Кожної хвилини з котроїсь із тих трьох будівель можна було чекати смерти, тому енкаведисти вислали наперед "стрибків" - хай викличуть на себе перші кулі й, врешті-решт, назветься та будівля, що заховала в собі ворога.

Хвилини тягнулися дуже повільно, "стрибки" не поспішали (ніхто не хотів підставляти себе під кулі), до того ж, очевидячки, пороху не нюхали, або якщо нюхали, то мало, бо не були фронтовиками.

- Живеє, ребята! - уже підганяли їх енкаведисти.

Як можна було здогадатися, несподівано для усіх на дорозі появився Купало. Тут як тут і напідпитку. Чоловік одразу ж наткнувся на крайнього енкаведиста. Той, напевне, був командиром загону, бо хтось із стрибків (чи не Кучерук молодший із Залісців?) доповів:

- Товариш старший лейтенант, ето - його брат.

- Каво "єво"? - не втяв енкаведист.

- Грицає.

Лейтенант одразу ж поклав поруч себе Купала на сніг.

- Хай іде і запропонує йому здатися, - гукнув хтось з-за тину.

- Іди, Іване, то ж твій брат.

-
- І батько там твій, напевне.
 - Скажи, хай здадуться.
 - Пускай здадуться - жінзь гарантірую, - уточнив лейтенант.

У Купала хміль одразу вивітрився, і він боявся ворухнутися на снігу. Лейтенант підштовхнув хлопця автоматом:

- Подимайся. Іді і скажі, а через п'ятнадцять мінут возвращайся. Єслі не верньошся - всех агньом накроем!

Мусив підводитися, обтрусив долонями сніг із живота, ліктів, а потім із колін. Робив це довго, буцімто продумував кожен свій рух. Нарешті попрошкував до подвір'я, відчинив хвіртку і, порипуючи кроками, кинув тінь на стіну, по черзі на два вікна, минув хату і попрямував до кліті. Відчинив двері й затулився ними. Значить, ось де той, за ким вони приїхали.

П'ятнадцять хвилин, котрі відвів лейтенант для Купала, спливали дуже повільно. Десь в іншому кінці села викрикнув півень. Десь загавкав собака, лейтенант піднявся на весь ріст, викинув догори руку з пістолетом, але одразу ж гримнув постріл і - енкаведист упав горілиць. Це трапилося на очах у всіх, і всі ті, що залягли на снігу, відкрили шалений вогонь по кліті. Уже були вибиті вікна, вже двері, як решето, а скоростріли, гвинтівки дихали ненавистю і мстою убік новенької соснової будівлі й після півгодинного свинцевого шквалу нарешті замовкли. Сміливіші енкаведисти відірвалися від землі, кинулися уперед, але їх тут же підкосила автоматна черга з хати, а після того окремиий гвинтівочний постріл із тої ж кліті поклав на землю ще одного "стрибка".

- Це вже Купалова робота, - крикнув хтось позаду мертвого.

І в цьому ніхто не сумнівався: адже "худрук", опріч усього, недавно був ще й сам "стрибком". Розгнівані "стрибки" знову відкрили по кліті вогонь, а енкаведисти - по хаті. І знову кулі дірявили будівлі. Облавці стріляли, як попало, тому й попадання було таким же.

А коли останні постріли вщухли, всім видалося, що в будівлях вже не може бути нічого живого. Але як тільки-но енкаведисти пішли в атаку, були зустрінуті влучним вогнем, поміж них навіть полетіла з вікна граната. Сумніву не було, що так просто цю дерев'яну фортецю не вдасться узяти.

І облавці вирішили звернутися до оточених.

- Ви все одно не врятуєтеся - здавайтеся!
- Припиніть марний спротив!
- Хіба ви не розумієте, що приречені на смерть?
- Єслі сдадітєсь - жізнє гарантіруєм!

У відповідь почули пісню. Вона почалася тихо і з таких слів:

Застеляйте столи

Та все килимами, радуйся...

Пісня нараз вибухнула на чотири голоси. Голосно й життєстверджуюче. Особливо виділявся альт. Це був альт Оксани. А може, й самої Олесі Колядюк.

Ой радуйся, земле,
Син Божий народився!

Енкаведисти почали стріляти по пісні із запальних куль.

Бо прийдуть до тебе

Три празники в гості, радуйся!

Спочатку язик вогню лизнув знизу стріху, потім закрутився навколо комина, а згодом і вся будівля вибухнула вируючим полум'ям, перемішаним із чорним димом. І тут трапилося те, чого ніхто не сподівався: з пекельного вогню на звичне сільське подвір'я вийшла Мати з дитиною на руках. Оскільки це було на третій день Різдва, то й сприйнялася вона досить однозначно. Позаду Матері пролунав вибух і палаюча будівля осіла, накривши собою її захисників.

Із кліті ще з півгодини відстрілювався Купало Іван, а коли замовк, то знайшли його мертвим. Не було сумніву: останню кулю всадив у себе.

Володимир Фадєєв

Народився 10 грудня 1934 року в с. Москалівка Вовчанського району на Харківщині. Від батька росіянина взяв прізвище і характер, від мами-українки - мову і душу. У 7 класі написав перший вірш "Солодкі бурячки", за який ледве не був виключений зі школи.

Після закінчення семирічки навчався у робітничому училищі, працював слюсарем, складачем турбін на Харківському турбогенераторному заводі. Потім - армійська служба і складні життєві шляхи, що пролягли через Донбас, Житомирщину аж до волинського Шацька. Знає не з розповідей, що таке шахтарська праця на глибині 1060 м, коли запиленість повітря перевищує норму у двісті разів, а температуру підземного вугільного царства сягає 32°...

Поліська природа, край озер надихають Володимира Івановича на творчість, з-під його пера час від часу з'являються вірші, оповідання, нариси, літературні жарти...

Кілька прозових замальовок він запропонував до "Світязя".

СМАК ХЛІБА

Мати зав'язує гроші в ганчірку, а її примотує тугенько мені до руки і наказує: "Ти ж дивись, запам'ятовуй, грошей тут 101 карбованець, на три хлібини і пачку маргарину, не їж, бережи, неси додому, бо помремо з голоду. Я тобі в сумку поклала макорженника, як туди прийдеш - з'їси. А мене бригадир не відпускає. Зерно готуємо".

І я рушаю. Ще зовсім темно, сиро, прохолодно. Післявоєнна голодна весна. Іду на станцію. Там, у ларьочку біля цукрозаводу, продають хліб. Відстань - дев'ятнадцять кілометрів туди і стільки ж назад. Наші чорноземні масткі дороги розкисли так, що й підводи не їздять. Проходжу наше село, потім Червоноармійське, біля

школи - на пагорб і дорогою - через поля.

Мимохіть рука намацала той макорженичок і відщипнула грамульку, потім ще. Опам'ятався я, коли від нього зосталась половина. Ой, я ж пройшов тільки сім кілометрів. Краще б я його не чіпав, бо пройшовши кількасот метрів, рука знову відламала кусенятко. Ет, що там уже zostавляти, і я поспіхом доїв, зібравши крихти.

Чимчикую далі. Ось Станове, ось "Два брати" - це кургани обіч дороги, потім видолинок. Заболіла нога. Та, що я приморозив, коли останній день пас корови.

Пас босяком, не було у що взутись, а тут пішов перший сніг. Корови полягали. Я зжену одну, сяду на тепле місце, а кругом біло. А потім корови не хотіли вставати, то я притулюся до боку, а ноги під бік. Тепло, та поки пригнав до села, одну ногу приморозив. Та то нічого, минеться. Розтираю ногу рукою і йду далі. Аж ось і колія заблищала. Станція Білий Колодязь. Я вже тут був. Іду повз гори вапна, кагати буряків, тхне кислим жом. Ось і ларьочок. Стаю в чергу. Чоловік з п'ятдесят. Дають по хлібині, але коли я через півгодини дочекався і сказав тітці у віконечко: "Мені три і пачку маргарину", - вона подивилася хвильку на мене, губи в неї сіпнулися, і вона мовчки виложила переді мною скарб - три житні хлібини і пачку маргарину. Черга мовчала. Мабуть, я мав якийсь неприродний вигляд, бо одна тіточка запитала, звідки я, а дізнавшись, що з Миколаївки, сказала: "Ой, бідна ж дитиночка".

І я пішов назад. Ішов поважно - ніс хліб. У степу мокрим рядном накрила втома - важкими стали руки, ноги, тіло. А головне, паморочилась голова від запаху хліба. Свіжого, теплого, житнього. Хліба, що лежав у полотняній торбині. Та відщипнути бодай крихту боявся - міг з'їсти увесь. Десять на півдорозі у мене відірвалася підощва на черевіку - коли на видолинок переходив. Увесь час намагався іти по межах, обабіч шляху, а тут вода розлилась, і дорога міцно ухопила за ноги.

Знаходжу торішню кропиву, вимиваю, з волокон плету шворку, прив'язую нею підощву та йду далі. Степ для

мене завжди кольорами насичений, живий, цікавий. А тут чорний степ, чорний шлях, чорні телеграфні стовпи, чорні кола перед очима - і запах хліба під пахвою. Рахую кроки між стовпами - сімдесят, потім вісімдесят, через деякий час - дев'яносто, а я ж добре знаю, між ними п'ятдесят метрів.

Прийшов додому затемна. Втрачаючи свідомість, вимовив: "Ось, мамо, приніс..." - і впав.

Смак повоєнного хліба пам'ятаю донині.

ПОМСТА

Ми вели Джільду на розстріл. За крадіжку. І вона це добре розуміла. Волочилась, заглядаючи кожному в очі, сподіваючись на співчуття, на помилювання, в жалюгідній посмішці підіймала губу. Даремно. Мотузки тримали міцно і крок був твердий. Помста нам туманила зір. Це ж треба! Серед білого дня ця капосна сучка підстерегла єдину вцілілу від німців курку, задушила, роздерла і принесла своїм цуценяткам. Та ще ж у кого вкрала? У глухої Ганни - найбільшої тітки в селі.

Завезли в яр. Прив'язали. Вилізли на берег всією ватагою. Чоловік десять чотирнадцятилітніх "солдатів". Наш отаман зачитав вирок. З саморобних самопалів, начинених шматочками свинцю, старші зробили два постріли. Собака впала. Стали поспіхом закидати її камінням, глиною, землею. І тут сталося страшне. Коли Джільду закидали майже повністю, земля заворушилася і вона встала - присипана землею, закривавлена, люта. Вишкіривши зуби, хрипко загарчала і кинулась на нас. Ми сипонули врозтіч. Я біг не розбираючи дороги.

Прибігши додому, не розлягаючись, заліз на піч і накрився ковдрою з головою. Але той клятий пес був уже поруч. Ухопив за ногу, за руку. Я відбивався, кричав, кликав на допомогу - даремно. А він виростав у розмірах

до вовка, незбагненно мінявся в масті, двоївся, троївся, рикав з кутка в куток і знов несамовито нападав на мене. В якісь хвилини просвітлення я бачив занепокоєну, заплакану матір, рідних, потім знов страшний, закривавлений, присипаний землею звір зводився на ноги і з гарчанням кидався на мене. Я боронився, як міг, знемагав.

Скільки часу так тривало - не пам'ятаю, але в один момент я виразно почув голос покійної баби Онисі:

- Помста це. Помста Джільди за несправедливий вирок. Вона несла курку своїм дітям, що помирили з голоду. Запам'ятай, люди не можуть судити звірів. У них свої закони. Ти винний.

Я встав, узяв лопату, спустився в яроч, накидав горбика на могилку Джільди, з каменів виложив хреста. Більше я не хворів, але наказ баби Онисі запам'ятав на все життя.

НА СПОВІДЬ ДО КОБЗАРЯ

Рано-вранці понад берегом сивого Дніпра, широким шляхом, з невгамовним збентеженням поспішаю на зустріч. Ліворуч - сивий Дніпро, праворуч - високий-високий зелений берег. У кінці шляху, над зеленню, до вершини гори ведуть сходи. Хочеться не йти, а летіти. Захекавшись, сідаю на майданчику і бачу, як повільно підіймаються люди. Є у ватянках, кирзових чоботях, на милицях, когось ведуть під руки. На сповідь, на прощення гріхів і покаяння ідуть до Шевченка люди. А піднявшись на вершину, перед задумливим Кобзарем падають на коліна і сповідаються в гріхах, що не змогли, не зуміли відстояти честь і гідність його, свою, України. Потім з високої кручі вклоняються сивому Дніпру, зеленій широкій далині - неосязному простору рідної землі, і тут же, простеливши рушничок, поминають поета.

- Прости, земле, і ти, Тарасе. Винні, каємось, - та, перехрестившись на чотири боки, з проясненим обличчям спускаються донизу.

- Оце, чоловіче, приходив до Тараса на побачення, - говорить до мене чоловік на милицях, - тепер поїду додому помирати.

А обабіч, зліва, стоїть чавунний зламаний хрест з написом, що поставлений на кошти, зібрані українським народом.

Дарунок від себе

Пора цвітіння. Перецвітають абрикоси, зацвітають вишні, брунькуються яблуні. "Здається, це вже не дерева, А їхні освітлені душі", - сказав би Віктор Вербич, поет, журналіст, який нинішнього травня нагороджений долею ще одним щонайприємнішим титулом - ювіляр! Поки друзі та шанувальники його слова вишукували слова привітання, Віктор Вербич з нагоди свого ювілею сам підготував подарунок волинянам - книжку публіцистики "Під куполом спільного неба", що народилась під вістрям журналістського пера і вийшла друком у видавництві "Твердиня". У ній духовно-культурний материк Волині розкривають читачам есеї та діалоги, в яких крізь призму філософськи виваженого і художньо яскравого погляду письменника-публіциста вивищуються знакові для Волині постаті і події, незвичайні долі і мистецькі дороги, що пуповиною свого творчого буття прив'язані до волинської землі. Ця книжка - чудовий внесок ювіляра в бібліотечку сучасної волиністики. Це і присвята найдорожчим людям - батькам, Марії Яківні та Олексієві Костянтиновичу і, за словами автора, "вдячність Творцеві за дар жити, любити, страждати, творити"

Отож з ювілеєм, побратиме! З таким нежданим, несподіваним, але наповненим життєвими і творчими ужинками, прекрасним ювілеєм! Нехай будуть благословенні Твої літа, хай від травня до травня брунькується і плодоносить світлоголосе поетичне слово, набирає ваги стримана в емоціях, та добірна за тематикою і стилем

Твоя публіцистика. Як годиться, на іменини приходять з дарунками. Дарую Тобі спогади...

На два роки пізніше за мене на факультет української філології прийшов юнак, який відразу привернув до себе увагу тим, що мав поетичне прізвище і тонку ліричну натуру - Віктор Вербич (пригадую, саме на тому курсі була ще й Оксана Калинич - такі диво-прізвища, та ще й поруч, зустрінеш не часто). Друга половина сімдесятих - час удаваного благополуччя для невтаємничених, час замовчування і цькування українських геніїв, час, коли за кожним думаючим українцем ходили темні тіні... Віктор, як виявилось, знав про це зі шкільної лави (закінчив Грибовицьку середню школу, що в Іваничівському районі), до вузу потрапив уже з трудовим стажем - устиг попрацювати на заводі будматеріалів, у будівельній бригаді, посеред навчального процесу в інституті його раптом забрано до війська... На все були усе ті ж підлі ідеологічні причини, про які я дізналась через роки. А тоді, у сімдесят шостому, раділа появі в нашому товаристві студента, який одразу став підмогою під час випуску факультетської стіннівки, був прекрасним співрозмовником, багато знав, мав тонке естетичне чуття і високу людську делікатність, за що його любили й цінували однокурсники, поважали викладачі. У нас були спільні друзі - складалося чудове коло однодумців з різних курсів, яких єднали творчі пориви, патріотичні почуття і пошук істини. Це з Віктором Вербичем ми осінніми польовими дорогами ходили в далеке село Локачинського району, щоб з перших уст дізнатись про долю дядечка-орденоносця - і розмовляли, розмовляли, а згодом писали нарис до факультетської газети. Це з Віктором організували вечір Василя Симоненка, що пройшов з великою сердечністю і... при участі наглядача з відповідних служб, що причаївся у куточку гуртожитської зали. Віктор чудово декламував Симоненкові вірші ("Боже, пошли хоч ворога, коли друга послати жаль!"), Ніна Степаненко грала на фортепіано, ми з подругами співали "Виростеш ти, сину...". Усе це - дороге і незабутнє.

А потім Віктор Олексійович десять років учителював у Луківській десятирічці, викладав рідну словесність, був чудовим класним керівником. Плекав душі школярів, писав глибокі дослідницькі статті з літератури, і мені, вчительці, було приємно зустрічати прізвище інститутського товариша на сторінках фахового журналу "Українська мова і література в школі", перегукуватись думками. А тим часом вирощував, роками вигранював у собі поетичне слово. У літературу йшов не поспішаючи, не штовхаючись у передпокої творчої спілки, натомість удосконалював стиль письма, збагачував свій поетичний мікрокосм новими асоціаціями і віршованими формами.

Розширенню тематичних горизонтів сприяла й праця журналіста у волинських часописах "Народна трибуна", "Луцький замок", згодом і понині - "Сім'я і дім". На всеукраїнські літературні обрії Віктор Вербич вийшов сторінками щорічника "Поезія - 90", а згодом з'явився і перший поетичний ужинок - збірка "Відлуння ночі" ("Надстир'я", 1993). З тих пір творчий і життєвий доробок Віктора Вербича поповнився шістьма поетичними збірками, п'єсою "Голоп'єдестальний період" і, врешті, книжкою публіцистики, а ще... - успіхами сина Романа й доньки Зоряни, і що найдивовижніше та найприємніше - усміхом онука, що наречений княжим іменем Ярослав.

Якщо ж повернутись до поезії, то суть таки не в кількості, а в тому, що в поетичному слові Віктора Вербича пульсує життя з усіма його парадоксами, протиріччями, пристрастями і страстями, і читач відчуває на дотик і тепло, і сум, і щем, і любов. Погоджуюсь з висловлюванням Йосипа Струцюка: "Поетичне мислення Віктора Вербича пронизане гострим відчуттям часу, драмою проминальності".

Чи не тому так багато в нім самотності й печалі ("А коли віршів Не спроможний писати, Вчився в печалі"). Мабуть, це від уміння гостро й глибоко особистісно сприймати дійсність і вічність. Але ці мотиви - не песимістичні, а на диво зрівноважені образами світла й

усміху - такі світлотіні Вербичевого поетичного письма:
Всього-на-всього
Опалі листки, однак
У них сонячно
Дихає світу печаль.
Радіємо, Господи.

У його віршах "у біле вдяглася п'ятьма", і "сходять несіяні проліски", і "лелека пасе корів", "колише небо сяюча ріка", "а в дзеркалі води живуть зірки", "і пісня очей, і слів голуби" - словом, у них живе поезія як сутність. І як філософія буття, де "іго власного его" натикається на протест поета, що прагне поетичним словом додати навколишньому світові світла й доброти.

Пошли ж йому для цього, Господи, многі і щасливі літа!

Ніна Горик

Віктор Вербич

* * *

Травнево.
Непевно.
Жасминно.
Всміхнувшись,
Вдихаю журбу.
Годинник -
Давно вже хвилиник,
Хоча й віковічником був.

ПІДМІНА

Кленовими посланнями
Застелена трава.

Алея дихає
Крижинами з вибоїн.
Із диска сонця
Закодовані прощань слова
На листя опадають
Золотавим роєм.
В німих очах
Небесною безоднею звучать
Тисячоліть шляхи
З нізвідки і в нікуди.
Стриптиз дерев
Під осені
Невидиму печаль.
Міняються ролями
Привиди і люди.

* * *

Архаїка зими.
Овали переметів.
Поклони верб
Під завивання віхол.
Пергаментне вікно
У сніжній коловерті,
І дах,
Що перевтілився
У стріху.
Зістарілий будинок
В льодяній короні
Пливе собі
У неосяжний спокій.
На хвилях кучугур
Вдивляються ворони,
Яким по сто
Чи, може, більше років.

* * *

За склом вікна -
Вже зовсім інший час.
Вдивляються не краплі,
А льодинки...
Секундна стрілка
В образі меча.
Прощаючись, спинімось
На хвилинку.

Вже сивий світ зими.
Хуртечі вальс
Перед очима
Спогади колише.
Спасибі
Ненародженим словам,
Які живуть
У заповітній тиші.

* * *

В очах - штрихкоди снігопаду.
Стоїть весна на рубежі зими.
В розмитих обрисах розгадуй
Беріз,
Які вернулися
Людьми.
Нарешті
Пролісок проснувся.
Набряклі пуп'янки-бруньки
Болять.
Пролопотіли дикі гуси
Над зливою
Вербового гілля.

"НАМ ВСЕВИШНІМ СУДИЛОСЯ ЖИТИ ОТУТ"

Він поєднав у собі дивовижну здатність відчувати і поклик рідної землі, й енергетику українського художнього слова. А ще його вдачу характеризує і зізнання Бориса Клімчука, колишнього голови Волинської обласної ради та облдержадміністрації: вміє тримати удар.

Із життєпису

Іван Корсак народився 15 вересня 1946 року к містечку Заболоття (зараз входить до Ратнівського району). Трудовий шлях розпочав як робітник Заболоттівського деревообробного комбінату. З 1966 року працює у Ратнівській, а з 1973 - у Старовижівській районних газетах. Має дві вищі освіти: закінчив Українську сільськогосподарську академію (агрономічний факультет) і Вищу партійну школу при ЦК КПУ (відділення журналістики). З 1975 року - редактор газети "Радянська життя" (м. Камінь-Каширський).

З 1990 року - редактор газети "Народна трибуна" (м. Луцьк). З 1996 - засновник і головний редактор газети "Сім'я і дім. Народна трибуна". Пише прозу, публіцистику, поезію (передовсім тексти пісень). Автор книг оповідань "Тіні і полиски", "Покруч", книги "Оксамит недавніх літ" (інтерв'ю, бесіди, розповіді), пісенного аудіоальбому "Головне - погода в домі". Засновник та головний редактор радіо "Сім'я і дім". Депутат Волинської обласної ради (очолює комісію з питань духовності, культури і свободи слова).

Обранець Слова

На околиці Заболоття під крислатою яблунею і струни сонця звучать по-особливому, і погляд зоряного нічного неба зачакловує. Зрештою, взявши до уваги й інші фактори, усвідомлюєш: таке природне середовище не може не формувати митців. У рідному Заболотті й лягли на папір перші прозові й поетичні рядки Івана Корсака, чия творчість матиме згодом широкий резонанс. А газетярська праця в іпостасі керівника журналістських колективів принесе стільки щирого захоплення і стільки невідомості.

Згадує письменник Віктор Лазарук: "Мені довелося вчителювати у Заболотті. Серед найкращих учнів - Іван Корсак. Шкода, що не вдалося зберегти написаних ним творів. Пригадую, як артистично він втілювався в ролі під час постановок спектаклів у шкільному театрі, яким я керував. Я вже тоді розумів, що Іван Корсак - обранець слова".

Утім, вабитиме й звична хліборобська праця. А можливо, й інтуїтивно: село давало й народжуватиме Україні подвижників. Тож і цілком закономірно, що Іван Корсак подасться до Києва, без усіляких сприянь вступить до Української сільськогосподарської академії, яку відтак успішно закінчить. "Милі й добрі хлібороби наші, - констатуватиме він, - що годували усіх хлібом-пшеницею, усякою пашницею, будили сонце, поспішаючи в поля або на ферму, змушені були ще й годувати зграї наїзників-перевіряючих, і не просто годувати, нерідко ненавидячи, а ще й припрошувати та лагідно у вічі заглядати".

Тож працюючи і на хліборобській ниві, знаючи долі тисяч трударів, Іван Корсак усвідомить: ці життя мають жити і в художньому слові. Аби знали не лише сучасники, а й нащадки. Аби опанувати секретами журналістики й письменства найвищої проби, знову приїде до столиці, щоб отримати вже другу вищу освіту. І Київ подарує йому сотні знайомств з найвизначнішими пись-

менниками, допоможе остаточно визначитися з творчими та світоглядно-політичними орієнтирами.

Від "Радянського Полісся" - до "Народної трибуни"

"У нас, на волинському Поліссі, де я в 1975 - 1990 роках редагував камінь-каширську газету "Радянське Полісся", намотався, як і скрізь, клубок проблем", - зізнаватиметься Іван Корсак. Він зуміє не лише збудувати нове приміщення редакції, дістати таку апаратуру для районної друкарні, про яку й не мріяли в "стольному" Луцьку. А коли на хвилі перебудовчих процесів поставнуть Товариство української мови, а відтак Народний рух, і квартира редактора (члена бюро райкому КПУ!) стануть штабами демократичних, патріотичних структур. Хоча чого це коштувало Іванові Корсаку, знають хіба він сам і його дружина Марія.

"Видавати газету, яку поважали б люди, з кожним днем ставало все важче, - згадує Іван Корсак. - Траплялося, що по окремих публікаціях збиралися спеціальні збори партійного активу (як і тоді, коли "Радянське Полісся" передрукувало звернення на захист української національної символіки. - В.В.)... Для моєї сім'ї не було дивиною, що квартиру нашу кагебісти "пасуть".

Принципову позицію редактора і письменника (ще у вісімдесятих про психологічну, максимально щирі прозу Івана Корсака схвально відгукнутися і Павло Загребельний, і Володимир Яворівський, й Анатолій Шевченко) помічають. І в Камені-Каширському, і в Луцьку, і в Києві. І ті, хто захоплюватиметься, і когорта недругів. Іван Корсак спалює мости для відступу (тираж одного з чисел "Радянського Полісся" за вказівкою пильних вартових цензури у буквальному розумінні палахкотітиме). А тим часом 1990-го під час бурхливих дебатів сесія Луцької міської ради обирає його редактором "Народної трибуни". Газети, перше число якої вийде у світ 30 серпня, а друге вже доблесна прокуратура заборонить. Та зупинити процес уже не вдасться. І "Народна трибуна"

стане рупором національно-демократичних сил краю. Кожного наступного числа її чекатимуть передплатники в інших регіонах, оскільки газета мала статус всеукраїнського видання.

Згадує поетеса Клава Корецька: "Народна трибуна" стала надзвичайно популярною не тільки на Волині, але й в інших регіонах України... З перших днів існування газети проти неї вели підривну роботу. Наскільки ризикованою була праця в редакції "Народної трибуни", ми по-справжньому зрозуміли тільки під час серпневого путчу 1991 року. Вранці, ще до початку робочого дня, пролунав телефонний дзвінок. Редактор підняв слухавку й почув погрозу: "Мы теперь вырежем вам во лбу ваши тризубы". І якби перемогли путчисти, то так би воно й було. Іван Феодосійович зібрав працівників на нараду і поцікавився, як ми будемо діяти далі. Ніхто не з'якався... "Народна трибуна", на відміну від інших газет, матеріалів інших путчистів не публікувала, а навпаки виступала з різким осудом їхніх дій".

Як відомо, дії путчистів стануть своєрідним катализатором для відновлення й української державності. Внесок у розбудову країни зробила й газета, очолювана Іваном Корсаком. А сам він, незважаючи на сувору регламентацію часу, удосвіта приходив до редакції. І стукіт друкарської машинки засвідчував народження нових письменникових оповідань і новел.

"Зоре ясна..."

"Вітер часу невмолимо відділяє роки, немов вітрильника до обрїю, вітрильник усе меншає, - роздумує Іван Корсак. - І лише свято незалежності та ще у подібні дні пам'ять знедавнєє ті літа... Разом з тим, чого грїха таїти, розчарувалася: ми не такої України чекали... Не картаймо їх вельми суворо, зрозуміймо їх, як і зрозуміймо те, що, крім об'єктивних причин кризових явищ, у перехідний час були, на жаль, і суб'єктивні... Маємо усе пройти: зелену задрість волохатої руки загребушого

сусіда, власну лінь і неробство, хуторянську затурканість відрізаних від білого світу залізною завісою... Усе пройдемо, бо не хочемо залишатися диким полем Європи”.

Незважаючи на тотальну зайнятість, його ніколи не покидає свято творчості. Навряд чи хтось так тонко знає душу "маленької" людини, як прозаїк Іван Корсак. Його стиль - максимально лаконічний, без філологічної еквілібристики, зі збереженням колориту мовлення персонажів, з дивовижною олюдненістю природи. Він чубачить, улювлюючи у світ слова, як "м'яко відсвічували крапельки роси, примерзлі до кожної ягідки, і від поруху вітру чи коли перестрибне з гілки на гілку синиця, вони, гоїднувшись, тихо дзвеніли, вдаряючись мерзлими боками, і над алеєю, над деревами, що загадково світилися, стояв легкий передзвін" ("Сімейне життя"), як "раптом скрикнула ворона, скрикнула деренчливо, як колеться намерзле у кріпку стужу дерево, і від цього надтріснутого звуку з верховіття сосни зірвалися в незворушній тиші і закружляли волохаті сніжинки" ("Предсідатель"), як "вітер, шорсткий і колючий, пробирав до кісток, зловісно скімлив самотнім бездоглядним псом" ("Протоплазма").

Не надягаючи тогу судії-дидакта, Іван Корсак співпереживає пережите персонажами, навіть якщо й соціальні реалії zdeформували-спотворили їхні особистості. Віртуоз діалогів, де непідробно-неповторно в загальноживану лексику вплітаються діалектизми, він витворює в усій суперечливості постаті героїв-антигероїв, у контексті парадоксальних і трафаретних обставин. Іван Корсак чистим, зболеним, добрим серцем талановито пише правду. Нерідко сумну, трагічну. Тож і ряд його прозових полотен неможливо сприймати без сліз розчулення, очищення (як "Журавки" - безсумнівного шедевра, де вдалося у формі оповідання відтворити колізії драми чи роману).

"Понад вежами Любарта хмари пливуть, понад Лучеськом вічним, як пісня. Нам Всевишнім судилося жи-

ти отут саме зараз, не до і не після", - поетично зізнається Іван Корсак. І це зізнання, як і ряд його віршових текстів (ще одна грань митця, виявлена вже у двадцять першому сторіччі) стане піснею. Плідність праці Івана Корсака у порівняно новій творчій іпостасі засвідчує й аудіоальбом "Головне - погода в домі". А ще він встигає очолювати радіо, редагувати один з найбільш тиражних тижневиків, який сповідує засади християнської духовності, несе правду про наш спільний державний дім, про єдину українську національну сім'ю.

За кілька тижнів до свого шістдесятилітнього ювілею письменник завершив роботу над масштабним прозовим полотном "Гетьманич Орлик", де йдеться і про сина Пилипа Орлика, сподвижника й побратиме Івана Мазепи, і про всю Україну. Осягаючи власну долю, Іван Корсак звернеться з єдиним проханням: "Зоре ясна, укажи мені путь, душу мою вбережи від негоди". І впродовж усього свого життя талановитим словом засіває благодатну творчу ниву.

Віктор ВЕРБИЧ

Іван Корсак

ВИПАДКОВА ЗУСТРІЧ

Оповідання

Жаба тисла Петра, відколи за довгою фурую, наче хвіст диковинного ящура, опустився, гойднувшись, шлагбаум митниці. Жаба маленька така і зеленкувата... "Ні дідька толкового Олексій не зробив, - ворухилося і підростало в думках зелене створіння. - Прокрутив усе я, а він розпрягав лише зв'якало і ліпив горбатого... І з якої ласки за це пополам ділитися?"

Заробляли Петро з Олексієм тепер разом, як прокука-

ли перед "дембелем" в одній камері останні три роки: Петро за грабіж на дорозі, "мокрі" були діла, Олексій - за квартирну крадіжку, при котрій бабця-хазяйка, здивовано гикнувши, віддала несподівано Богові душу. А як вийшли кореші майже разом за ворота з гербом, Олексій запрягся:

- Не хочу більше, щоб сірий барон пхав мене у канарку тещину... Давай заробляти чесно разом.

Давай, - кивнув по хвилі Петро. - Я теж хочу чути, як вільна пташка булдижить... І літали фури трасами та автобанами, і свистіли за ними вітри, закручуючи за собою кучеряві вихори. Весело хлопці шкірили зуби, висуваючи голови крізь вікно кабіни, тішилися дитинно вітрові, сонцеві і життю. Мчали у фурах заокеанські курячі лапки, зовсім свіжі, майже ровесники корешів, мчало інше добро, куплене за мізерну копійку, а цінувалося тут в тлусту і шелестку асигнацію: шелестіли лиш єврики й долари у вічно голодних натщесерце пальчиках митників. Ладилося і вдавалося все у Петра й Олексія. Знову і знову мчали автотрасами фури, і менти, ще здалеку забачивши їх, віддавали поважно честь, а судді в мантиях, коли тицяли їм у кишеньку ваговитий конверт, стиха кланялися, наче смиренні монахи.

Цього ж разу Петра облишила втіха удачі, від якої тужавіла кров і видзвонювало від пружного азарту тіло, натомість маленька зелена жабка парафінки йому підкидала: "Олексій балду ганяв та жихтарив з лазуриками отими, а мені ділитися пополам".

То ж як тільки попорався з розвантаженням, мотнувся Петро злачними барами на міській околиці й таки знайшов третього свого кореша камерного Андрія. Височенний і не по літах повнотілий, гора несформованого тіста, Андрій зі спокійним, навіть скорботним виглядом, цмулив незрушно пиво, а довкола, мов навкруг справжнісінької гори, пливли й мерехтіли цигаркові хмари. І очі Андрія, немов дві маленькі родзинки на велетенській тарелі, були такі ж незворушні. Через цвинтарний

спокій отой навіть колонія його за довгі роки не розкусила: казали одні, що він знаний кілер, а інші тихцем плескали, що шавка він звичайнісінька, завгосп, що проштрафився. Але на всяк бокували десятою дорогою.

- Олексія треба пришити, - не церемонився Петро, присівши. - оскома у мене від нього.

- Тища баксів, - навіть не кліпнули дві родзинки на безкрай тарелі, тільки хвиля від видиху злегка гойднулася плечем з незагуслого тіста. Посидів, чарку замовив Петро і вихилив.

Заметано, - мовив урешт та поклав пачку зелених за Андріїв кухоль. А через годину яку гора тіста Андрієвого перекотилася через поріг Олексієвої квартири.

- Ну? - спросоння мугикнув господар, немов привітався.

- Замовив тебе Петро, - цього разу родзинки кліпнули.

- Ну? - не змінивши тону, ще раз мугикнув господар.

- Дві тищи, - проказала таріль, - і тоді Петра пришию.

Почалапали кудись Олексієві капці, щось там шкрябали, та врешті целофановий пакунок ліг на долоню ко-реша Андрія.

Клацнула засувка у дверях, мов зубами тюремна вівчарка, яку роздражнили. Через тиждень Петрові за-телефонував Андрій і звелів бути у тому ж барі.

- Гаплик, - колихнулося тісто за столиком і з кишені широченного, мов піратський парус, піджака вигулькнула фотографія. - Тільки того... Заметися про всяк кудись у велике місто на місяць...

На кольоровому фото був Олексій. Він лежав, розкинувши руки, на якійсь курній дорозі, кругла пляма виднілася на правій скроні, і патьоки застиглої крові червоніли на щоках та біля вуха; трупна чорно-зелена муха встигла всістися біля брови.

Петро, булькаючи, налив у фужер горілки майже по вінця, одним махом перекинув у горлянку, аж хрящуватий кадик взад-вперед заходив, мов затвор карабіна, і відразу ж підвівся:

- Знайдеш, коли буду потрібен.

У великому місті на місяць Петро пішов у загул. Шалапутні якісь компанії, дурнуваті музики, дешеві дівки і нещасна досвітками голова: розривало від перепитого скроні, у потилиці мов засів величезний вухналь, все тріщало по швах, хоч стягуй ту голову обручами. Ще зрання похмелявся, на якусь мить світ знову набував звичних обрисів та кольорів, але то лише на лічені хвилини - далі знову все перекошувалося, пливло й мерехтіло, ламалися дерева, хиталися будинки, привидами похитувалися перехожі. Дійсне усе, тільки розмите, мов світ крізь віконну шибку у рясну літню зливу.

Та одного ранку Петро сказав собі: крапка, катушка вся моя розмоталася. Він уперше, не похмелившись, брів велелюдною вулицею, світилося над ним небо наївною синню, мов розмальоване дешевою аквареллю безхитрисним першокласником, листя лип і каштанів, ще не припале їдкою пилюкою, таким тендітним і ніжним було, мов дитяча щока; світ поволечки народжувався, утверджував свою справжність. Задивившись, Петро мало не лоб у лоб зіткнувся із зустрічним, спинився і закам'янів.

"Олексій", - неймовірна, нереальна ужалила думка.

Змигнув страх, як віддалена блискавиця, страх перед ожилим покійником, що чалапав перед ним людною вулицею і бубонів щось заклопотано у мобільник, шкіра стягувалася на спині і холонула, наче хлюпнув хтось на неї крижаної води.

"Невже? - сплотнів в свою чергу ураз Олексій. - на власні ж я очі зирив, як автоматною чергою навкоси..."

Зіткнулися обоє і заціпеніли, мов їх похапали корчі, тільки в Олексія обличчя стало витягнутим, як на комп'ютері роблене. Кілька миттєвостей не могли вони аніруш, аж поки одночасний здогад не вимкнув отой жахітливий параліч і гарячково-панічне метання думки: "Він - не він?"

А коли параліч вимкнувся, реготнули обидва одноментно, той регіт, з підхлипуванням, наростав лавиною

і вже перехожі сторожко бокували і в поглядах легко читалося "сім за вісім"

Регіт раптово згас, мов кадр з телевізора, коли зникає струм Отерплі, як відморожені, руки тим часом відходили та верталася тьма.

- Стривай,- тицьнув пальцем перш себе в груди Петро, а тоді Олексія, мов грати зібрався в квача.-Ти на тому світі, я - на цьому... І ми на одній вулиці?

- Ні-і-і, - замислено хилитнув головою Олексій і собі тицьнув кореша в груди.- То ти там, а я досі живу. А от вулиця, чудасія, справді та ж...

- Я ж бачив на фото тебе...

- В білих тапочках... На курній дорозі. Підроблене фото, дешевка. А от черга автоматна навскіс і кров"ю залиті очі...

- Інценівка, братан, плюс літра томатного соку.

Помовчали вдвох, як покійників пошановвують.

- Розвів нпс обох Андрій. Як лохів. Шик.

- Та подякуймо йому.

- А як жити тепер?

Вони стояли, мов укопані, поміж безупинного людського потоку на вулиці великого міста, і в цій суматосі, мурашиній шттовханині та шарпанині ніхто не брав їх до уваги, як і вони нікого, стояли і щось то говорили, то мовчали, і потрохи пам'ятатися починали, і дерева з незапиленим ще та не закіптюженим листям, і будинки, і обличчя, що пропливали мимо, набирали природних своїх обрисів, відтінків та кольорів, мов по замураній кольоровій фотографії хтось проводив вологою ваткою; все ставало істинним та навспражнім.

ТАЛАНТ МРІЇ І ДОБРОТИ

Сергій Цюриць родом із села Мельники Любомльського (тепер Шацького) району. Закоханий у рідне Полісся, його озерно-мальовничу вроду. Закінчив факультет журналістики Київського державного університету ім. Т. Шевченка і розпочав трудову діяльність кореспондентом волинської молодіжної газети в Луцьку. Член Національної спілки письменників України з 1988 року. Зараз - завідувач редакційно-видавничого відділу Навчально-методичного центру культури Волині.

За життєвим і творчим наповненням його роки такі ж повносили, як і озера тої малої батьківщини, на берегах яких він зріс. Сергій постійно іде назустріч людям, постійно з людьми і серед людей, повсякчас - у руслі активного життя. Бо найголовніше для нього - допомагати комусь словом і ділом, навіть догоджати. Якби на світі була професія утішителя, підбадьорювача чи швидкого помагальника, то першим на неї безсумнівно претендував би Сергій Цюриць. Пригадую, скільки уваги приділяв він, будучи кореспондентом "Молодого лєнінця", кожному, хто заходив до редакції. Він і досі незмінно пам'ятає про дні народження своїх друзів, намагається бути поруч у час нежданої біди, у дні радості й творчих досягнень колег по перу. Він не хворіє на заздрість, з радістю готує каву і щиро поступається першістю, щоб не створювати комусь конкуренції.

Професор Волинського університету, відомий народознавець Віктор Давидюк у передмові до поеми Сергія Цюриця "Сльоза" (1997) характеризує його "як письменника і як людину тонку, делікатну, до несамовитості заглиблену у філософію людського буття і взаємин не ли-

ше людей, а й усього живого. І навіть того, що вважається неживим. Як, скажімо, вода чи каміння. Бо Сергій - людина свята. Перш ніж узятися за перо, він по кілька днів постить. Люди у нього діляться на дві категорії: на добрих і ... ще ліпших. Такий уже він чоловік".

Чи не з любові до товариства твори ще молодого прозаїка Сергія Цюриця двічі у 80-их роках минулого століття виходили друком у колективних виданнях? І "Зустріч із Сніговичкою", і збірка гумору й сатири "Ініціатор". В останні роки вийшли друком книги "Весілля папороті", "Товсті і тонкі", "Побачення на вулиці дощів".

Письменник тяжіє до фантастики, в його творах - і прозових, і поетичних - багато неймовірного, позаземного. Химерні образи, іноді алогічні образні поєднання, які відображають потік свідомого й підсвідомого, бентежать і дивують, спонукають до розгадування символів та поетичних натяків. Мабуть, на невідомій орбіті його веде пошук ідеалу, якого важко знайти на нашій грішній землі. Професор Віктор Давидюк каже про це так: "Збагнути його твори так само важко, як і його життєву філософію. Їх просто треба почути серцем. А воно вже підкаже розуму".

Прагнення пізнати основи буття рідного народу веде Сергія Цюриця до осмислення фольклорного та звичаєвого багатства нашого народу. Час від часу за його авторством друкуються розлогі статті в обласній пресі про народно-релігійні свята, красу обрядів і традицій, що розкривають поетичне світобачення наших предків і пройняті теплом авторського "я".

Літературна праця, дослідницько-народознавча діяльність, робота з обдарованими школярами, турбота про рукописи поетів-початківців - це грані його життя, яке мало-помалу наближається до піввікового ювілею.

Зичимо ж нашому письменнику-побратимові добро-го здоров'я та Божого благословення на талановите слово, добре діло та довгий щасливий вік!

Ніна ГОРИК

Сергій Цюриць

ЛИСТОК

Гортаю дні,
Мов сторінки вічної книги,
Ковтаю сонце і темінь,
Мов писання вогню і криги.
Читаю обличчя людські
І розписане небо зірками.
Вдивляюсь і Захід і в Схід -
Найвище живу у кроні,
Цілююся з небом, з вітрами люблюсь,
Весь світ для мене - немов долоня,
І я на долоні.
Чекаю тепла і п'ю, наче мед,
Проміння густе.
Дружу із дощем і боюся,
Коли із доріг він вертає сердитим
й холодним.
Найбільше ж втоми боюсь,
Як небом прошкуєм солодким -
Ноги-коріння залякнуть,
І крони-обличчя старіти почнуть.
Боюст, що не встигну
З зірок прочитати твій путь,
Боюсь, що з тобою в життя розминусь.
Читаю обличчя-листки,
Прочитую цілі епохи.
Вже спалюють крони осінні вітри,
Я ж все ще чекаю твоєї руки.

Еліна Форманюк

Народилася 1 січня 1989 р. в м. Берестечку. У 2006 р. закінчила Луцьку гімназію № 21 імені М. Кравчука. Вірші юної поетеси друкувалися в місцевій пресі, колективних збірках. Автор поетично збірки "Но різні боки веселки", виданої у 2006 році.

* * *

Чекала
на квітень
з блакитними очима
та зграєю
англійських гуморесок
коли перервалась
високим піаністом,
щоб читати
колискові ноти
дуетом
та чорнявим
незнайомцем
аби присвячувати
комусь
чужі сни
але отримала
наряд поза літом,

бо не впізнала
безпагонного курсанта

* * *

Вперше побачила
як з-під табу
вириваються
спогади
блимають очима
та вимагають
мого mersi
за феєрверки
щиро дивуючись
за перше
a due
бо той
sinjor,
що в білих
рукавичках
нахабно залишив
відбитки зіниць
на моєму
німому есперанто

* * *

Чи важко їй усміхатися, коли все життя передбачене,
розписане по кілобітах та оцінене у валюті, світло
сонця існуватиме до внуків, а той, хто поруч, буде
завжди за межею. Загримовані спогади гратимуть
марш розгорнутому фотоальбому. З-під розтуманеної
завіси вийде суфлер, та я відмовлюсь від нової ролі, бо
вже давно набридло вальсувати між розбіжностями.

* * *

Коли настрій моря розливається
штормом та змішується із
буденною галькою курортної
зустрічі, я дозбираю розплавлені
мушлі десь за дев'ятим валом,
або підхоплюю ультрафіолет крізь
призму прісного водоспаду,
дарма, що у скроні летить
пульсуючий камінь. Мабуть не
варто пірнати в останнє, бо, хоч у
пам'яті сяє твій сміх, чайки
проводжатимуть мене мокрими
віями.

* * *

Забула смак
твоеї усмішки
та заплутані
у вітер вії
не стримавши
слова
побачила
анонімний підпис
не чекаю на сни
поки стою
ліворуч від місяця
між нашими зорями

* * *

ти чекаєш
рік
без одного
удару курантів
поки я
зустрічаю
Ведмедиць
за келихом історії
та роздуваю
згарище
нашої самотності
сипону голубам чужих
пліток
що роз'їдають пальці
та писатиму
вірші на склі
твоїм поглядом

* * *

Крізь павутини
фіранок
видно
лише сліди
розпатланої
ночі
та позіхання
заспаного проспекту
ліниво світяться
сонні очі ліхтарів
Місяць

пішов у відставку
а зорі
просто
прогуляють ніч

* * *

Знову поскандалила
з телефоном
через брак уваги
Ну й мовчи
Не підніматиму
трубку
Мені набридло
бути помилкою
номерів

* * *

Погано
не бути екстрасенсом
не читати людські
очі
не розуміти
мовчання рук
не пізнавати
малі світи
і не знати,
чому я бачу тебе
не наскрізь

Ніна Горик

Письменниця і педагог... Два струмки її долі поєдналися в Слові. Майже три десятиліття щоденного спілкування зі школярами подарували їй, за власним висловлюванням поетеси, багато любові, радості і втіхи. Дитячі емоції - найсвітліші. Ними Ніна Петрівна щиро перейнялася і як учитель, і як мама, і як літератор. З тих почуттів народжуються її твори для дітей. Перша книжечка віршів для дітей "Погожою дивною над Україною" вийшла 1997 року у видавництві "Веселка". Нині поетеса працює над новою книжкою для наймолодших і пропонує кілька творів читачам альманаху.

РІЗДВО

Ніч у бричку запрягає
Вітра-сніговія,
Від села аж ген до гаю
Срібне сяйво сіє.
Ради свята ліс кудлатий
В іній нарядився.
Урочисто каже тато:
- Христос народився!..

Сяє сніг, неначе перли,
Всипані рядочком.
А по нім - стежинки перші
Вишиті слідочком.

- Ідемо колядувати ! -
Чути гамір, смішки.
Висипались діти з хати,
Як з мішка горішки.

15 ЛЮТОГО- СТРИТЕННЯ

Дзвін ударив - тріснув лід.
Від зими - лиш мокрий слід.
Сонце Стрітєння стрічає,
Люд до церкви поспішає!
Відступає холод-стужа.
Півень піє: - Де калюжа,
Щоб водиці в ній надпити
І весну проголосити?

14 БЕРЕЗНЯ - ЯВДОХИ

На Явдохи - сонця трохи,
Трохи снігу на Явдохи,
Трохи ночі, трохи дня -
І хтозна-яке вбрання:
Як одягнеш кожуха -
Засміє тебе й блоха.
Шубу кинеш у куток -
Перемерзнеш до кісток.

Засвистів зі сну бабак:
- Годі! Вже не буде так!
Вже шпаки весну зустріли,
Ластівки летять, як стріли,
Водам річка затісна -
Починається весна!

КУЛЬБАБЧИНІ НАСТРОЇ

Обабіч стежини
З'явилися на світ
В ясній одежині
Куль-Баба й куль-Дід.

Обоє- вродливці,
Мов зіроньки ті,
В обох на голівці
Вінки золоті.

Однакові з виду,
Мов двоє близнят.
Та сумно куль-Діду:
Два тижні підряд

Хто йшов, чи хто їхав
Отут поміж трав,
Ні разу куль-Дідом
Його не назвав.

Всіх радує зваба,
Але, як на те,
Всі кажуть: "Куль-Баба,
Куль-Баба цвіте!"

Куль-Бабка ж сіяла
В траві, як в раю.
Та, бачите, мала
Зажуру свою...

За тином, вдягнувши
Червоний жупан
Про смуток забувши,
Пишався тюль-Пан.

І думала квіточка
Ночі і дні:
"Якби ж то на грядці
Пишались й мені!

Ой, доля-незграба
Моя ж безталанна!
Тепер я - куль-Баба ...
Була б я - тюль-Панна!

Надія Гуменюк

Надія Гуменюк - відома письменниця, заслужений журналіст України, прийшла в "дитячу" літературу з "дорослої", серйозної за проблематикою та образним осмисленням життя людини і природи. Однак до творів для дітей вона ставиться не менш серйозно і відповідально. Їй вдається знаходити стежку до серця дитини через мальовничі і повчальні поетичні картинки у віршах, через персонажів, яких цікаво уявляти і сприймати. Її поезії для дітей - високохудожні, захоплюючі, вони ведуть за собою, розвивають уяву і фантазію. Тому полюбилися малечі і "Чапики-чалапики", і "Веселка для Веселика", і "Де гуляє крокотам?", і "Святвечір", і "Казка про козака Ярка та Яринку-Живинку", і "Котилася писанка", і "Зайчик полем чеберяє".

Нещодавно Надія Павлівна подарувала юним читальникам книжечку оповідань "Силует на вежі", в яких малі волинці упізнають свій край, а можливо, й самі себе, свої вчинки, звички, бажання. Письменниця ж працює над новими творами для дітей, один із них запропонувала й "Світязю".

БОНИ І ПІДЗЕМНА РІКА

- А чого це ви, Радиславе Євгеновичу, так тихесенько підкрадаєтеся до шафки, як Мурчик до сала?

На порозі - Даринка: голос суворий, очі примружені, брови в один шнурочок зійшлися, руки в боки - ну точнісінько як бабуся Гапа. Щоправда, Галина Павлівна (Гапа - прізвисько, яке їй дав хтось зі шкільних бешкетників, скоротивши ім'я й по-батькові) такою суворою буває лише перед своїм 5-А - каже, без дисципліни її непосиди зовсім від рук відіб'ються. А от Даринка... Їй би тільки Радика виховувати! Радик з розгону шпурляє дверцята. З бокової полицки, на якій лежить домашня "швидка допомога" з усілякими пігулками та настоянками, випадає якась картонна коробочка. Але ставити її на місце вже ніколи. Радик блискавично підіймає упа-

ковку з підлоги, запахає у кишеню джинсів над правим коліном і повертається до сестри.

- Та от зайшов на хвилинку води попити...

- На хвилинку?! Ану роздягатися, умиватися і - за уроки!

- Я вже робив.

- Але не зробив.

- Тільки англійська залишилася.

- От і берися за англійську.

- Я ввечері...

- Не відкладай на вечір те, що можна зробити вдень!

- О, починається! Хто рано встає, тому Бог дає. Хто пізно ходить, той сам собі шкодить. Зробив діло - гуляй сміло... А вчора по телевізору казали, що дітям треба більше на свіжому повітрі гуляти...

- А ти широко відчини кватирку, напусти свіжого повітря і зачини її щільненько, щоб воно не втекло. І дихай, дихай...

- Ой як смішно! Живіт надірвати можна.

- Перекажеш мені текст з англійської, тоді й побачимо, хто живіт надривати буде.

- Ти не мама, не командуй...

- Я твоя старша сестра. І поки мама на роботі, повинна дивитися за тобою.

- Дивися краще на свого Юрасика-любасика!

Радик радісно махає рукою Даринчиному однокласникові, який висунув чорняву голову з короткою стрижкою-їжачком з-за дверей кімнати, і стрімголов кидається до виходу.

- Пока, Юрчику-мурчику і Даринко-перчинко! Адью, голуб'ятка!

Клацнув замок вхідних дверей. Щось прокричала Даринка за дверима. Але Радик уже на сходах. Аж на подвір'ї відчув, як пече поспіхом змазане йодом коліно. Закотив штанину - так і є, знову виступила кров. Добре, що Даринка не помітила, а то б уже точно не випустила його з дому. Вона ж так любить ролі вчительки та сестри милосердя! Нагнувся зірвати листок подорожника,

щоб прикласти до рани, аж тут щось як-а-ак вхопить його за подряпане коліно. Від несподіванки Радик закричав і з усієї сили дригнув ногою.

- Ня-а-а-ав, - ображено запротестував нападник, що спочатку злетів у повітря, розпушив хвоста, як парашута, а тоді м'яко приземлився на всі чотири лапи.

- Боні?! - здивувався Радик. - Відколи це ти почав на людей нападати?

Рудий Михайликів Боніфацій з п'ятдесятої квартири дивився на Радика палаючими очима і, здається, готовий був знову запустити свої гострі кігті у його ногу. Радик пригрозив котиськові кулаком і побіг до хлопців. Боніфацій, зберігаючи коротку дистанцію, поплентався за ним. Таки чудний він якийсь сьогодні, цей вічно флегматичний і, здавалося б, байдужий до всього роду людського Боні.

Гра у футбол розладналася. Поки Радик-воротар на кухні коліно йодом змазував та з Даринкою сперечався, хлопці від гасання м'яча до піжмурок перейшли.

Летів лебідь до долини,
Сотав нитку із хмарини.
Як всю хмару розсотав,
То на озеро упав.
Плюсь-плюсь-плись -
Ти жмурись!

Позеленений травою Антонів палець впирається у груди Сашка. Сашко кривиться як середа на п'ятницю - йому не хочеться жмуритися.

- Твоя жмурилка неправильна, - підступає він до Антона. - Чого це я і вчора жмурився, і сьогодні маю?..

- А я винен, що на тебе останнє слово припадає? - заводиться Антон. - Все чесно. А як ти не хочеш з нами грати, то так і скажи.

Сашко мовчить. Певно, боїться залишитися поза грою і дворовою ватагою. Таке вже раз було, і він добре засвоїв урок.

- Та ховайтеся вже, - приречено відвертається і затуляє очі долонями.

Хлопці розбігаються навсібіч. Ховатися тут є де. Навколо новенької багатоповерхівки, в якій вони недавно оселилися, багато простору і схованок. Дім збудовано на місці старого особнячка, що до позаминулого року самотньо доживав віку на високому пагорбі серед такого ж старого здичавілого саду. Місцеві старожили кажуть, що колись він належав місцевому священникові. Після війни церкву святої Катерини у приміському селищі закрили, а її настоятеля отця Мирослава відправили аж на Колиму. Звідти він вже не повернувся. Померла на чужині і його дружина. Через багато років приїхала на Волинь тільки їхня єдина донька. Вона жила у батьківському домі тихо і самотньо. Після її смерті місцева влада тимчасово поселяла в будиночку спеціалістів, які приїжджали працювати на будівництві великого заводу. Коли будиночок геть занепав, ніхто не взявся його лагодити. Так і зіяла хата вибитими вікнами, аж поки сюди, у передмістя, не добралися міські новобудови.

Радик вибіг за будинок, завернув за ріг. Звідти порослі кущами схили пагорба збігають вниз до невеличкої річечки Яровиці. Зразу за дерев'яним містком, перекинутим через неї, починаються густі зарості ліщини і вільхи. Під час літньої спеки річечка пересихає і перетворюється в ледь помітний потічок. Але вчора пройшов дощ, і Яровиця наповнилася теплою рудуватою дощовою водою, як філіжанка чаєм. Радик стрімголов спустився з пагорба. Мав намір заховатися на другому березі Яровиці, але передумав: місток опинився під водою, вбрід іти - до пупа буде. Тож він чкурнув під густий кущ бузку під пагорбом. Тільки причаївся, аж тут хтось шкряб-шкряб-шкряб за джинси... Радик підскочив як ошпарений: до ноги знову безцеремонно добирався Боніфацій. Може, цей котисько - вампір, що вловив запах крові з розбитого коліна? А може, він і справді сказився? Але ж це небезпечно. Колись Віталіка вкусив собака, то його цілий місяць болючі протисказові уколи робили.

- Та відчепися ти, навіжений! Тебе що, Сашко послав, щоб ти схованки вивідав? У-у-у, рудий шпигун...

Боні блиснув зеленими очиськами, облизнувся і з голосним нявканням кинувся до Радика.

- Ря-а-атуйте! - Радик відштовхнув кота і помчав у напрямку будинку. Але зразу ж згадав про гру в схованки і повернув назад, звернувшись до велетенської верби під пагорбом. Крона старезного дерева трималася на самій лише оболонці, покритій потрісканою шорсткою корою - середина стовбура давно струхлявіла, обсипалася, її видули вітри. Велике дупло - наче затишне шатро, у якому могли вміститися зразу троє хлопчаків.

Ще кілька кроків - і Радик заховається у вербі. І хай тоді Сашко спробує знайти його!

- Мя-а-а-а-у-у-у... - почулося ззаду. Кіт, здавалося, ось-ось вчепиться у Радикові кросівки. Радик шарпнувся вбік і тієї ж миті покотився у глибоку продовугувату яму, наче екскаваторним ковшем викопану. Звідкіля це вона взялася? Він же недавно тут грався - місце було рівне. Радик хотів підвестися і раптом з жахом відчув, що ноги входять у пісок. Так легко, як ложка в картопляне пюре.

- А-а-а! - закричав Радик, падаючи у прірву.

- Мя-а-а-а-у! - розпачливо пролунало вслід за його криком.

Гах!!! Плюсь... Плюсь... Ш-ш-ш-ш-ш-ш... Це слідом за Радиком і Боніфацієм посипався пісок з країв провалля, за які вони намарне намагалися вхопитися. На місці падіння здійнявся жовтувато-сірий фонтан. І все стихло.

Радик оглянувся. Води було небагато - ледь до середини кросівок. Але для Боні - справжня катастрофа. Змоклий, з прилиплим до боків хутром, він став зовсім маленьким і беззахисним. Радик взяв його на руки, погладив по переляканій мордочці і раптом відчув, що його власний переляк вгамовується, стихає, проходить. Подумаєш, провалився... Нічого страшного! Руки цілі, ноги цілі, голова на місці. Вдвох із Боні вони якось виберуться з цієї халепи. Радик згадав: минулого року на вулиці біля будинку провалилася дорога. Її потім довго засипали щебенем та гравієм. Тато казав, то підземні води так

підмили піщаний ґрунт. Тут таке частенько трапляється. Кажуть, ця частина міста стоїть на викопаних у старовину підземних ходах - по них колись можна було пробиратися із замку в будь-якому напрямку. Але пастка, в яку потрапили Радик і Боні, не така - це просто глибока яма. Над головою синіє невеликий прямокутник неба із яскравими променями сонця, що вже хилиться на захід. Під ногами повільно тече підземна річечка.

Як же вибратися звідси? Може, по стіні? Радик взявся руками за стіну - з неї посипався м'який ґрунт. Отже, цей шлях відпадає. За течією ходу немає - там суцільна земляна стіна, в чорному отворі якої ховається жовта вода. А що з другого боку? Радик озирнувся і сторопів: за кроків три від нього починався вимощений камінням просторий тунель. Вода, що текла мимо Радика, виривалася з-під бруківки, якою був вимощений цей підземний хід. Оце так! Радик вщипнув себе за руку - може, він вдарився головою, коли падав, і тепер все це йому привиджується? Рука заболіла, тунель не зник. Радик пройшов тих три кроки під синім прямокутником неба і ступив на суху бруківку. Метрів п'ять її було освітлено призахідним сонцем, далі в тунелі - суцільна темрява. Раптом Радик побачив на лінії переходу світла у темряву чийось постать. Від несподіванки скрикнув. Постать швиденько почала віддалятися. Тільки промінець ліхтарика поперед неї підтверджував, що це реальна істота, а не привид. А може, все-таки... Серце у Радикових грудях гупало, як дзвін на Владичій вежі замку, спиною покотилися холодні горошинки поту.

А Боні, що досі з острахом дивився на воду, тепер хоч би що. Завертівся, закрутився, вирвався з Радикових рук, стрибнув і побіг до тунелю.

- Вернись, Боні! Не залишай мене самого! - тихо попросив Радик.

- Мя-а-ау! - голосно і безтурботно відповів Боніфацій.
- М-я-а-а-у, - повторив, наче запрошував підійти.

- Ну й іди собі! - спересердя махнув рукою Радик. - А все ж через тебе, котисько-рудисько. Якби ти не дряпа-

вся та не ганявся за мною, я б не побіг до верби і вже давно був би у дворі чи вдома. Мабуть, мама з роботи повернулася, хвилюється. Тобі то що? Тебе не будуть сварити за те, що довго гуляєш. А я ще англійську не підготував... і біологію... і... Ой, краще не згадувати!

Боні повернувся, підійшов до Радика, потерся об його праву ногу і знову вирушив в бік тунелю. На місці, де щойно виднілася якась постать, зупинився і враз став зникати, наче розчинявся у повітрі. Радик глянув і очам своїм не повірив: біля правої стіни тунелю вертівся рудий хвіст, а Боні не було.

- Тю на тебе! Згинь, мано... Може ти зовсім і не Боніфацій. Примара якась, що заманила мене сюди, зіштовхнула у провалля.... Цур тобі пек! Цур тобі пек! Цур тобі пек! Я ж думаю, чого це ти зовсім не такий як Михайликів кіт. Ні, нібито й такий, але якийсь зовсім не такий...

Тим часом хвіст зовсім зник. На його місці з'явилася руда Боніфацієва голова. За нею зі стіни виповз тулуб. І тільки тоді Радик зрозумів, що кіт пролазив у дірку в стіні. Ага! Значить, за цієї стіною вихід. Радик кинувся до Боні. Спіткнувся об цеглину, біля якої лежала ще одна, точнісінько така ж. І дірка у стіні якраз на дві цеглини. Все зрозуміло. Так-так... Якщо вдасться вийняти з кладки ще кілька цеглин, то можна буде вибратися на волю: або через отвір у стіні, або... Просто покласти цеглини одна на одну, зробити сходи і добратися до них на поверхню. За роботу!

Радик взявся обіруч за цеглину і з усієї сили почав гамселити нею по стіні. Намарне. Стіна не піддавалася. Геть захеканий, він присів перепочити, і тут його погляд упав на сірий квадрат біля самісінького отвору у стіні. Невже двері? Двері! Он під шаром густого пилу і плісняви клямка виступає, і великий навісний замок на ній. Радик вдарив по замку цеглиною, і той упав на каміння, як руда перестигла груша. Двері якийсь час не піддавалися, вони наче приросли до стіни. Але Радик не переставав торсати їх. Там, за дверима, вихід на волю.

Думка про це додавала йому сил.

Двері глухо скрипнули і прочинилися. Останні сонячні промені ковзнули за них і освітили частинку невеликого підвалу. Радик переступив кам'яний поріг. Побачив дерев'яний стіл, над яким висіло розп'яття. Поруч стояла груба дерев'яна лавка. На столі якісь згортки, обплутані павутинням, наче тонкою дротяною сіткою. Один з пакунків нагадував хрест. Радик не втримався, торкнувся до пакунку, розгорнув рудувату мішковину. Справді, хрест. На ньому три чи то скельця, чи камінці. Поклав знахідку на стіл. Зараз його цікавило не це. Він йшов вздовж стін, ретельно обмацував їх - спочатку на освітленій частині, потім у темряві. Шукав виходу. Виходу не було. Мабуть, у підвальчик заходили тільки з тунелю. У тунелі з одного боку провалля, заповнене водою, з другого темрява, в якій ще недавно хтось біг. Якби ж було захопити з дому ліхтарик...

Він присів на ослінчик, щоб передихнути. Боніфацій зіп'явся на задні лапи і став облизувати накладну кишеню джинсів над коліном. Радик відштовхнув його, засунув руку в кишеню, намацав щось тверде. Коробочка з аптечки! Вийняв її, відчув специфічний запах - так це ж валер'янка! Мабуть, пляшечка надтріснула, коли впала на кахлеву плитку в кухні, бо картонка геть просякла ліками. От чого його переслідував Боні! Ах ти ж валер'яноман рудий! А я тут хтозна що думав...

Радик відкоркував пляшечку і поклав її перед котом. Боні примружив щасливі очі і почав хлєбтати краплі. Радик вертів у руках картонку. Хм... А якщо... В голові визрівав план порятунку. Головне не розпускати нюні, не впадати у відчай і не сидіти склавши руки.

Надворі вже стемніло, коли Радик закінчив роботу. Найперше на картонці з-під валер'янки написав послання: "SOS! Радик в ямі біля верби". Замість чорнила використав кров з розбитого коліна, за ручку послужив наконечник зі шнурка, витягнутого з кросівки. На той же шнурок причепив послання і прив'язав його до шиї Боніфація. Витягнув з підвалу трухляву дерев'яну лавку,

поставив її сторч біля стіни. Підштовхнув Боніфація: - Лізь вгору і стрибай! То нічого, що кінець лавки трохи не дістає до краю провалля. Ти ж сильний, ти зможеш...

Кіт, повеселілий і сповнений енергії після спожитої валер'янки, лизнув Радика у щоку, поліз по дошці, підстрибнув і зник у темряві.

Радик спробував також підтягнутися по лавці, але зверху посипалася земля, трухлява дошка переломилася і впала у воду. Добре, хоч ката витримала. Радик поклав її на камінці, присів і став чекати. Був упевнений, що Михайлик прочитає записку і разом з дорослими прибіжить сюди. Тільки б Боніфацій не надумав гуляти у дворі! Тільки б зразу пішов додому...

На поверхні води відбився ріжок молодого місяця. Десь від Яровиці почулося пугукання сови. Тунель наповнився смоляною чорнотою, на яку Радик намагався не дивитися. Йому здавалося, що звідти ось-ось вийде той, що втік у підземелля з ліхтариком у руці. Він не пам'ятав, скільки так просидів. Підвівся, коли над головою почулися голоси: мами, тата, Даринки, Михайлика, тітки Лізи.

А ще через годину Радик сидів за столом на кухні і наминав деруни. Таких смачних він ще ніколи не їв! Мама у передпокої набирала номер свого однокласника, який працює слідчим. Його телефон весь час подавав сигнал "зайнято". Мама нервувалася. І коли лінія нарешті звільнилася, радісно і знервовано закричала у слухавку: "Алло! Алло!"

Радик відсунув тарілку і тихесенько зняв трубку паралельного апарату. Ні, він зазвичай такого не робив. Бо це негарно... Це дуже негарно. Але ж зараз мама буде говорити про нього.

- Привіт, Кипарисе!

- Кого я чую! Привіт, Ялиночко!

Радик пирхнув. Він знав, що у маминому класі всі називали один одного за календарем друїдів. Але коли це ще було! До нашої ери. А тепер... Уявити маму ялиночку, обвішану новорічними іграшками.

- Олю, у вас там біля слухавки їжачок сидить? - здивувався дядько Олег.

- Ні, це допитливе порося, яке дуже любить сунути свій цікавий ніс у всі шпарини. Через нього та ще через одного не менш допитливого kota, який любить валер'янку, я тобі оце й телефоную у вечірній час. Така от історія з ними трапилася...

Ну мама... Ну ялиночка! Від неї Радик такого не чекав. Назвати його... Ну яке ж він... Що допитливий, то правда. Але хіба це погано? Хоча... Мама ж і не казала, що це погано... Радик знову зняв слухавку з паралельного апарата.

- Ольго, це ж супер! - якраз вигукнув дядько Олег. - Тут мій старший, такий же допитливий, як твій Радик, взявся досліджувати історію церкви святої Катерини. Він у Волинському відділенні Малої академії наук наукову роботу про неї пише. В архіві йому до рук потрапив опис церковних предметів, який зробила комісія у справах релігій Радянського Союзу, коли закривала храм. Їх тоді заховав настоятель храму. Не хотів віддати тим, хто перетворив його церкву на склад міндобрив. За що й був висланий на Колиму. Так от... Увага, Олюню! Серед тих речей значиться і те, що ваш Радик знайшов. Золотий хрест з трьома рубінами, срібні підсвічники, старовинне Євангеліє... Ти розумієш, що це означає, Ялиночко? Це ж цілий скарб! Тільки побережіть його до ранку.

- Він що, втекти може?

- Не хочю тебе лякати, але, думаю, та постать у підземеллі Радикові не привиділася. Ми тут давно полюємо за групою "чорних археологів".

- А що, є ще й білі археологи?

- Є білі халати на медиках у твоїй лікарні. А "чорні археологи" - це ті мародери, які риються на історичних місцях і привласнюють все знайдене. Вони почали розгрібати землю на пагорбі ще коли будівельники зносили будиночок священика і робили фундамент під вашу багатоповерхівку. Але тоді нічого не знайшли. А тепер...

Може і їм стало відомо, що вплив з архівних паперів отой список з церкви святої Катерини. Але скарб потрапив у ті руки, в які і мав потрапити. Так, мабуть, сам Господь Бог розпорядився.

- Ей, Радику, ти чого це до слухавки прилип, як реп'ях до штанів?

Знов на порозі Даринка.

- Хотів до Михайлика зателефонувати, запитати, як там Боні.

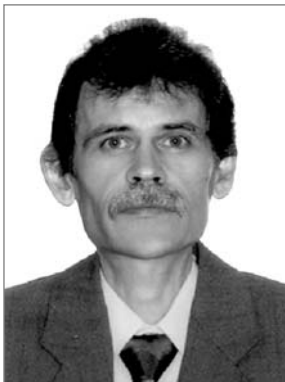
- Боні молодець. Добре, що він був з тобою, - заторохтіла Даринка, що вже встигла обстежити всі Радикові подряпини, позмазувати їх йодом, позаліплювати пластиром. - А якби ти сам провалився? Що б тоді було? Казала ж тобі, не йди. Казала ж... Так де ж він сестру послухає...

Боні допоміг, Боні врятував... Все Боні, Боні, Боні... Та якби він мене не переслідував, то я б не втікав до верби, не провалився б під землю, - хотів сказати Радик, але прикусив язика. Хм... Ну звісно ж, якби не Боні, він би не потрапив у підземелля, не знайшов би підвал, а в підвалі церковний скарб... Боні, Боні, Боні... А хто двері знайшов і відчинив, лавку з підвалу витягнув, записку написав, Боні на волю підштовхнув? Отож бо!

Ой що буде, як завтра в класі дізнаються про його знахідку! Що скаже отець Віталій у церкві! А як зрадіє вчитель історії Сергій Володимирович! Мабуть, про це і по телевізору розкажуть, і напишуть. Радик уявив напис великими літерами на першій сторінці газети - "Радик знайшов церковний скарб". Але це, мабуть, буде не чесно... "Радик і Боні знайшли церковний скарб". Ось як треба! І не забути завтра купити Боніфацієві ще пляшечку валер'янки і велику-велику пачку "Віскасу". Ні, краще великий шматок салямі. Ковбаса смачніша, ніж оті сушені круцики в коробці.

Це було останнє, що подумав Радик перед тим, як поринути в сон.

Надія ГУМЕНЮК

Анатолій Махонюк

Не кожній людині вдається сформувати в собі бачення світу в кольорах сонця і веселки в небі, в світлих тонах замилювання красою землі. В Анатолія Махонюка цей дар від самого Бога. Йому важче в цьому житті, ніж іншим: мужність і силу духу йому суджено виявляти щодня. Та світле, сонцелике серце поета здатне творити дива, одне з яких - його вірші для дітей. Вони щойно з'явилися з-під пера - теплі, сюжетно цікаві, ясні для розуміння, творчо обнадійливі.

Нехай же стежина у світ дитинства для Анатолія Махонюка стане новим творчим виміром!

ДЯТЛИК

Стукав дятлик: ту-тук-тук! -
У віконечко до вишні.
Та ніхто йому на стук
Не відкрив дверей, не вийшов.

На березу дятлив сів.
Тук-тук-тук! - промовив знову.
Та ніхто не запросив,
Не озвався навіть словом.

І до яблуні: тук-тук! -
Довго дятлик стукав, стукав,
Все питавсьь: "Чи є хто тут?"
Та в одвіг йому - ні звуку.

Так ні з чим і полетів,
Сколихнувши тільки вітку.
І яку, яку хотів
Розказати дятлик звістку?..

КІТ-РИБАЛКА

Захотілося котові
Юшки з риби на обід.
Ще ізвечора на лови
Спорядився кіт як слід.

Надрібнив Мурко до банки.
Акуратно ковбаси.
Молоком залив приманку
Для принади карасів.

Що наживка і що пінка -
Королівська смакота,
Аж густа по вусах слинка
Покотилася в ката.

Як і сонце золотаве
Вмило личко у воді,
Біля голубого ставу
Кіт на березі сидів.

На гачок надів наживку.
Щось над нею прошептав.
Вудкою змахнув і жилку
Спрямував Мурко у став.

Поплавок малий та гордий
Всівся на хвилю. З поплавка
Кіт очей своїх не зводить.
Жде Мурко, коли під воду
Той пірне углиб ставка.

Та намарно трудить очі
Кіт Мурко: між карасів
Не знайшлось чомусь охочих
Скуштувати ковбаси.

Через півгодини жилку
Вийняв котик зі ставка.
Обдивився він наживку,
Перевірів поплавка.

- Ой який я необачний, -
Дорікнув собі Мурко, -
Чом одразу не добачив,
Що прокисло молоко?!

Я вже думав: хтось зурочив
Або інші чудеса.
Є із салом, є молочні,
Тільки несмачною, точно,
Не буває ковбаса.

Я ізвечора до банки
Для принади вже сметанки
Замість молока наллю
Та на лови встану зранку -
Карасів таки вловлю!

ЯК МУРКО ЗУБА ЛІКУВАВ

Не смакує свіжий супчик,
Кисне в склянці молоко.
Не на жарт тривожить зубчик:
Мається із ним Мурко.

Сподівання мав намарні
І на соду, і на сіль.
Мабуть тільки у лікарні
Лікарі вгамують біль.

Взяв із шафи шарфа з пуху
Та щоку своєю підпухлу
Ним дбайливо обв'язав,
І, увесь зібравшись з духом,
До лікарні почвалав.

Дятлик зуба там обстукав,
Обдививсь з усіх боків.
Для Мурка то справжня мука,
З кожним стуком ойкав він.

Мовив Дятлик: "Я не зможу
З болем справитись ніяк.
Тут хіба що допоможе
Тільки клишоногий Рак"

Хоч і був Мурко на вдачу
Не із боязких, одначе
Став, мов крейда, на лиці,
Як побачив клешні рачі,
Довгі й гострі, мов щипці.

- Дуже кепські справи, друже, -
Рак промовив до kota. -
Сьомий зверху, той, що справа,
Зуб тривожить неспроста.

Він, мов нічка в тебе темний.
То й болітиме, ще б пак!
Ліки й пломби вже даремні.
Буду рвати, - ствердив Рак.

Клешню впхав Мурку до рота.
Взявсь до зуба, потягнув...
- Ой-ой-ой! - заойкав котик
І... полегшено зітхнув.

Біль зняло, немов рукою.
Прояснів Муркові світ.
Стухла гулька за щокою.
Залишивсь без зуба кіт.

Обережно ніс до мишки,
Мовив так до неї він:
- Кістяного на, Ніришко,
Золотого дай взамін.

Взявши зубчика, гризунка
Посміхнулася: "Авжеж".
І дала коту в пакунку
Тюбик пасти "Аква-фреш".

Іван Денисюк

ФРАНКИ В ГОСТИНІ У КОСАЧІВ НА ВОЛИНІ

*До 150-річчя від дня народження
І. Франка*

Географія подорожей Івана Франка не надто простора. Дрогобич - Львів - Прага - Будапешт - Відень - Київ - Одеса... Це основні її контури. Була, щоправда, ще одна мандрівка до Італії. Зате Галичину - Бойківщину, Львівщину, Гуцульщину, Тернопільщину - письменник переміряв власними ногами. Сусідня Волинь - колись органічна половина єдиного державного утворення - Галицько-Волинського князівства - була тоді вже за кордоном російсько-австрійським й інтенсивних зв'язків з Галичиною не мала. Але дух великого Каменяра витав над цими землями. "Волинь незабутня, країна славутня" зі своєю давньою "українською вдачею" (Олена Пчілка) оживала в уяві Франка-вченого: і древній Володимир, де християнство було прийняте раніше, ніж у Києві, а, отже, і раніше виникло письменство, і старий Луцьк, де певний час жив Іван Вишенський, а також Острог як центр книгодрукування, й Ковель - місце постання знаменитої "Палей ковельської".

З Ковеля раз у раз приходили листи від невтомної Пчілки - матері Лесі Українки. Саме біля цього містечка в тихих лагідних лісах поліських розташувалось маленьке село Колодяжне - всього 50 хат, якому в кінці ХІХ - на початку ХХ ст. судилося стати найбільшим і найяскравішим літературним осередком на Волині. Це був родинний оседок сім'ї Косачів, що поряд з Лисенками й Старицькими належала тоді до "найукраїніших" і найкультурніших. Є своя закономірність у тому, що родини Франків і Косачів тяжіли до себе. Михайло Драгоманов, за образним висловом Франка, тримав у своїй руці нитки від усіх міст України. Ця літературна династія ставала осередком всеукраїнської культури. З Женеви та з Софії щоденно летіли й розліталися "по всіх українках" листи Драгоманова-громовержця, що його називали сумлінням народу. Олена Пчілка вела відкритий дім у Києві, у Колодяжному, у Гадячі. Письменники, художники, композитори постійно гостювали в Косачів. На своєрідні Афіни перетворювалося тихе Колодяжне, особливо влітку. Тут не затихали палкі дискусії в домі Косачів, лунали акорди фортепіанної музики, зринали пісні. До найбільших атракцій Колодяжного належав "наїзд" Франків.

Як виникло знайомство обох родин - галицької й волинської? Усе почалося з приїзду Михайла Драгоманова до Львова. У 1876 р. він побував на університетській лекції професора Омеляна Огоновського й познайомився з його студентами Михайлом Павликом та Іваном Франком, розпочав з ними листування. Відкривши для себе Галичину й Буковину, Драгоманов з великим ентузіазмом розповідав киянам про цей край та його людей. За це захоплення Житецький прозвав його Михайлом Галицьким. Від свого брата Олена Пчілка дізнається про Франка й Павлика. Вона підтримує перший революційний журнал - "Громадський друг", який ці бойові хлопці заходилися видавати. Присилає їм гроші й перекладену статтю про чиншовиків зі своєю передмовою. Статтю при арешті Франка забрала поліція, а передмова

до неї Олени Пчілки "Чиншова справа" була надрукована 1878 р. у "Молоті". А 2 січня 1879 р. Франко сповіщає Ольгу Рощкевич про те, що він познайомився з подружжям Косачів у Львові особисто. "Щодо жінчин, які тут бували, то скажу тобі ось що: 1) Ольга Косачева, Драгоманова сестра з чоловіком. Баба дуже приємна, хоч не зовсім хороша і не зовсім мені подобалась. Ми балакали досить - о літературі і пр." [48, 138]. Адресатка - Франкова наречена - була надто заздрісною, і він змушений був "очорнювати" своїх знайомих жіночої статі... А в дійсності Ольга Косач була жінкою надзвичайної вроди. У 80-х роках, працюючи в редакціях "Світу", "Зорі", письменник листується з нею у літературних справах. Якось Ольга Петрівна написала другові свого брата теплішого, як звичайно, листа. Франко був зворушений. "Ваш щирий лист таким якимось теплом повіяв на мене, що мимоволі створилось серце і полились слова" [48, 563]. Шукала поради сестра у друга свого брата, як покращити долю Михайла Драгоманова, який тяжко захворів і перебував у злиднях. Франко схвильовано писав Олені Пчілці: "...Віддавна я привик уважати в нім другого батька (першого я мало затямив), духовного батька" [48, 660]. Радив тепер, аби Драгоманов переїхав у Галичину. Одночасно кореспонденти вели мову про літературу, про Пчілчині твори, що їх вона посилає до "Зорі". А між рядками Франкового листа - неспівливі натяки на "одну особу". Ту особу Пчілка знає - це киянка Ольга Хоружинська, з якою, будучи в столиці, Франко познайомився. Нарешті відважується він при "вродженій у неї нехиті до переписки" (у неї - це в Ольги Хоружинської) попросити Олену Пчілку "сказати щирий суд про сю особу": "Погляньте Ви своїми жіночими очима і скажіть опісля так, як би своєму синові по щирості сказали" [48, 597]. Ольга Петрівна поглянула. Придивилася пильніше до молоденької Олі, бо ж раніше рідко з нею зустрічалася й мало знала про неї. І що ж відповідь вона нетерплячому й жадаючому інформації женихові? "Отеє тепер, - пише Пчілка Франкові, - під час мого про-

бування в Києві, ми таки добре пізналися з нею. Отже, скажу Вам, - се золото не дівчина! Она просто очарувала мене! Яка она мила, щира, добра, симпатична, і до того як она розвилась за сі два роки, як пройнялась ідеєю українства! (...) Але ж тепер она навіть вродою здавалась мені кращою. Не розумію, як могла мені перше подобатись її сестра, панна Саня! Та "Олеся" ж далеко краща! Очерти лица в Олені далеко тонші, виразніші, вся постань зграбніша! А врода, - як собі хочете, - богацько значить! Отже, думаю я, що в панні Олесі знайдете Ви собі не лише хорошеньку милу, а ще до того й змислену дружину - спільницю ваших думок, переконань і праці. - А се тепер велика річ... Ви говорили колись о шлюбі як о причалі, де можна гоїть рани душі, здобуті на ідейнім бойовищі"¹. Така Пчілчина характеристика Ольги Хоружинської на терезах вагань нареченого заважила остаточно. Сестрі Драгоманова - цій мудрій, розсудливій жінці з великим життєвим досвідом і щирим серцем - Франко вірив беззастережно. Цілком слушно академік М. Возняк називає Пчілку Франковою свахою. Цю роль вона виконала з великим тактом. Свої почуття з приводу виходу заміж Ольги висловила вона у присвяченому їй з нагоди дня шлюбу вірші-експромті. Досі він не публікувався. Наведемо його повністю.

Пані Олені Франковій
З коханцем серцем поєднавши,
У щасті спільнім потопавши,
Згадайте інколи і нас,
Друзів прихильних тут до Вас!
Нехай далека та країна,
Куди Вас повезе дружина,
Нагадає країну другу,
Де серце оддали Ви другу,
Де Ви зросли, де Ваша думка
З добром кохалась, як голубка.
Де першії були враження
Рідного краю і служення
Україні Ваше почалось,

Всім серцем чулим пройнялось!
Подаймо руку на прощання!
Та не прощаємось зовсім!
Назавжди любее пріяння
До Вас у серцеві моїм!
Згадайте інколи і нас -
Друзів прихильних тут до Вас, -
З коханцем серцем поєднавши,
З ним в щастю спільно потопавши.

Олена Пчілка. 4 мая - день, котрий Ви будете пам'ятати завжди"².

Олена Пчілка у листах не любила ставити дат. Але під цим віршованим посланієм день четвертого травня відзначила, сказав би Катулл, білим каменем. Щоправда, все-таки не подала року - 1886-го, року одруження Франків. Ще перед шлюбом вона запрошувала молоде подружжя після весілля до себе в гості на Волинь, про що дізнаємось з Франкового листа до Михайла Драгоманова: "Олені Пчілці низенько кланяюсь і дочку її (хоч незнакому мені особисто, але знакому по письмам) поздоровляю, її запросини пробути кілька день в Колодязнім дуже мене владували, і я радо на се згоджуюсь, тим більше, що багато дечого буду мав з нею поговорити" [49, 46].

Олена Пчілка дала не лише напрочуд гарну характеристику Ользі Хоружинській, а й Іванові Франку. Писала йому: "...Моя повага до Вас далеко ще більша, ніж Ви взагалі можете думать, не чувши від мене ніколи про се. Перш усього Ви не знаєте, що я Вас як письмовця ставлю вище всіх наших пишучих, як в Гал(ичині), так і в Україні. Ви талановитіші всіх. Отже, одного сього було досить, - бо я завжди одрізняю загальні заслуги чоловіка від його особистої вдачі і не одну людину поважаю за її заслуги, - неважаючи на її несимпатичну вдачу чи поводіння. Але ж що приходитьсь до Вас, то тут ще якраз повага моя до Вас як вельми поважаного письмовця й товариша праці, стоїть у повній гармонії з поважаннем таки Вашої власної вдачі, Ваших особистих черт і по-

водіння. Завше нічого тільки доброго я о Вас не чула і завше ніяк інакше, як тільки з найбільшою теплотою о Вас думала, та не спогадувала чи то в розмовах з ким, чи в своїй думці"³. Це була найвища оцінка письменницького таланту Франка. І знаменно, що походила вона від людини з роду Драгоманових, який відзначався особливою вимогливістю й правдомовством.

Тоді, у травні 1886 р., молоде подружжя в Колодязях не поїхало. Подалося до Львова розпалювати своє нове родинне вогнище. Мине п'ять років, поки здійснилася мрія Олени Пчілки гостювати Франків у себе в Колодязному. У 1891 р. Лесина мати наполегливо запрошує Ольгу та Івана Франків приїхати до неї з дітьми. Перед тим, по дорозі на Відень і додому звідти, вона разом з Лесею Українкою зупинялась у цій майже вже спорідненій сім'ї у Львові. Тоді ж вона і запросила господарів такої прихильної до неї й Лесі хати приїхати на Волинь. З дальших листів дізнаємось про певні деталі побуту Косачів у їхньому поліському гнізді. "Ні о яких "стісненнях", про які Вам може хто говоритиме, не думайте: живемо цілком "на лоні природи" свого хутору, - простору, поміщення - скільки хочеш, всякого молока і "плодів земних" далєбі нікуди дівати! - Одно тільки раджу Вам: не набирайте багато нарядів, ні собі, ні дітям, бо ми ходимо так просто, яко може й не думаєте"⁴. Лєся Українка теж з великою жагою чекає цих незвичайних на Поліссі гостей. "Вже то, певне, така моя доля, - жалілась Ользі Франко, - що як тільки приїде до нас на літо хтось цікавий, то я мушу втікати десь там, де мені зовсім не хочеться, як би от тепер у ту Євпаторію. Приїздіть до нас хутчіш, аби я могла хоч розмовитись з Вами про все як слід"⁵. І вона дає дружині Франка, відповідаючи на її питання, ряд порад практичного характеру, - як їхати, що брати з собою. На вокзал у Ковель по гостей Косачі вишлють коней, їхати треба через Радзивилів, де необхідно чекати на поїзд дві години. Потім - пересідка у Здолбунові. Лєся цей шлях добре знала, бо ж недавно сама ним поверталася з Відня й

Львова додому. Молоко для дітей можна захопити з собою пропарене - не зіпсується. Служницю не конче треба брати з собою, "бо в нас було би кому доглянути Ваших дітей", зрештою, як собі Ольга Федорівна захоче. Від трьох літ до чотирьох за дитячий квиток платиться 1/4 його вартості для дорослих. Ольгу Федорівну дуже втішила нагода провести літо на селі, лякала її лише не легка дорога з такими маленькими дітьми. А їх було вже трое, і найстарший хлопчик лічив собі не більше чотирьох років.

У Ковелі Франки мали бути 18 травня за старим стилем. Прибули у суботу. Ще застали Лесю Українку. Саме їй, мабуть, доручили батьки вітати дорогих гостей, бо самі змушені були на короткий час поїхати до Києва. Довгий лист Івана Франка до Михайла Драгоманова про "наїзд" його сім'ї на Волинь містить у собі багату інформацію про цю знаменну зустріч двох родин. "Приїхавши в Колодяжне, ми не застали дома ані Ольги Петрівни, ані Петра Антоновича, тільки самих дітей. Обое приїхали тільки в понеділок" [49, 277]. Була, отже, нагода для розмов Лесі Українки з Іваном Франком, бо ж її батьки, повернувшись з Києва, засипали гостей столичними новинами.

У Колодяжному Франко пробув тиждень. Улюбленим місцем родинних бесід у селитьбі Косачів був стіл під велетенським семистовбурним каштаном, обвішаним лампіонами. Про що точилися розмови тут, на волинсько-поліській землі, сто років тому з Франком? Про це частково повістує вже згаданий лист. Петро Антонович Косач давав широку інформацію про громадське життя в Києві. Він належав до так званої "Старої громади". Викладав, отже, своєму львівському гостеві зміст розмов старогромадівців, їхні погляди на актуальні питання суспільно-культурного життя, висловлював і свої особисті міркування. Саме він привіз Франкові гроші (250 крб.) від Миколи Ковалевського, мецената української культури, на журнал "Народ". Розповідав "старий Косач" (так його звичайно звали) про роботу киян над слов-

ником української мови, нрр підготовку видання творів Шевченка, торкався питань діяльності НТШ. Сипав Петро Антонович числами так, що навіть Франко зі своєю геніальною пам'яттю не зміг всього вдержати в голові. Але запам'ятав, що в дискусії з Барвінським Житецький поставив 35 питань, Антонович - 18, Михальчук - 10... Франкові ж Антонович передавав через Косача "принципальні закиди" стосовно "Народу": "Пощо ви поставили в програмі раціоналізм, а не толеранцію? Пощо ви поставили соціалізм, коли наш мужик індивідуаліст?" Як же реагував на це Франко? "На перше я відповів, - пише він Драгоманову, - що ставити в програмі толеранцію для нас значило би згори зложити оружжя перед єзуїтським католицизмом (признав рацію). Ставити індивідуалізм для мужика-пролетарія або халупника - се просто безсовісно, а соціалізм поставили ми як науковий принцип, а не як практичну, детально оброблену програму, противно, наша програма економічна має в собі дещо таке, що не зовсім годиться з теперішнім розумінням соціалізму в соціально-демократичних партіях європейських" [49, 28].

Ось на такому рівні велася розмова Франка з старшими Косачами у ті літні поліські вечори й ранки. Ну, а Леся, двадцятирічна Леся Українка, яка вже давно друкувалась у журналах, хоч не мала ще жодної збірки поезій, та Леся, яка приголомшила недавно Павлика своєю ерудицією так, що він назвав її геніальною жінкою, - чи ж мовчки прислухалася вона до цих бесід? Про що говорила вона з "цікавим гостем" під час відсутності батьків? Тільки через років дванадцять озветься відлуння її "нескінченої розмови" з Франком тоді у Колодяжному. Її продовжить Леся Українка в новорічну ніч у Сан-Ремо, пишучи предовгу епістолу Франкові. Лист цей стосувався літературних вражень і проблем. Зокрема Українку дуже глибоко вразили Франкові вірші "Із дневника". "Так от, при Ваших віршах я згадала собі, як давно колись, ще в Колодяжному, Ви розповідали мені план одної драми, що здався мені надзвичайно цікавим

і оригінальним, потім елементи з нього я пізнала в "Кам'яній душі" і щиро призналась Вам, що від плану я більше сподівалася. Ви сказали, що дійсно мушили "скрутити голову" планові через незалежні від Вас причини: "умови моєї роботи... умови мого життя... умови нашої сцени..." Що ж я могла на те сказати? Але мені було жаль того плану із "скрученими головами", як чогось рідного"⁶. Отже, виходить, Франко вів з Лесею Українкою глибокий і специфічно-письменницький діалог, коли навіть задумами своїх ненаписаних творів ділився з нею. З свого боку, він знав усі публікації цієї літературної сім'ї, з якою постійно співпрацював. У гумористичній поемі "Вандрівка русина з Бідою" з теплою усмішкою згадав трьох авторок Пчілчиної школи. В обемку творів, що їх дивгає редактор "Зорі" Лукич, є

Від Кенира сто дві байки,
Ще й від Пчілки, Лесі, Чайки,
Зірки, Дарки, Монтаря,
Дрозда, Щогля й Комаля...

Під псевдонімом "Зірка" виступала в "Зорі" сестра Лесі Українки Ольга. Незабаром після повернення до Львова Франко заходився видавати першу поетичну книжку Лесі - "На крилах пісень". З особливою інтенсивністю закурсували листи між Колодяжним і Львовом. Колодяжненських поетес Франко жартома сумарно називав Пчілками.

А крім інтелектуальних розмов у свій колодяжненський тиждень, не минув нагоди Франко половити раків у косачівському ставку. Можливо, теж ходив по лісах за грибами. У кожному разі писав потім до Пчілки з жалем, що не міг покинути редакцію і приїхати знову до Колодяжного по родину, "хоч Ви самі знаєте, як приємно провів я там тиждень часу, про котрий і досі з радістю згадую" [49, 309]. У Львові Франко готувався до іспиту перед захистом докторської дисертації.

Дружина з дітьми залишалася на лоні поліської природи до кінця теплого сезону - повернулася до Львова лише 6 вересня 1891 р. Олена Пчілка того літа двічі

їздила в Крим - возила хвору Лесю, повернулась було додому, а потім одержала телеграму, що її дочка захворіла на тиф - помчалась її рятувати. Перевезла Лесю на дністровський лиман біля Одеси й повернулась до своїх львівських гостей у Колодяжне. Без Лесі Українки й Олени Пчілки пані Франкова нудьгувала. Вона вже звикла проводити літо в Карпатах, полюбила гори. "По правді сказати, - писала Пчілці, - околиці Ваші, найбільше в сторону млина, роблять дуже неприхильне враження. Після наших мальовничих гірських країн Ваша рівнина та ще й болотяна действует пригноблююче, а ще найбільше як обгорнуть навколо тумани, а тут ще нема любої Пані, Ольги Петровни, до розмов! Єй богу признаюсь, що я так останніми днями привикла до Вас, що лишитись на хвилинку без Вас було мені дуже прикро... Як чоловіку буває потрібна вода (а найбільше після чогось солоного), так мені була мила, пожадана Ваша присутність"⁷. В іншому листі називає вона Пчілку "найліпшою жінкою в світі".

І зовсім не нудьгували у косачівській садибі та поза її межами Франкові діти. Цілими днями перебували вони на свіжому повітрі, водячи за собою свою маму. Хлопчики, малі бешкетники, розважалися бійками з косачівською малечею. Тарас Франко згадуватиме, що мати йому оповідала якось, як то він тоді в Колодяжному побив Дору Косачівну. Франкових дітей Косачі жартиливо називали "лисами". Про цю дитячу баталію писала й Леся Українка: "Тішуся я, що вдома все гаразд, сподіваюся, що Дроздові бойові рани досі вже загоїлись. Одначе, як бачу, "закордонні брати" завзяті!"⁸. З Колодяжного мати прислала Лесі фотокартку, на якій поруч з косачівськими дітьми є хтось і з "франківців". "Твій лист із портретом одержала вчора. "Гетьманство" вийшло добре, тільки в Укуска мордочка вийшла далеко кругліша, ніж вона є, а й в Микося губи якось стулені і вираз такий, який буває у нього під час слухання казки. "Лис" просто як живий і настоящий "шпортсман"⁹. Очевидно, згаданий "лис" був у спортивному одязі. На

жаль, не збереглися фотографії Франка та його сім'ї, зроблені у Колодяжному, а Юрій Косач згадував, що вони були. Він теж висловив припущення, що Франко побував тоді й у Запрудді, що поки що не підтвердилося якимись доказами.

До дружини приходили Франкові листи зі Львова. Він тішився, що діти здорові, повідомляв про львівські новини, писав про безнадійне становище Драгоманова. Просив запитати родичів дружини, чи можна йому приїхати до Києва. І дивувався: "Невже ви там так і не ходите по гриби?"

А Київ був стривожений і Франка "не приймав". "До Ольги Петрівни, Вашої сестри, - писав Драгоманову, - прийшла вість від Комарова з Одеси, буцімто в Києві Новицький - жандарм - тягав до допросу Трегубова і Кониського по поводу того місця в моїй автобіографії, де сказано, що кияни дали мені на видавництво газети 300 руб. Звісно, нічого їм Новицький не зробив, але страху все-таки напустив, так що Трег[убов] навіть до моєї жінки в Колодяжнім не осмілювався ані разу написати, а тільки переказував їй часом дещо через Петра Антоновича" [49, 296-297].

Пані Франкова була не з лякливих. Вона не без іронії пише Олені Пчілці, що її сестра Саня не приїхала тоді в Колодяжне "через переполох, котрий зробився коло них з приїздом фамілії нашої в Росію". У Києві навіть стояла варта, чи Франко не їде, "а він (таке страшидло!) тим часом спокійненько ловив раків в Кол[одяжному]"¹⁰.

А проте Франки недооцінювали небезпеку й даремно іронізували над переполохом своїх київських родичів. Були суворо попередженні й Косачі за зв'язки з закордонними "ворогами". І коли пізніше Ольга Федорівна виявила бажання знову приїхати до Косачів у Колодяжне, то Олена Пчілка з гіркотою писала, що ніхто ж не повірить, що це "родственное свиданье": "Але ж як звісно, з вашого пробування у нас вийшла ціла "історія". Прийшлося формально об'яснятися. Начальство прямо сказало тоді, - "так смотрите, берегитесь, я вас предос-

терегаю". Отож і страшно, щоб тепер прямо не сказали: "Ну я ж вас предостерегал, что если эти сношения будут продолжаться, то плохо будет". І далі іронізувала: "Ви і осібно я - ще не здаємось страшними, а вкупі при наших "свиданьях" - багато бачать страшного. Що се не есть чиясь тільки вигадана боязнь, о тім свідчать спогадані найреальніші слова перестороги найвищого начальства киевского з powodu вашого невинного гостювання у мене з маленькими дітьми"¹¹. Політичні обставини, таким чином, не давали можливості зближення двох літературних родин такою мірою, як вони цього прагнули. Все ж, незважаючи ні на що, їхні дружні особисті та творчі контакти продовжувались. Леся Українка всього вісім разів бувала у Львові й кожен раз не оминала домівки Франків. Вже смертельно хвора, в останній рік свого життя, посилає вона свій поетичний триптих - "Казку про велета" - до ювілейного франківського збірника. А в історію української літератури увійшла із знаменною каменярьською атестацією: "чи не одинокий мужчина на всю соборну Україну". Олена Пчілка писала реферат про Франка для якогось публічного виступу (у недокінченому вигляді зберігається в її архіві). Схвильоване привітання Франко і Грушевський послали їй у зв'язку з тридцятирічним ювілеєм діяльності. Вони шанували Пчілку не лише як письменницю, а й як виховательку дітей-літераторів і громадян в дусі національної свідомості.

Вертаючись до епізоду колодяжненського літа у контактах обох родин, нагадаємо Франковий лист - подяку Олені Пчілці: "Пишу цей лист ще під свіжим враженням оповідань моєї жінки про ту безконечну, справді материнську турботу і терпеливість, з якою Ви, зайняті своїми власними клопотоми і гризотами, піклувалися ще й моєю сім'єю через усе літо. Я не в силі описати Вам, як глибоко зворушили мене ті оповідання і завстидали не трохи: я добре тямлю, як мало я заслужив на таку Вашу добрість, хоч запевняю Вас, що в моїм поважанні Ви все стояли високо, обіч Вашого брата, а мого

найліпшого приятеля. Та все вже якась така фатальність, що я завсігди мушу робити прикромі та клопоти тим, котрим найбільше завдячую" [49, 289]. І в листі до Михайла Драгоманова висловлював також почуття вдячності його сестрі "за гостину і за правдиву материнську чулисть до наших дітей, котрі особливо в останні часи причинили їй багато гризоти тим, що в Колодяжнім багато дітей хорувало на дифтерит"¹². Яким світлим ореолом оточений тут образ Олени Пчілки і який він далекий від того фальшивого її образу, що його намагалась витворити очорнювальна критика! Відтворений вище епізод колодяжненського літа - це маленьке віконце, яке дає нам можливість заглянути у життя двох заслужених перед українською літературою родин, в атмосферу їх людяності й духовності.

Примітки

1 Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, ф. 3, оп. 1608, од. зб. 230.

2 Там само, оп. 1606, од. зб. 55.

3 Там само, оп. 1602, од. зб. 839.

4 Там само, оп. 1616, од. зб. 193.

5 Леся Українка. Зібрання творів: У 12 т.- К.: Наук. думка, 1978.- Т. 10.- С. 13.

6 Там само.

7 Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, ф. 28, № 1436.

8 Леся Українка. Зібрання творів: У 12 т.- К.: Наук. думка, 1978.- Т. 10.- С. 94.

9 Там само.- С. 98-99.

10 Відділ рукописів Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка АН УРСР, ф. 1, № 1436.

11 Там само.- ф. 3, оп. 1612, од. зб. 313-314.

12 Леся Українка. Зібрання творів: У 12 т.- К.: Наук. думка, 1978.- Т. 10.- С. 297.

Володимир Денисюк

ЄВГЕН ШАБЛІОВСЬКИЙ:
ДОЛЯ ВИДАТНОГО
УКРАЇНСЬКОГО
ЛІТЕРАТУРОЗНАВЦЯ

До 100-річчя від дня народження

З волинського містечка Камінь-Каширський на початку минулого століття розпочався життєвий шлях людини, яка згодом мала високе наукове визнання, була обрана членом-кореспондентом Всеукраїнської академії наук, стала першим уродженцем Волині, прийнятим до Спілки письменників УРСР, удостоєна звання доктора філологічних наук, відзначена Державною премією УРСР ім. Т.Г. Шевченка, ленінською премією колишнього СРСР, званням заслужений діяч науки України, а з другого боку - зазнала майже двадцятилітніх поневірянь по таких сталінських тюрмах, як Соловки, і концентраційних таборах в Мончегорську, Усть-Іжемську. Це відомий у світі своїми шевченкознавчими працями та дослідженнями в галузі теорії й історії літератури вчений Євген Степанович Шабліовський.

Ще сучасники характеризували його як людину глибокого аналітичного мислення, титанічної працездатності, яка своє життя присвятила осмисленню й популяризації творчості величних постатей української літератури і культури. Значна кількість шевченкознавчих досліджень, роздуми про творчість Лесі Українки, Івана Франка та цілої плеяди сучасних Шабліовському пись-

менників і поетів по праву заслужили визнання наукової громадськості, стали невід'ємною частиною літературного процесу. Його теоретичні праці й організаційна діяльність, спрямована на видання у повному обсязі творів Т.Г. Шевченка, Лесі Українки та інших, відіграли важливу роль у наукових дослідженнях, розробці методичних концепцій, були тими з'єднуючими частинами фундаменту, що утверджував істинно генетичний код української культури і зрештою відображав певні грані національної ідеї у нинішньому її розумінні.

На початку двадцятого століття давній Камінь-Каширський був невеликим поліським містечком. Його центр займав майдан з назвою Ринок, від якого розходилися у різні боки невеличкі вулички.

Містечко налічувало близько трьохсот дворів. У першому десятиріччі минулого століття у містечку мешкало трохи більше трьох з половиною тисяч осіб, представників усіх станів. Їх одноповерхові будинки, хаотично розкидані по обидві сторони річки на піщаних пагорбах, світилися біленими стінами, сірим громадям клунь, інших господарських будівель і стіжків сіна та соломи. Православні храми височіли над камінь-каширськими оселями, закликаючи вірних до злагоди і смирення. У центрі міста стрімкою архітектурою вирізнявся тризрубний храм святого Іллі, збудований 1700 року. Трохи далі на схід - церква Різдва Пресвятої Богородиці, а на північ - церква Святого Миколая.

Народився видатний літературознавець за нинішнім відліком 27 квітня 1906 р. в родині вчителя Камінь-Каширського двокласного народного училища, людини прогресивних поглядів. У 1913 році з міткою "неблагонадійності" Шабліовські були змушені покинути Волинь, проживали на Чернігівщині, на Брянщині, звідти переїхали в м. Коростень. Глава сім'ї знайшов роботу аж у селі Чоповичі. Зрештою, царська охорона арештувала Степана Шабліовського за революційне вільнодумство і запроторила в Сибір.

З початком революційних подій 1917 року він повер-

нувся із заслання і через три роки помер від тифу. Згодом на той світ пішла і мати Євгена, Меланія Флоріанівна, і кожен з чотирьох дітей Шабліовських пішли своїми шляхами.

Євген, наслідуючи батька, після навчання у трудовій школі вступає на педагогічні курси в м. Коростені, вражає наставників знаннями, стає лідером у студентському середовищі, Після закінчення учбового закладу вчителює, активно займається самоосвітою і в 1930 році складає іспити за повний курс історико-філологічного факультету Київського інституту народної освіти (нині Національний університет ім. Т.Шевченка) й отримує документ про здобуту спеціальність.

Крім того, декілька років Євген Шабліовський навчається на вечірньому відділенні Київського медичного інституту й отримує диплом лікаря за спеціальністю "внутрішні хвороби". Також стає аспірантом Київської філії інституту ім. Т. Шевченка (1930-1932 рр.). Згодом зарахований співробітником у Всеукраїнську Академію наук. 1931 року в журналі "Життя і революція" з'явилася перша стаття літературознавця, а в 1932 році у Харківському видавництві виходить книжка "Пролетарська революція і Шевченко". Книжка засвідчила глибинне знання автором Шевченкової творчості і лояльність до більшовицької влади. Саме друга обставина вплинула на те, що згодом Є. Шабліовського призначають директором Інституту Тараса Шевченка. Повсякденна атмосфера чисток і цькування науковців, репресії, спрямовані проти української творчої інтелігенції, звичайно, не могли не позначитися на його поглядах, характері.

Колишній працівник інституту Юрій Бойко пише, що в Шабліовського "був нахил до самотності. Від нього віяло холодом. Підозріливість і обережність були головними його прикметами, розтопити кригу його серця можна було лише надмірною працею. Він працю любив. На цьому ґрунті між нами зайшло до відвертості".

Одна за одною з'являються друком Шевченкознавчі

статті Шабліовського, у 1934 році Всеукраїнська Академія наук видає його книгу "Т. Г. Шевченко, його життя і творчість" обсягом майже триста сторінок. Науковець досліджує творчість С. Станде, Гольц-Міллера та ін. Все це посприяло тому, що двадцятивосьмилітнього літературознавця обирають членом-кореспондентом Всеукраїнської Академії наук. Через деякий час він стає ще й керівником кафедри в Київському університеті. Приймає його у свої ряди і щойно створена Спілка письменників України. Фактично у її складі це був перший уродженець Волині.

І хоч Євген Шабліовський всіляко виказував підтримку тодішньому режимові, усе ж репресивна машина більшовизму не оминула і його. Тільки за те, що писав, думав, творив книги українською мовою, його було заарештовано, оголошено ворогом народу, "членом бойової націоналістично-троцькістської організації", під час арешту було вилучено найціннішу родинну реліквію - копії листів його батька до Лесі Українки і відповіді на них.

Євгену Шабліовському судилося пройти жорстокі допити, етапування до Соловків, спецізолятори і знову допити.

"Я вважаю, - писав у своїй заяві політичний засланець, - що це були дії агентів фашизму, а не радянських слідчих (Апетер, Монахов, Романов)".

Коли наближався до кінця оголошений енкаведистами п'ятирічний термін ув'язнення, зажеврїла надія на звільнення та омріяну свободу.

Та не судилося!

4 червня 1940 року Євгена Шабліовського затримали в Мончегорському виправно-трудовому таборі - і він знову потрапляє в ізолятор з суворим режимом. Знову допити, знову жахи тортур. Слідчі УНКВС Мурманської області оголошують Шабліовському, що він поміщений у слідчий ізолятор за антирадянську пропаганду в Соловецькій тюрмі й Мончегорському таборі.

Безглузді звинувачення у антирадянській агітації - і знову 6 років ув'язнення у виправно-трудових таборах,

етап у концтабір у Комі КР, полярний холод і нестерпні умови перебування. Деяким порятунком для академіка стала лікарська практика, Шабліовський був призначений фельдшером, лікував в'язнів, він допомагає ослабленим, багатьох рятує від смерті.

Тут, у таборі поблизу міста Ухта, Євген Степанович зустрів свою долю - дев'ятнадцятилітню репресовану галичанку Ксенію (Оксану) Світлин, допоміг їй потрапити на курси медсестер. Суворий режим, епідемії, небезпечна праця серед смертельно хворих, вражених тифом в'язнів - і короткі хвилини спілкування, як ліки для душі.

Однак 9 грудня 1948 року Шабліовського наздоганяє новий жахливий припис: довічне заслання! Тепер - казахське місто Кзилірда, задушливий, жаркий клімат, неможливість влаштуватися на роботу.

Нарешті робота знайшлася. У лепрозорії, куди влаштовувався Євген Степанович, доглядали людей, хворих на проказу. Шабліовський і тут працює з повною самовіддачею, здобуває авторитет лікаря, і згодом його запрошують читати лекції для студентів медичних навчальних закладів. Набуті теоретичні знання поєднує з практикою, і в цій сфері проявляються його унікальні здібності.

Тим часом нові напади, наклепи спонукають шукати захисту. Влітку 1953 року Євген Шабліовський пише чергову заяву, на цей раз в ЦК КПРС, тодішньому секретареві Маленкову. Запевняє, що у його статті про Т. Г. Шевченка в 62-у томі Великої Радянської енциклопедії немає нічого контрреволюційного. Пояснює, що в 1938-1939 роках, у таборі, був засуджений за відмову дати брехливі свідчення на академіків Богомольця, Палладіна, Корнійчука, Тичину та інших кращих людей України.

Потім був лист до Хрущова, нові перевірки - і нові відмови.

Лише в 1954 році серед амністованих Указом Верховної Ради СРСР з'явилося прізвище Шабліовського.

Звільнений академік іде... у Воркуту. Там зустрічається з коханою, в місцевому "загсі" Євген і Оксана реєструють шлюб, відтоді і на все життя - разом.

У 1956 році, отримавши постанову Особливої наради при НКВС СРСР про припинення справи за недоведенням звинувачень, Є.С. Шабліовський разом з дружиною повертається в рідну Україну, у Київ. Визнаного лікаря, досвідченого медичного працівника, автора численних статей внутрішній голос та попередній досвід кличуть до літературознавства.

Перед ним починають відкриватися довго зачинені двері. Проте мислення науковця вкрай обережне і виважене, його статті написані у повній відповідності з тодішніми ідеологічними постулатами. Шабліовський і далі залишається вірним темі шевченкознавства. 1961 року за книгу "Народ і слово Шевченка" вченому присвоюють вчений ступінь доктора філологічних наук, постановою комітету при Раді Міністрів СРСР від 21 квітня 1964 р. йому присуджено найвищу в СРСР відзнаку - Ленінську премію в галузі науки і техніки (за дослідження "Т. Г. Шевченко й російські революційні демократи").

У системі, яка його нищила, ламала, він знаходить місце і служить їй. Чи не дивно? Однак слід зважити на ситуацію часу. Репресований і реабілітований вчений працює над дослідженням творчості Т. Г. Шевченка, корифеїв української літератури. Він розкриває глибинний тематичний пласт, уводить в науковий обіг раритети, невідомі до цього документи, які інколи навіть заперечують ідеологічну концепцію його дослідження, збуджують думку читача. Навіть опоненти не можуть не відзначити могутню науково-дослідницьку силу Шабліовського, настирливість і фундаменталізм. Колишній співробітник Шабліовського Ю. Бойко дивується: Шабліовський попри все використовував неприйнятний для ідеологічних доктрин системи матеріал і подавав його читачеві. Чи це було зроблено свідомо, чи просто збіг обставин - однозначну відповідь нині дати важко. Але безумовним є сам факт звернення до сторінок історії Ук-

раїни, до літератури, що має виразне національно-патріотичне звучання.

Так, у книзі "Шляхами єднання (Українська література в її історичному розвитку)", виданої 1965 року, Шабліовський цитує пісню про зруйнування Січі.

Благослови ти, наш батьку, нам на башти стати,
Щоб не впустишь москалів да Січ руйнувати,
Москаль стане з тесаками, а ми з кулаками,
Нехай слава не загине поміж козаками.

У книзі "Шевченко і російська революційна демократія" Є. С. Шабліовський розвиває цю тему, цитуючи слова Великого Кобзаря із поеми "Сон" про російських імператорів-душителів України:

Це той первий, що розпинав
Нашу Україну,
А вторая доконала
Вдову сиротину.
Кати! кати! людоді!
Наїлися обоє,
Накраліся...

Попри різні застороги, його Шевченкіана мала досить суттєве значення для пробудження думки, зрештою, для утвердження національної ідеї. У книзі "Шевченко і російська революційна демократія" Шабліовський ще 1958 року наголошував, що Шевченко протягом усього свого життя боровся за утвердження української національної свідомості, за національну самобутність української культури, української мови, української літератури.

Вчений акцентує, що Шевченко був геніальним творцем української поетичної мови з її специфічними, саме для українського народу засобами вислову... він став геніальним носієм національного "розуму", національного духу, національної специфіки.

І чи не власну гірку долю, таку, як і доля мільйонів українців, підкреслює він словами Кобзаря:

І все то те лихо, все, кажуть, од Бога!
Чи все ж йому любо людей мордувати?
А надто сердешну мою Україну.

Що ж вона зробила? За що вона гине?

За що її діти в кайданах мовчать?

Шабліовський захоплюється нечуваною громадянською сміливістю Великого Кобзаря. Він говорить, що такі його полум'яні твори, як "Сон", "Кавказ", "Як умру, то поховайте", "Я не нездужаю, нівроку...", "О люди, люди небораки...", написані в умовах найпильнішого поліцейського нагляду, можна сказати, біч-о-біч Петропавлівської фортеці і вищого центру жандармерії - III відділу царської канцелярії. Вчений посилається на слова Івана Франка, який зазначав, що він не знає "ні в одній європейській літературі подібної поезії, написаної в подібних обставинах".

У своїх працях Є. С. Шабліовський постійно підкреслює, що Шевченко дав світові шедеври глибоко народного мистецтва, які й понині мають значення високого зразка. Це мистецтво несе в собі невичерпні сили впливу, воно виходить за межі своєї епохи, стає вічно живим і діючим фактором величезного культурного значення. Воно проникає у сферу духовної діяльності людини, в її душу, психологію, в її внутрішній світ, виховує і облагороджує.

Написані Є. С. Шабліовським книги з позицій нинішнього часу вимагають відповідного критичного підходу. Але, безумовно, вони й тепер мають духовну цінність як такі, що збагачені значним фактичним матеріалом, спонукають читача думати. Автор свій літературознавчий талант присвятив насамперед Т. Шевченку - великому генієві української поезії, українського народу - з любов'ю, з гідної шани відданістю й незламною послідовністю.

Шевченкіана Шабліовського зачіпає багато проблем і ставить чимало запитань. Відповідно, вона вимагає окремого глибинного і неупередженого дослідження, й українськими вченими з цього питання вже чимало зроблено.

Є. С. Шабліовський досліджував творчість корифеїв українського слова, зокрема Панаса Мирного, залучав у

науковий обіг невідомі сторінки його рукописів.

У своїх книгах він перегукується і з творами сучасних йому письменників, цитує поезії Володимира Сосюри, до якого ставиться з особливою теплотою. Цитує такі рядки:

Любіть у труді, у коханні, в бою,
Як пісню, що лине зорею...
Всім серцем любіть Україну свою, -
І вічні ми будемо з нею!

Варті уваги дослідження Є. С. Шабліовським творчості Г. С. Сковороди, І. П. Котляревського. Вченим чимало зроблено для аналізу творчості І. Я. Франка, оцінено його ставлення до Великого Кобзаря. Так, в одній із своїх книг Шабліовський зазначає, що Іван Франко у своїй знаменитій "Присвяті Тарасу Шевченкові" писав про свого великого попередника: "Доля переслідувала його у житті, скільки лиш могла, та вона не зуміла перетворити золота його душі у ржу, ані любові його до людей в ненависть і погорду... Він вказав нові, світлі і вільні шляхи... Він став володарем у царстві духа".

Шабліовський виніс слова Івана Франка на початок одного із розділів своєї книги про естетику художнього слова, підкреслюючи, що Великий Каменяр особливо наголошував: "Великі поети - це сумління народу". Тому, продовжував розвивати думку, для художнього генія Шевченка властиве було у звичайному розкривати епохальне, в сьогоднішньому - заграви прийдешнього.

Вчений звертався до слів Івана Франка, який з благоговінням відзначав: цей народ своєю кров'ю, своїми кістками писав історію боротьби за волю і в найтяжчій добі татарських погромів та великої руїни не втратив думки про свободу, не втратив своєї національної окремості, почуття людської гідності, не поклонився нікому з тиранів.

Думки про український народ вчений посилює звертанням до Лесі Українки, яка писала в одному зі своїх листів: "Коли сей народ переживав і такі часи і не загинув, то він сильний".

Перу Є. С. Шабліовського належить ґрунтовна стаття "Леся Українка і наша сучасність", підготовлена до 12-томного видання творів Лесі Українки. Визнаний літературознавець очолював редакційну колегію. Свої творчі сили, ґрунтовні знання сповна віддав цьому виданню, що стало подією в українській літературі.

Окрім того, багато зусиль Шабліовський докладав і як член редколегії 50-томного академічного видання творів Івана Франка. Він чимало зробив для вивчення історії української літератури, питань її методології. Як член редакційної колегії, забезпечував підготовку і видання 8-томної "Історії української літератури" і був відповідальним редактором та автором другого тому. Також він був у складі редколегії Шевченківської енциклопедії і підготував до неї низку наукових статей, був відповідальним редактором четвертого тому Повного зібрання творів Т. Г. Шевченка в шести томах.

Шабліовського запрошують на міжнародні з'їзди славістів, зокрема після виступу 1958 року в Москві він через десять років вже оголошує тези доповіді у Празі. Його праці друкуються в Польщі, Болгарії, Канаді, США, виходять англійською мовою. Вчений веде плідну діяльність, спрямовану на підготовку і виховання молодих наукових кадрів.

Разом з тим дослідники творчості Є. С. Шабліовського є одностайними в тому, що його діяльність до таборів і заслання та після них - суттєво відрізняється. Після власних табірних поневірянь він уже не використовував "соковиту лайку", характерну для перших праць, на адресу "ідеологічних ворогів". Водночас у дослідженнях відносин Т. Г. Шевченка і російських революційних демократів Шабліовський використовував лише позитивні характеристики. Так, у написаній разом із М. Гнатюком книзі "І. С. Тургенев і українська дожовтнева література" не знайшлося місця для висвітлення відомого упередженого ставлення російського письменника до української літератури.

Однак безперечною заслугою Шабліовського є те, що

він першим в українському літературознавстві звернув увагу на постановку і обґрунтування проблем творчих зв'язків Великого Кобзаря з видатними діячами Росії. Саме Шабліовський виокремив й дав відповідь на нерозкрите до того часу питання і відповів на нього: що дав великий українець Т. Шевченко російській революційній демократії. Спираючись на великий фактологічний матеріал, він у своїх працях наголошував, що полум'яне революційне світовідчуження Шевченка наклало відбиток на світогляд російських революційних демократів.

Учений підкреслює, що чим більш національним є письменник, чим повніше, глибше, художніше відображає він у своїй творчості якісні особливості, специфіку своєї нації, тим більше творчість його доповнює і збагачує загальну скарбницю світової культури, тим більше набуває вона світового значення, зберігаючи свою життєву силу в наступних поколіннях, у віках.

Саме це дозволило вченому зробити висновок, що в творчості Великого Кобзаря червоною ниткою проходить тема народної революції, "... щоб український народ став вільним, а Україна - незалежною демократичною державою". Є. С. Шабліовський особливо наголошував на тезі незалежності України, вишуковуючи численні цитати як з творів Т. Г. Шевченка, так і сучасників поета. Залишається лише доповнити, що це був час хрущовської відлиги.

Учений удостоєний багатьох державних нагород, які немовби мали на меті погамувати гіркоту двадцятирічного гоніння.

1979 року Є. С. Шабліовський удостоєний Державної премії УРСР ім. Т. Г. Шевченка. Нарешті подвижницька праця в дослідженні творчості Великого Кобзаря дала йому повне право йменуватися Шевченківським лауреатом. Його вулканічна потуга на науковому поприщі отримала високе поцінування.

Він і далі інтенсивно працює. З 1975 року очолює сектор Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка. Його публікації систематично з'являються у провідних друкова-

них періодичних виданнях країни, в зарубіжжі. Слава і пошана тепер невідступне йдуть за ним. Подальша його активна діяльність сприяє виданню творів видатних українських письменників, робить їх доступними для читача, вчить знати, любити й шанувати Україну. З позицій сьогодення не з усім написаним у його працях можна погодитися. До деяких узагальнень й ідеологічних нашарувань слід віднестися критично. Та вдумливе ознайомлення з багатьма його науковими працями засвідчує: він оригінальна постать українського літературознавства. Багатьма його працями і нині послуговуються дослідники, педагоги і студенти, відзначаючи вдумливий аналіз художніх явищ.

Є. С. Шабліовський майже до кінця свого життя працював.

Холодного січневого дня 1983 року завершився його земний шлях. В останню путь його проводжав сріблястий блиск зимового сонця, яке то відкривали, то закривали хмари. Вони начебто сповіщали про непросту життєву долю українського вченого, який присвятив її літературознавству, любив і шанував Україну, свій народ і його культуру.

Він пройшов крізь терни, щоб пізнати блиск сяйних вершин.

Він не дожив до незалежності України, але багато зробив для того, щоб всіх будило і кликало до свободи Шевченкове слово. Він палко любив Україну і в ідеологічних лещатах того часу знаходив форму і зміст своєї літературної праці, щоб плекати українську самобутність, національну ідею, утверджувати їх доступними у рамках тієї системи шляхами. У своїх працях завжди відстоював велич Великого Кобзаря, його месійну роль в українській культурі, у формуванні національної ідеї. І, мабуть, його до відчаю вразила би і покликала до спротиву позиція тих, які у нинішній час свободи слова намагаються паплюжити, чорнити темними бузиновими перами ім'я Тараса Шевченка. Агресивна нахабність, нігілізм окремих нинішніх "знавців" із хворобливою ан-

тиукраїнською фантазією і їх писанина минуці, як і їх скандальна слава. Дії ж тих, хто відстоював, навіть в умовах несвободи, святі імена України, навічно вписані в скрижалі історії країни.

Все своє життя Є. С. Шабліовський був напрочуд скромною і щирою людиною. Він всім бажав добра і намагався допомогти. Своім ворогам, а вони були на тернистому шляху вченого, він прощав, нікому не бажав і не робив зла. Таким він і залишився в пам'яті тих, хто його знав, - мудрим, душевним, добрим і щирим.

Він палко любив свою малу вітчизну - милу й ніжну Волинь, про що свідчать його численні листи в Камінь-Каширський. Вчений пригадує, як він із щемливим смутком оглядав місто свого народження і дитячих літ. Особливі теплі стосунки Є. С. Шабліовського були із вчителем Камінь-Каширської школи В. М. Кмецинським, який став засновником районного краєзнавчого музею. Про видатного земляка оповідають стенди музею, тут зберігаються його праці.

Особисті речі Євгена Шабліовського, передані сином вченого через автора статті, зберігаються у фонді обласного краєзнавчого музею, експонуються на стендах, що оповідають про члена-кореспондента Академії наук України, видатного вченого-літературознавця. Експозиція, присвячена пам'яті знаного у світі шевченкознавця, і відповідний книжковий фонд є у Волинській обласній універсальній науковій бібліотеці ім. Олени Пчілки.

Волинь глибоко шанує пам'ять свого сина - українського вченого, чия подвижницька праця залишила глибокий слід в українському літературознавстві.

Іван Чернецький

ВЕСЕЛІ БУВАЛЬЩИНИ

Льопа

На 70-му році життя від хвороби нирок помер мій односельчанин Володька Лаврик, по-вуличному - Льопа.

Звідки ж воно взялось у Лаврика не чудернацьке прізвисько?

1954-го року повернувся Володька додому після трирічної армійської служби в Хабаровському краї в званні молодшого сержанта і став штокати в розмовах не тільки з односельчанами, але й з батьками.

Якоїсь весняної неділі зібрались у Лавриків Володькові друзі. Посиділи, погомоніли, а затим вийшли на подвір'я перекурити.

- І што оно так гудіт? - запитує Володька в батька, що теж вийшов із хати.

- Та чи ти не бачиш? - відповідає батько. - Глянь на липу, скільки там бджіл!

- А-а, віжу, віжу, - задер голову Володька. - Льопа цвєтьот.

- Тьфу на тебе з твоєю москальською мовою, - виплюнувши недокурок, сказав батько. - Сам ти як та льопа.

З того дня і назавжди до Володьки Лаврика приклеїлось прізвисько Льопа.

Директор

Знаменитий бас, народний артист України Андрій Кікоть розпочав свою артистичну кар'єру в художній самодіяльності.

Якось після одного з концертів до Андрія Кікотя підійшов професор Київської консерваторії і сказав:

- Вам, юначе, треба вчитися співу. Фундамент маєте колосальний. Подавайте документи в консерваторію.

Та як же ти подаси документи, якщо не маєш атеста-та про середню освіту?

Подумали, порадилися, вирішили. І ось - Кікоть здає екзамени за середню школу екстерном.

На екзамені з історії задають питання:

- Який пост займає Хрущов?

Задумався майбутній оперний співак. Відтак прояснів на чолі. "В селищі хто у нас головний? Директор цукрового заводу. Отож..." І пробасив у відповідь:

- Хрущов - це директор Радянського Союзу.

Душилися екзаменатори від сміху, але й Кікоть недалекий був од істини, і екзамени склав успішно.

Зав'язав

Вони 5 років училися в одному інституті, 5 років проживали в одній кімнаті гуртожитку. І ось - дипломи на руках, стеляться нові невідомі дороги.

Вирішили: де б не були, ніколи не забувати один одного. Навіть якщо доведеться чаркувати, то також за трьох.

Один із них, Орест, працює селищним лікарем. І після отримання першої зарплати заходить у буфет "Берізка", просить налити три по сто горілки й сам по черзі випиває.

Після отримання третьої зарплати буфетниця Таня вже знала про звичай Ореста Сергійовича й надалі, коли той заходив до неї, весело наливала три чарки по сто й клала на тарілку три канапки.

Так тривало місяців 8-9.

Одного разу заходить лікар у буфет і, випереджаючи буфетницю, просить:

- Налийте два по сто!

Таня великими очима глянула на Ореста Сергійовича, поставила пляшку на буфет і тремтячим голосом:

- Ой Боже, невже хтось із ваших друзів... - і не домовила з переляку.

- Ні, ні, що ви! - заспокоїв лікар Таню. - Все в порядку. То я кинув пити. Як то кажуть, зав'язав.

Геній

Слава - то така пані, що подобається майже всім. От славослів'я - не кожному.

Композитор Анатолій Пашкевич награв на піаніно свою нову пісню. Слухаємо. Викладач педучилища О. Головерса захоплено мовить:

- Оце річ! Аж мурашки по спині...

- Дустом! - вигукує Пашкевич. - Дустом - і мурашок не буде...

Іншого разу Пашкевич награв нову мелодію. Слухає і хористка Таня.

- Анатолію Максимовичу, ви - геній! - майже проспівала Таня.

- Так само, - на мить перервавши гру, повернувся до хористки Пашкевич, - так само мені вже колись говорили в Черкасах, то тепер їй сплачую аліменти.

І поїхав

Головного редактора журналу "Перець" Федора Маківчука включили до делегації Української РСР на чергову сесію Генеральної Асамблеї ООН. Дали заповнити анкету. В одному із пунктів стояло запитання про ставлення анкетованого до спиртних напоїв.

Саме над цим запитанням і задумався глибоко Федір Юрійович. Напишу "Не п'ю" - то не повірять, бо всі знають, що спиртне під стіл не виливаю.

Думав, думав, та й написав (анкета заповнювалася російською): "П'ю, но с большим отвращеньем".

І поїхав.

Віра Чорний-Мишкова працює перекладачем у Посольстві України в Республіці Македонія. Народилася в м. Інджія, Войводина (колишня Югославія). Українську мову вивчала у Київському національному університеті ім. Т. Шевченка, економіку - у Скопському університеті ім. Святих Кирила і Мефодія. Працювала економістом, журналістом, перекладачем, нині - аспірантка Інституту історії української літературної мови Київського національного університету ім. Т. Шевченка. Автор кількох книг поезій, написаних македонською та есперанто. Переклади з української мови друкували "Сучасність", "Розгляди", "Прагнення", "Македонське діло", з македонської - літературний часопис "Світovid" і "Таврійські відомості". У перекладі македонською два роки тому побачила світ книга поезій Павла Мовчана "Жертовник". Завдяки перекладацькій діяльності Віри Чорний-Мешкової македонською мовою звучали твори Лесі Українки, зокрема, "Бояриня". Поетеса і перекладачка активно цікавиться всім, що пов'язане з життям і творчістю Лесі Українки. До речі, ім'я Лесі Українки носить і українське товариство у м. Скоп'ї.

Нині пропонуємо читачам "Світязь" дві поезії Віри Чорний-Мешкової у власному перекладі українською мовою.

Із книги поезій "Пласти в малому сонці"

НАРОДЖЕННЯ ДУМКИ

Зір - кругозір бачитиму;
Від омани ткане
сяйво з рубців
у основі повторно ткатиму.

Пряжу витрачу;
Ткацький станок чепурний
ветхим зроблю.
Тони руками
маю перелити,
одяг поміняти,
з ніжністю виткане перейти,
щоб погляд знову
думку народив.

Із книги поезії "Жовті зерна - білолиця дама"

ЗУСТРІЧ

З повагою Світлані Симинець-Кобевці

Від запорозьких водоспадів начерпана,
через хорали Дніпра перелита,
в колиску відкочена,
сльоза прозора тремтить,
кидаючи світлість на
згадку з Галичини.
Згадка згадку відчуває,
проростає чорнозем із могил.
Душа мандрує за благородством
і насущною потребою слів,
залишених від діда онуці,
робиться легкою, багатшою стає.
Час руки переплутані
в родословії зібрав,
Підносячись над далиною,
щоб століття промовили
громом нових акордів.
Глянь...
Водяні сліди по шляху,
щоб щастя знову
зустріч повернуло.

Підготувала Валентина Штинько

Книжкова ПОЛИЦЯ

Поезія

Віктор Вербич.
Часоплину невидимі грані
ВМА "Терен", 2005 р.

Поетична збірка "Часоплину невидимі грані" - спроба зазирнути у сутність таїни буття, яка проявляється щомиті. У цих текстах, написаних в основному впродовж 2005 року, - данина вдячності Творцеві за дар жити і мати власну стежину.

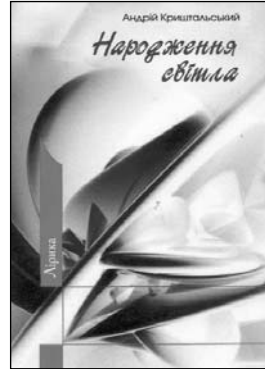

Надія Гуменюк
Тайнопис тиші
Видавництво "Волинська обласна
друкарня, 2005 р.

Філософське осмислення світу, звернення до найтонших порухів людської душі, проникнення у таїну часу і природи - ці теми визначальні у новій поетичній збірці Надії Гуменюк. Драматизм людського існування, відчуття багатогранності й краси життя, пошуки його сенсу, намагання знайти золоту невлівиму нитку Істини, до якої прагне доторкнутися Людина, постають у поезіях як частинка справді незбагненого чутливого тайнопису тиші, крізь яку проростають Слова.

Андрій Криштальський
Народження світла
ВМА “Терен”, 2006 р.

До нової книги поета і прозаїка, лауреата літературної премії ім. Василя Стуса, волинянина Андрія Криштальського увійшли кращі ліричні твори, написані автором упродовж 90-х років ХХ століття та на початку нового тисячоліття.

Віктор Лазарук
Отрок Осінь
“Надстир’я”, 2005 р.

Книга відомого українського поета, залюбленого у красу та історію волинської землі, є своєрідним звітом митця за 50 років ненастанної творчої праці. Лірика, поеми, поетичні переклади, роздуми, іронічні віршовані замальовки - все це знайшло місце під дашком книжкової обкладинки.

Олена Пашук
Солоні гнізда
ВМА “Терен”, 2005 р.

“Солоні гнізда” - третя поетична збірка молодшої волинської авторки. У ній кожен може знайти відповіді на філософські питання і водночас загубити себе у вирі метафоричності образів, пізнати смак життя і смерті та розпізнати кольори кохання.

Олена Пашук - переможець обласного літературного конкурсу “Неповторність”, започаткованого управліннями культури, молоді та спорту Волинської облдержадміністрації та обласною науковою бібліотекою ім. Олени Пчілки.

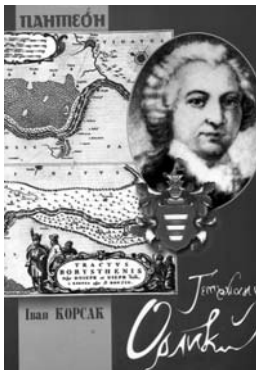

Василь Слапчук
Дванадцять ню
ПВД “Твердиня”, 2006 р.

Доторкнутися до найпотаємніших почуттів, зазирнути в пристрасно закохану душу, зрозуміти найтонші порухи його любовних почувань, а може, й покритикувати за недовомленість або засудити за надмірну відвертість власного ества, свідомо чи мимоволі порушити хоча б на мить пуританські табу, аби, зрештою, збагнути самого себе і навколишніх - такою приблизно є основна мета появи цього видання.

Книгу інтимної лірики Василя Слапчука склали поезії, написані упродовж 1993-2005 років.

Історична проза

Іван Корсак
Гетьманіч Орлик
ПВД “Твердиня”, 2006 р.

Про людину, котра боролася за свободу свого краю - Григорія (Григора) Орлика (за радянською термінологією “зрадника, агента шляхетської Польщі і шведського короля”) - йдеться в художньо-документальній повісті українського письменника Івана Корсака.

Хто ж він, Григорій Орлик? Дипломат? Розвідник? Спадкоємець справи батька, справи незалежності України? І перше, і друге, і третє.

Есеїстика

Віктор Вербич
Під куполом спільного неба
ПВД “Твердиня”, 2006 р.

У книзі Віктора Вербича - намагання в контексті сьогодення наблизитися до визначних постатей, долі яких у певній мірі пов'язані з Волинню. З-під його пера раніше побачили світ сім збірок поезії, п'єса “Голоп'єдестальний період”. Віктор Вербич, член двох творчих спілок: письменників і журналістів, - автор текстів буклету “Письменники Великої Волині”, кількох сотень рецензій і відгуків про книги сучасних письменників.

Ігор Ольшевський
Павло Тичина. Таїна життя і творчості
ВМА “Терен”, 2005 р.

У есе досліджується вплив світових релігійних та етико-філософських систем на формування творчих концепцій Павла Тичини, робиться спроба розшифрування найхарактерніших для нього символів. Вказується на доцільність застосування нетрадиційних методів інтерпретації цих образів.

Окремий розділ відводиться проблемам творчої кризи митця, його непростого становища в тоталітарному суспільстві.

Книги для дітей

Надія Гуменюк
Силует на вежі
ПВД “Твердиня”, 2005 р.

На балконі у Дмитрика поселяється примара. Її не видно, але вона голосно мекає і навіть... ласує салом. Згодом загадковий фантом все-таки матеріалізується. Але зустріч з ним вже не лякає хлопчаків. Ще один привид з'являється вночі на вежі старовинного замку Любарта. Юні шанувальники старовини встановлюють за ним стеження і з'ясовують, що... Але не будемо розповідати, чим закінчилася ця незвичайна пригода. Зауважимо лишень, що таких захоплюючих і небезпечних пригод в оповіданнях, які склали книжку Надії Гуменюк ”Силует на вежі”, багато, а кожен з їх героїв - хлопчиків і дівчаток, звірів і птахів - має свою долю і свій цікавий характер.

Надія Гуменюк
Зайчик полем чеберяє
Волинська обласна друкарня, 2006 р.

Коліскові, забавлянки, лічилки, жмурилки, мирилки ввійшли до книжки Надії Гуменюк ”Зайчик полем чеберяє”, яку чудово оформила художниця Тетяна Кравченко. Книжечка розрахована на майбутніх читачів, які ще й літер не знають, на їхніх матусь, які їм колискових співають, а також на хлопчиків і дівчаток, які вже вміють і рахувати, в схованки грати, і справжніх друзів цінувати.

Василь Слапчук

Окраєць хліба

ПВД “Твердиня”, 2005 р.

Що ми знаємо про хліб? Що цікавого можемо розповісти про нього нашим дітям? Як навчити їх шанувати його? Тільки через переконливе й художньо багате поетичне слово. Дати відповідь на ці та ще ряд подібних запитань вам допоможе унікальна диво-книжка письменника Василя Слапчука. Особливо пригодиться вона педагогам, вихователям шкіл та дитячих садочків і, безперечно, батькам, дідусям і бабусям.

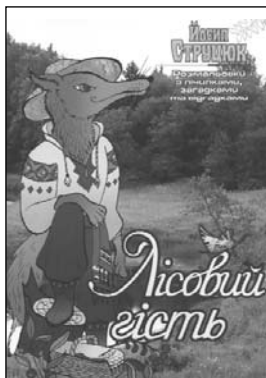

Йосип Струцюк

Лісовий гість

ПВД “Твердиня”, 2006 р.

Розвинути естетичні смаки, викликати жвавий інтерес до навколишнього світу, художньої полібарви, поліфонічного поетичного слова, потренувати власні пам'ять, кмітливість, уважність і спостережливість, отримати неабияку емоційну насолоду - в усьому цьому допоможе найменшеньким незвичайна книга-розмальовка сучасного українського письменника Йосипа Струцюка "Лісовий гість".

Для нотаток

Літературно-художнє видання

СВІТЯЗЬ

Альманах Волинської обласної організації
Національної Спілки письменників України

Випуск 12

Редактор-упорядник – Ніна Горик
Комп'ютерний набір Юлії Дерев'янчук
Комп'ютерна верстка Андрія Криштальського

Формат 60x84/16. Папір офсетний.
Гарнітура TrueTimes. Друк офсетний.
Тираж 1000 пр.

Видавництво

“Волинська мистецька агенція “Терен”
43025, м. Луцьк, Головпоштамт, а/с 157
Тел. 8-050-6743321
Ел. пошта: teren.lutsk@gmail.com

Свідоцтво Державного комітету
телебачення і радіомовлення України
ДК № 1508 від 26.09.2003 р.

Віддруковано у ТзОВ “Ковельська міська друкарня”
45000, Ковель, вул. М. Грушевського, 2.
Свідоцтво Держкомінформу України
ДК № 2042 від 22.12.2004 р.

С 24 Світязь. Альманах Волинської обласної організації Національної Спілки письменників України.– Луцьк: ВМА “Тереґ”, 2006.– 212 с.

ISBN 966-8575-52-0

До дванадцятого випуску альманаху Волинської обласної організації Національної Спілки письменників України увійшли різні за жанрами твори членів обласної письменницької організації.

УДК 821.161.2
ББК 84.4 УКР6 я 43